

Besluit 6/22

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 4 februari 2022

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 3 december 2021

Datum

4 februari 2022

Documentnummer

5022625

Provinciale Staten van Noord-Brabant;

Gelezen het voorstel van de griffier van 25 januari 2022, nr. 6/22A;

Gelet op artikel 46, derde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2020;

Besluiten:

vast te stellen de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 3 december 2021.

's-Hertogenbosch, 4 februari 2022

Provinciale Staten voornoemd,

de voorzitter

de griffier

mr. I.R. Adema

mr. K.A.E. ten Cate

Vastgesteld

PS 6/22 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 3 december 2021

Inhoudsopgave

Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering / vaststellen agenda	8
Besprekstukken	10
40/21 Beleidskader Gezondheid 2021-2030 (kaderstellende nota)	10
71/21 Regionaal Water- en Bodem Programma 2022-2027	45
72/21 Oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC	68
Beperkte besprekstukken	87
61/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake leenfaciliteit voor corporaties gemeente Bergeijk	87
42/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake deelneming in BrabantRing BV	91
Stemming	105
40/21 Beleidskader Gezondheid 2021-2030 (kaderstellende nota)	105
71/21 Regionaal Water- en Bodem Programma 2022-2027	108
72/21 Oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC	110
61/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake leenfaciliteit voor corporaties gemeente Bergeijk	111
42/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake deelneming in BrabantRing BV	112
77/21 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten van 3 december 2021	113
Sluiting	113

Index gesproken personen

Altundal MIB, N., 47, 61, 63, 69, 70, 71, 83, 85, 87, 90, 91, 98, 99
Arts, mw. W.M.A., 99
Bekker, M.A. de, 99
Berg, H.F. van den, 99
Bie, E.J. de, 10, 75, 81, 82, 85, 89, 99
Boon, M.C.H., 22, 31, 32, 38, 46, 50, 59, 60, 61, 64, 99
Boxel-van Gruijthuisen, mw. L.P.M. van, 74, 75, 93, 99
Broek, H.W. van den, 10, 29, 41, 55, 67, 77, 86, 89, 95, 99
Brouwers, drs. J.F.X.M., 10, 28, 40, 54, 67, 68, 76, 82, 83, 86, 89, 94, 95, 99
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van, 100
Dijk, mw. E. van, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 32, 38, 50, 56, 57, 60, 65, 89, 100
Dirken, mw. ir. A.M.W., 68, 69, 70, 71, 85, 100
Duijs, F.B.G., 16, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 38, 39, 51, 65, 89, 100
Eerden, R.T.M., 104
Everling, M.J., 9, 12, 14, 15, 16, 35
Gremmen, R.J., 100
Gruijthuisen, M.P.J.M. van, 95, 96, 97, 98
Hattem, llb, A.W.J.A. van, 9, 70, 72, 74, 79, 80, 84, 85, 86, 87, 90, 92, 95, 96, 100, 105
Heer, drs. ing. C. de, 91, 100
Heer, T.J.W. de, 48, 64, 100
Heijmans, N.G.L., 100, 101
Hendriks, C.A., 100, 101
Hoon, mw. A.J.M. de, 9, 101
Janssen, R.P.M., 101
Kammen, mw. drs. P. van der, 104
Kampen, mw. M.H. van, 8, 10, 91, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113
Karaaslan, T., 101
Kessel, mw. J.J. van, 102
Kinkelder, mw. L.E. de, 101
Koopman, mw. F.W.M., 101, 113
Kort MSc, M.V. de, 9, 73, 74, 93, 101
Leeger, mw. E.M., 102
Lemkes-Straver, mw. E.P.J., 29, 30, 31, 32, 33, 34, 41, 42, 43, 44, 45
Linden, mw. J.J. van der, 11, 18, 21, 22, 24, 26, 27, 30, 32, 34, 35, 39, 42, 43, 45, 102
Ludwig, T.W., 9, 49, 51, 52, 60, 64, 74, 102
Manders, drs. W.J., 10, 11, 12, 17, 21, 34, 42, 43, 102
Meeren, C.J.R.F. van der, 27, 39, 42, 51, 52, 65, 102
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M., 9, 16, 17, 35, 101, 102
Meuwissen, mw. C.C.R.M., 102
Nuland, J.S., 102
Oetelaar, J.C.M. van den, 102
Otters-Bruijnen, mw. mr. S.M., 9, 45, 46, 63, 102
Philippart, M.J.A., 71, 78, 79, 85, 92, 94, 95, 102
Plaatsvervangend voorzitter, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85
Roijackers, mw. H.I., 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 67, 68

Ronnes, H.A.G., 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 90, 91
Rutjens, W.H.A., 9, 70, 73, 74, 77, 80, 81, 84, 85, 93, 94, 97, 98, 103
Scholder-Penders, mw. G.M., 103
Spooren, A.J.M., 46, 62, 63, 66, 67, 103
Stoop, drs. J.W.P., 103
Thijssen, J.G.M., 69, 85, 87, 103
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de, 12, 13, 14, 35, 103, 108
Verkade, B.E., 103
Vlasveld, mw. A.I., 10, 27, 33, 40, 44, 98, 103, 110, 113
Voorzitter, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 85, 86, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113
Wel, ir. M.C. van der, 52, 57, 58, 62, 63, 65, 66, 67, 103
Wely, L.F.A.M. van, 103
Zwart, mw. P.S., 104

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. mr. K.A.E. ten Cate, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bekker, M.A. de	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bie, E.J. de	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Boxel-van Gruijthuisen, mw. L.M.P van	D66	Oss
Broek, H.W. van den	Lokaal Brabant	Reek
Brouwers, J.F.X.M.	50PLUS	Son en Breugel
Diemen-Vereijken, mw. F.J.H.M. van	GroenLinks	Cuijk
Dijk, mw. E. van	PvdA	Eindhoven
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Duijs, F.B.G.	Groep Rutjens	Maren-Kessel
Eerden, R.T.M.	CDA	Vught
Everling, M.J.	SP	Uden
Gremmen, R.J.	VVD	Berghem
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Vinkel
Heer, drs. ing. C. de	CDA	Eindhoven
Heer, T.J.W. de	D66	Hoogerheide
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hendriks, C.A.	CDA	Erp
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Janssen, R.P.M.	VVD	Rosmalen
Kammen, mw. drs. P. van der	PVV	Riel
Karaaslan, T.	VVD	Nieuwkuijk
Kessel, mw. J.A.M. van	D66	Maarheeze
Kinkelder, mw. L.E. de	PvdA	Cuijk
Koopman, mw. F.W.M.	SP	Geldrop
Kort MSc, M.V. de	PvdA	Vught
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Leeger, mw. E.M.	CDA	Nistelrode
Linden, mw. J.J. van der	GroenLinks	Oss
Ludwig, T.W.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Manders, drs. W.J.	VVD	Gemert
Meeren, C.J.R.F. van der	Groep De Bie	Bergen op Zoom
Meeuwis-van Langen, mw. H.E.M.	D66	Best
Meuwissen, mw. C.C.R.M.	VVD	Maarheeze
Nuland, J.S. van	VVD	Oisterwijk
Oetelaar, J.C.M. van der	Forum voor Democratie	Schijndel
Ofters-Bruijnen, mw. mr. S.M.	VVD	Vught
Philippart, M.J.A.	GroenLinks	Eindhoven
Rutjens, W.H.A.	Groep Rutjens	's-Hertogenbosch
Scholder-Penders, mw. G.M.	VVD	Nuenen
Spooren, A.J.M.	CDA	Breugel

Stoop, drs. J.W.P.
Thijssen, J.G.M.
Ven-Vogels, mw. A.J.M. van de
Verkade, B.E.
Vlasveld, mw. A.I.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Wel, ir. M.C. van der
Wely, L.F.A.M. van
Zwart, mw. P.S.

CDA
CDA
CDA
GroenLinks
Partij voor de Dieren
ChristenUnie-SGP
Partij voor de Dieren
Groep Rutjens
VVD

Bergen op Zoom
Beers
Beek en Donk
Woudrichem
Tilburg
Nieuwendijk
Rijsbergen
Oss
Molenschot

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 3 december 2021

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Bespreekstukken

40/21 Beleidskader Gezondheid 2021-2030 (kaderstellende nota)

71/21 Regionaal Water- en Bodem Programma 2022-2027

72/21 Oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC

III. Beperkte bespreekstukken

61/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake leenfaciliteit voor corporaties gemeente Bergeijk

42/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake deelneming in BrabantRing BV

IV Hamerstukken

77/21 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten van 3 december 2021

V. Stemming

40/21 Beleidskader Gezondheid 2021-2030 (kaderstellende nota)

71/21 Regionaal Water- en Bodem Programma 2022-2027

72/21 Oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC

61/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake leenfaciliteit voor corporaties gemeente Bergeijk

42/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake deelneming in BrabantRing BV

VI. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 3 december 2021

mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning, voorzitter.
mw. M.H. van Kampen, loco-griffier.

Volgens de presentielijst zijn 43 leden aanwezig, te weten: Altundal, De Bekker, Van den Berg, De Bie, Boon, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, Van den Broek, Brouwers, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Dirken, Duijs, Everling, Gremmen, Van Hattem, De Heer (CDA), De Heer (D66), mw. Van Dijk, Hendriks, mw. De Hoon, Janssen, Karaaslan, mw. De Kinkelder, De Kort, mw. Leeger, mw. Van der Linden, Ludwig, Manders, Van der Meeren, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, Philippart, Rutjens, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Vlasveld, mw. Van de Ven-Vogels, Verkade, Van der Wel, Van Wely, mw. Zwart.

Afwezig mw. Van Kessel, mw. Scholder-Penders, mw. Arts, mw. Koopman, Heijmans, Kutlu, mw. Van der Kammen, Vreugdenhil, Eerden, Van den Oetelaar.

Opening van de vergadering / vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 09.30 uur.

De **voorzitter**: Ik open de vergadering en verzoek u allen te gaan staan voor een moment stilte.

Er wordt een moment stilte in acht genomen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik verzoek de griffier mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering.

De **loco-griffier**: Er is bericht ontvangen van verhindering van mevrouw Van Kessel, mevrouw Scholder, mevrouw Arts, mevrouw Koopman, de heer Heijmans, de heer Kutlu, mevrouw Van der Kammen, de heer Vreugdenhil, de heer Eerden en de heer Van den Oetelaar.

De **voorzitter**: Dank u wel. We hebben nog wel steeds een quorum. Ik heet u allen van harte welkom in deze vergadering en ik heet natuurlijk ook iedereen welkom die ons digitaal volgt via www.brabant.nl. Fijn dat jullie er allemaal weer zijn vandaag.

We vergaderen vandaag zowel fysiek in ons mooie provinciehuis alsook digitaal. De beraadslagingen vinden fysiek plaats. Om alle Statenleden de gelegenheid te geven om daadwerkelijk te kunnen stemmen, ook als zij bijvoorbeeld verkouden zijn en hier niet zijn, hebben we besloten dat de vergadering afgesloten wordt met digitaal stemmen met behulp van de stemapplicatie. Dit doen we in een aparte digitale vergadering, aansluitend aan deze vergadering. We zullen dan straks ook een halfuur pauzeren, zodat iedereen ingelogd raakt.

Ik wil u er graag op wijzen dat het dragen van een mondkapje verplicht is wanneer u zich verplaatst. Alleen als u medische redenen heeft en dat van tevoren bij de griffie heeft gemeld, kan daar een uitzondering op zijn. Verder is natuurlijk, zoals u weet, het houden van anderhalve meter afstand ook verplicht. Het is ook daarom niet de bedoeling dat u uitgebreid aan de wandel gaat. Weegt u goed af of u het voor uw sprekersbijdrage nodig heeft om bij het spreekgestoelte te staan. Dat mag natuurlijk wel,

maar als u een korte mededeling heeft, kan ik me best voorstellen dat u dat vanaf uw zitplaats doet. En natuurlijk zijn er regelmatig schorsingen, waarin u conform de instructie de zaal via de zijkant kunt verlaten. Ik stel de agenda aan de orde.

Er is een actuele motie ingediend. De agendavergadering voorafgaand aan deze PS-vergadering heeft geadviseerd deze motie, ingediend door Groep Rutjens, niet toe te laten. De vraag is of u daarmee kunt instemmen. Ik zie de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Wij willen in ieder geval een ordevoorstel doen om het wel op de agenda te zetten. Gemeenten worden er nu al mee geconfronteerd en gemeenten hebben al genoeg problemen. Zij moeten gaan kiezen om wel statushouders te huisvesten in plaats van de burgers die er al wonen. Als ze dat niet doen, krijgen ze financiële consequenties. Dus het lijkt me heel duidelijk dat we daar als Brabants parlement wat van moeten vinden.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dit is een ordevoorstel. Ik loop, zoals we gewend zijn, de fracties langs om te kijken wie voor of tegen dit ordevoorstel is. De heer Rutjens stelt voor de motie toe te laten. Ik loop de fracties langs. Bent u voor of tegen? De VVD.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Tegen.

De **voorzitter**: CDA.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Tegen.

De **voorzitter**: SP.

De heer **Everling** (SP): Tegen.

De **voorzitter**: D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Tegen.

De **voorzitter**: GroenLinks.

De heer **Ludwig** (GL): Tegen.

De **voorzitter**: PVV.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor toelating.

De **voorzitter**: Partij van de Arbeid

De heer **De Kort** (PvdA): Tegen.

De **voorzitter**: Groep Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voor. Bespreken lijkt in ieder geval een goed idee.

De **voorzitter**: Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Voor.

De **voorzitter**: Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voor.

De **voorzitter**: De heer Van den Oetelaar, Forum voor Democratie, is ziek. 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Tegen.

De **voorzitter**: Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Tegen.

De **voorzitter**: De heer Vreugdenhil, ChristenUnie-SGP, is ook ziek. De griffie.

De **loco-griffier**: Er zijn zeven fracties tegen toelating en vier fracties voor toelating.

De **voorzitter**: Daarmee is het ordevoorstel verworpen.

Hierbij is de agenda vastgesteld.

Alle moties en amendementen die tijdens de vergadering worden ingediend worden door de griffie op iBabs geplaatst onder de Statendag van 3 december 2021, onder agendapunt 8: ingediende moties en amendementen. Lever ze op tijd aan, zodat eenieder daar ook op tijd kennis van kan nemen. Het is fijn dat u ook al eerder een aantal moties en amendementen kenbaar heeft gemaakt.

Dan ga ik naar de besprekstukken.

Besprekstukken

40/21 Beleidskader Gezondheid 2021-2030 (kaderstellende nota)

De **voorzitter**: Aan de orde is het Statenvoorstel 40/21, Beleidskader Gezondheid 2021-2030. Ik geef als eerste het woord aan de heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Dank u wel, voorzitter. De fundering van alle geluk is gezondheid. In dit beleidskader Gezondheid spreken we over drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander. Als voorbereiding op dit beleidskader is veel input opgehaald. Er is gesproken met een groot aantal maatschappelijke organisaties en ook hebben vijftig partijen deelgenomen aan de meet-up 'Aan de slag met gezondheid'. Participatie en draagvlak zijn voor de VVD belangrijk en daar is in dit beleidskader ruimschoots aan voldaan. Wij ondersteunen de extra inzet op preventie. Immers, aan de voorkant van het proces is meer te behalen dan aan de achterkant. Om de inzet te verplaatsen van zorg naar gezondheid heeft dan ook onze instemming: een andere manier van denken waarbij niet ziekte en zorg, maar vooral gezondheid en gedrag centraal staan. We spreken hier over een horizontaal beleidskader. Persoonlijk denk ik dat hier vele kansen liggen, omdat bij ieder voorstel dat van GS naar PS gaat meegenomen moet worden wat gezondheid betekent. Daarvoor gaan we voor steeds beter. Wel is het van belang dat we Rijk en gemeenten niet in de weg gaan lopen, dit omdat zij toch de eerst uitvoerenden zijn met betrekking tot gezondheid.

Gelukkig garandeert het Nederlandse zorgstelsel goede en toegankelijke zorg voor iedereen. En toch maakt niet iedere Brabander er evenveel gebruik van. Dit kun je ook zien aan de verschillen in gezonde

levensverwachting tussen Brabanders met een lage en een hoge sociaaleconomische status. Het verschil in levensverwachting is hier vaak zeven jaar. In onze ogen is hier een inhaalslag van groot belang. Gezondheidsverschillen zijn nu eenmaal moeilijk te doorbreken en dus hardnekkig. Pak daarom deze hotspots zo snel mogelijk aan, oftewel: begin daar waar je het meeste effect kunt behalen. Ik heb hierover dan ook een vraag aan de gedeputeerde. Hoe wil de gedeputeerde deze hotspotproblematiek concreet aan gaan pakken?

Tijdens mijn studie geneeskunde werd het mij duidelijk dat gezondheidsverschillen en gezondheidszorg niet alleen afhankelijk zijn van kennis en kunde, maar natuurlijk ook van financiële aspecten. Ook het kunnen betalen van de gezondheidsverbetering is een grote factor. Op het moment besteden we in Nederland al zo'n vijftien procent van het BNP aan gezondheid en zorg; dat is 600 euro per maand per inwoner – heel veel. Het is voor de Brabantse gezondheid dan ook van groot belang dat onze economie blijft draaien. Het moet simpelweg allemaal betaald worden. Omgekeerd heb je voor een goed draaiende economie natuurlijk ook weer gezonde inwoners nodig.

Op het verlanglijstje van de Sint staat gezondheid bovenaan-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd. Ga uw gang, mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik ben wel benieuwd of economie nu op 1 staat, of gezondheid. Dat is niet helemaal duidelijk uit de woorden van de heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Ik denk dat hier een fout gemaakt wordt, want gezondheid en economie is niet iets wat je apart moet zien als diversiteit, maar als één geheel. Zodra er geen economie is, kunnen we ook veel minder doen aan gezondheid. Dus het zijn dingen die niet gesplitst zijn van elkaar, maar het zijn dingen die je sámen moet zien. Een goede economie zorgt voor een goede gezondheid. Denk in het verleden maar aan de aanleg van riool, antibiotica, enzovoort, enzovoort, allemaal dingen die betaald zijn doordat onze economie gestegen is.

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Maar is de heer Manders het dan niet met mij eens dat soms de gezondheid juist heel erg moet lijden onder het constant willen groeien, economisch gezien?

De heer **Manders** (VVD): Ik denk zeker dat u daar gelijk in heeft, zeker in het verleden is dat gebeurd, maar dat zijn dingen die op deze manier, met dit beleidskader, voorkomen gaan worden, omdat we bij ieder voorstel gaan nadenken over de vraag wat het met gezondheid doet.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden tot slot.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel. Dus ik kan de heer Manders aan mijn zijde vinden als ik bijvoorbeeld vind dat luchtkwaliteit onder druk komt te staan door economische groei, dat de VVD dan met mij daar verandering in wil brengen?

De heer **Manders** (VVD): Nee, dat niet, want je zult ook kunnen zien dat er op een bepaald gebied iets aan gezondheidsverlies komt, terwijl je met diezelfde beslissing op een ander gebied een hoop gezondheidswinst gaat halen. Dus daar staan wij helaas toch een beetje anders in qua gedachte.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mijnheer Manders, en denkt u ook aan de tijd. Ik zie overigens nog een interruptie. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik vind dit wel een bijzondere uitspraak van de heer Manders, want in het beleidskader waar hij, neem ik aan, dadelijk voor gaat stemmen, staat: geen negatieve gezondheidseffecten bij Statenbesluiten. Dus dat vind ik wel een bijzondere uitspraak die de heer Manders zojuist deed. Hoe ziet hij dat? Hoe kan hij die opmerking in het beleidskader Gezondheid rijmen met de uitspraak die hij zojuist deed?

De heer **Manders** (VVD): Als je op een bepaald moment ergens een beslissing neemt waarmee bijvoorbeeld een klein beetje gezondheidsverlies ontstaat en door middel van die beslissing ontstaat op een ander gebied een heel grote gezondheidswinst, dan noem ik dat gezondheidswinst: een optelsom van iets kleins negatief en iets groots positief.

De **voorzitter**: Mijnheer Everling.

De heer **Everling** (SP): Voorzitter. Ik denk dat bijvoorbeeld omwonenden van veehouderijen niet zo heel erg gelukkig worden van een uitspraak als deze. Het kan best zijn dat ergens anders de gezondheid er misschien op vooruit gaat, maar we kennen allemaal het 'Onderzoek gezondheid omwonenden veehouderijen' en weten dat die daar wel degelijk enorm veel last van hebben. Ik vraag me dan ook af of zij gelukkig worden van deze uitspraak van de heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Ja, ik denk dat zij daar gelukkig van worden, want je kunt ergens met een klein verlies een grote winst op een andere locatie behalen, en dat is ook in de omgeving van de bedrijven die u net noemde.

De **voorzitter**: Gaat u verder en komt u tot een afronding.

De heer **Manders** (VVD): Ik was al helemaal aan het einde gekomen, maar nog iets heel korts: op het verlanglijstje van de Sint staat gezondheid bovenaan, daarom geeft de VVD dit beleidskader vandaag ruim baan! Ga zo snel mogelijk aan de slag, want gezondheid is van groot belang.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Van de Ven heeft het woord.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Gezondheid is meer dan niet ziek zijn. Het gaat mensen niet alleen om hun lichamelijke gezondheid. Gezondheid gaat juist over de quality of life. Gezondheid gaat over het welzijn en het bevorderen van gezondheid. Dat draagt bij aan geluk, veerkracht, vitaliteit en productiviteit van mensen en het functioneren van onze Brabantse samenleving. Mensen zijn er in beginsel zelf verantwoordelijk voor dat ze gezond eten, goed voor zichzelf zorgen, voldoende bewegen, sociale contacten onderhouden en naar school en werk gaan. Maar niet iedereen leeft in de omstandigheid om zelf gezonde keuzes te kunnen maken en dagelijkse verleidingen te weerstaan. De huidige coronacrisis laat zien hoe kwetsbaar de gezondheid van mensen kan zijn. Ze toont nog nadrukkelijker aan hoe gezondheid samenhangt met bijvoorbeeld het sociaal leven en leefstijl. Tegelijkertijd hebben we ook gezien dat mensen om elkaar geven en bereid zijn elkaar te helpen waar nodig. Juist die verbinding, in de vorm van wederkerigheid, verantwoordelijkheid en solidariteit, vergroot de kwaliteit van leven en daarmee je gezondheid.

Wat ons als CDA opviel in het rapport van Het PON & Telos waren de grote verschillen in Brabant, met name dat in West-Brabant de cumulatieve gezondheidsrisico's groter zijn dan in de rest van Brabant. Dan de grote centrumgemeenten: hier wordt een slechte sociale, fysieke omgevingskwaliteit geconstateerd, zoals armoede, eenzaamheid, minder sociale cohesie, slechtere luchtkwaliteit, meer geluidhinder, hittestress door versterking en weinig speelplekken voor de kinderen. Mensen in een kwetsbare situatie

hebben daardoor een hoger risico op een slechtere gezondheid. Hun problemen bevinden zich op verschillende beleidsdomeinen en vragen dan ook om oplossingen die domein-overstijgend zijn, zowel op Rijksniveau en op gemeentelijk niveau als bij de provincie. Brede welvaart, als een van de samenbindende thema's, geeft daar vorm aan. Brede welvaart staat synoniem voor kwaliteit van leven op alle onderdelen. Voorzitter. Voor een aantal aspecten kunnen we als provincie een faciliterende, stimulerende en verbindende rol vervullen. Daarom is het goed dat we de nu de voorzet in verbetering hiervan vandaag behandelen in de Staten: het beleidskader Gezondheid dat uitgaat van positieve gezondheid, waarbij accent ligt op de mens zelf en niet op ziekte en beperking, maar het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren. Het gaat om veerkracht in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen. Kortom, vandaag behandelen we hier hoe we omgaan met de kwaliteit van leven voor de toekomst van onze Brabanders. Met de twee doelstellingen gaan we als CDA akkoord: de verbeterfilosofie op alle terreinen en de inzet op preventie. Gezondheid moet een vanzelfsprekendheid zijn, een basisprincipe voor de inrichting van de samenleving. De rol die de provincie hierin kan pakken is duidelijk uiteengezet in dit beleidskader.

Wat betreft het uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit vinden we het als CDA positief dat er extra meetpunten komen, zodat er realistisch naar gekeken wordt.

Wat betreft het uitvoeringsprogramma Gezonde verstedelijking willen we als CDA vooral dat ingezet wordt op gezonde en groene wijken met voldoende speelplekken, aandacht voor wonen, gezondheid en zorg in relatie tot de demografische ontwikkeling, die vooral in Brabant veel sneller en langduriger gaat dan het landelijk gemiddelde: de supervergrijzing. In de Week van het wonen in het jaar 2020 zijn de cijfers over de vergrijzing duidelijk gepresenteerd. Digitale innovaties maken domein-overstijgende gezondheidsondersteuning mogelijk, waarin de mens centraal staat, dit om de juiste zorg en ondersteuning op de juiste plek te bieden. Dat vraagt om bindende, breed gedragen afspraken, waardoor gegevens uitwisselbaar en koppelbaar zijn. Als CDA doelen we hiermee op eHealth. Zo levert ook eHealth een bijdrage aan de gezondheid van alle kwetsbare groepen. Vraag hierbij aan het college van GS is of maximaal wordt gekeken naar Europese middelen en grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden op dit vlak.

In het beleidskader worden ook de meekoppelkansen al wat uitgediept, maar in het beleidskader wordt aangegeven dat dit nog niet geheel duidelijk is en dat er met de uitwerking van de uitvoeringsagenda's verder op ingegaan gaat worden. Toch een paar punten die we als CDA willen aanstippen, voorzitter.

Meekoppelkansen economie, kennis en ontwikkeling. Hier staan veel aspecten genoemd. Echter, de verduurzaming van industriële processen missen we in dit geheel. Graag vragen we hier aandacht voor.

Bij meekoppelkansen energie vinden we het als CDA positief dat er onderzoek gedaan gaat worden naar de gezondheidsaspecten rondom de energietransitie.

Bij meekoppelkansen landbouw en voedsel prijzen we het college dat het zich sterk maakt voor meer begrip tussen boeren en burgers, om daarmee de stress bij agrariërs te verminderen. Laten we het belang van de productie van gezond voedsel met betrekking tot gezondheid koesteren en waarderen. Een grote rol is hier ook weggelegd voor de politiek. Laten we als politiek oog houden voor hoe de uitwerking van het door ons vastgestelde beleid uitwerkt op onze Brabanders.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd. Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik denk: ik luister even uw betoog af. U heeft het over solidariteit en stress bij boeren. Heb ik dat goed verstaan?

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Dat heb ik zojuist genoemd, ja.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Vindt u het ook belangrijk dat de stress bij omwonenden van bijvoorbeeld intensieve veeteelt, zoals de heer Everling net aangaf, zorg en aandacht krijgt?

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Natuurlijk moet je daar aandacht voor hebben.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): En hoe zou u dat willen intekenen?

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Hoe bedoelt u dat precies, hoe ik dat in zou willen tekenen?

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Ja, dan ga ik al voor de vierde keer-

De **voorzitter**: Nou, de vraag of u het goed verstaan had tel ik niet mee, want dat is gewoon een verduidelijkingsvraag. Dus ga uw gang.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Mijn vraag aan u is: hoe zou u dit samen met de boeren en de omwonenden willen aanpakken, de stress van slechte luchtkwaliteit door intensieve veeteelt en andere vormen van veeteelt, akkerbouw, chemicaliën die worden gebruikt, opdat we samen weer een gezonde luchtkwaliteit in de omgeving voor elkaar krijgen? Want meetpunten en alles wat u noemt is hartstikke mooi, maar aan de norm voldoen is ook niet wat helpt, het moet echt samen gedaan worden. Hoe zou u kunnen helpen dat die boer zorgt dat er minder stank in de omgeving komt, samen minder stress?

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Dat de omwonenden stress hebben van stank van de boeren in de omgeving kan ik niet beamen, maar wat ik wel weet is dat, als er een stal gebouwd wordt, de boeren in omgevingsdialogoog gaan alvorens er iets gebouwd gaat worden om uit te breiden.

De **voorzitter**: U heeft een vrij lang betoog mogen houden van mij zonet, dus we zijn nu wel aan zeker drie termijnen toe. Gaat u verder, mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Ik ben bijna aan het einde van mijn verhaal.

Samenvattend: de rolneming van de provincie kan behoorlijk groot zijn, dit natuurlijk wel in goede samenspraak met onze gemeenten. Gebruik de koppelkansen, of lift mee op bestaand beleid, of op initiatieven. Zoek naar win-winkansen die ervoor zorgen dat gezondheidsrisico's worden geminimaliseerd en gezondheidskansen worden verzilverd. Een gezond Brabant voor iedereen.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Everling van de SP heeft het woord.

De heer **Everling** (SP): Dank u wel, voorzitter. In de themabijeenkomst zei gedeputeerde Lemkes letterlijk: "Natuurlijk hebben we ambities op verschillende beleidsterreinen, maar gezondheid staat daarbij eigenlijk wel voorop." Met die mededeling is de SP natuurlijk hartstikke blij, maar in het beleidskader wordt slechts gesproken over Statenbesluiten. Heel goed dat het altijd een afweging moet zijn bij besluiten die wij als PS nemen, maar Gedeputeerde Staten nemen natuurlijk ook ontzettend veel besluiten, die ook ontzettend veel invloed kunnen hebben op de gezondheid van mensen. Hoeven GS gezondheid dan niet voorop te zetten? Dat vinden wij raar, het lijkt ons een beetje gek. Daarom hebben wij daar een motie voor, en die heb ik zojuist ingediend.

De provincie streeft naar drie gezonde jaren erbij voor iedere Brabander. De cijfers tonen aan dat de mensen met de laagste inkomens, en dat zijn er heel wat in Brabant, zeven jaar korter leven. Wat de SP betreft gaan we die groep dan ook het eerst helpen, met die zeven jaar inhalen. Daardoor zal het gemiddelde voor heel Brabant ook flink omhoog gaan. Ja, maar Brabant gaat niet over inkomens. We hebben die discussie hier vaak gevoerd. Ik hoor het u nóg zeggen! Maar waar we wel over gaan, is toegankelijke en betaalbare cultuur, promotie voor amateursport, voor iedereen gezonde, geïsoleerde en

betaalbare woningen met lage energielasten, minder asfalt, beter openbaar vervoer, zorg voor voldoende natuur en recreatie, gezonde lucht, het stimuleren van gezond en biologisch voedsel én natuurlijk ook de luchtkwaliteit rondom veehouderijen, want in tegenstelling tot mevrouw Van de Ven heb ik wel degelijk ontzettend veel signalen van omwonenden die echt te maken hebben met stank en daarvan ontzettend veel last hebben rondom veehouderijen.

Kortom, we moeten investeren in de gezondheid van mensen. Helaas vinden we concrete maatregelen niet terug in het beleidskader Gezondheid, wel een boel vage taal, zoals "meerwaardecreatie", "proactieve gevolgbepanking" en "sociale innovatie". Een beleidskader waarin niet één concrete maatregel staat die we kunnen controleren-

De **voorzitter**: Wilt u tot een afronding komen?

De heer **Everling** (SP): Ik ga afronden. Eén concreet iets waar we als provincie ontzettend goed mee bezig waren, en wat ook een belangrijke bijdrage levert aan gezondheid, fysiek of mentaal, is Sociale veerkracht. Helaas bestaat dit niet meer, in ieder geval niet meer in de vorm zoals we die hadden. Nou, laten we daar dan maar weer eens verandering in aan gaan brengen. Ook daarvoor hebben we uiteraard een motie.

Voorzitter, hier laat ik het bij.

Motie M193-2021: Gezondheid eerst!

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021,

behandelend het Statenvoorstel 40/21, Beleidskader Gezondheid 2021- 2030 - Drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander!;

constaterende dat

- we streven naar drie gezonde jaren erbij voor iedere Brabander;
- veel beslissingen, op alle beleidsterreinen, invloed hebben op die gezondheid;

overwegende dat

- in het beleidskader gezondheid staat opgenomen dat Statenbesluiten niet mogen leiden tot negatieve gezondheidseffecten;
- dit ook zou moeten gelden voor besluiten genomen door Gedeputeerde Staten;

dragen het college van GS op om

- net als PS geen besluiten te nemen die leiden tot negatieve gezondheidseffecten, conform het beleidskader;

en gaan over tot de orde van de dag."

Maarten Everling, SP.

Motie M194-2021: Sociale veerkracht

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021,

behandelend het Statenvoorstel 40/21, Beleidskader Gezondheid 2021- 2030 - Drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander!;

constaterende dat

- we streven naar drie gezonde jaren erbij voor iedere Brabander;
- met name de geestelijke gezondheid van grote invloed is op de algehele gesteldheid;

overwegende dat

- in het verleden goede resultaten zijn behaald met het programma Gezonde veerkracht;

dragen het college van GS op om

- Sociale veerkracht in ere te herstellen om op die manier ook een bijdrage te leveren aan (mentale) gezondheid;
en gaan over tot de orde van de dag.”
Maarten Everling, SP.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mevrouw Meeuwis-

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Voorzitter?

De **voorzitter**: Ga uw gang.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ik had toch nog een interruptie, als u mij toestaat, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja, ga uw gang.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dank u. De heer Everling riep op mensen met de laagste inkomens het meest te helpen met gezondheid. Ik ben wel benieuwd hoe die hulp er dan uit ziet.

De heer **Everling** (SP): Nou, er zijn verschillende dingen waar ik me iets bij kan voorstellen. In de eerste plaats bijvoorbeeld zorgen voor goed openbaar vervoer, zodat bijvoorbeeld gezondheidsinstellingen ontzettend goed toegankelijk zijn. We hebben net gehoord dat mensen in West-Brabant het meest last hebben van eenzaamheid en van een slechte bereikbaarheid. Nou, investeer daar bijvoorbeeld in een goed openbaar vervoer. Dat is een heel concrete maatregel die we als provincie zó moeten kunnen nemen en waar ontzettend veel mensen mee geholpen zullen zijn. Dat is al één voorbeeld.

De **voorzitter**: De heer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ik probeer 'm even te vatten. Dus gezondheid zit 'm vooral ook in het feit dat mensen gebruik kunnen maken van openbaar vervoer? Dat is een hele interessante. Ik ga erover nadenken. Dank u wel.

De heer **Everling** (SP): De heer Duijs kan daar ontzettend lang over gaan nadenken, maar volgens mij is de denkstap zó gezet: als je naar een ziekenhuis kunt met een bus, is dat bevorderlijk voor je gezondheid. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan kijk ik nu naar mevrouw Meeuwis, D66.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Voorzitter. Ik wil eerst wat kwijt over de situatie rond het coronavirus. Die situatie is zeer zorgelijk. Het dringende advies van de Rijksoverheid luidt: werk thuis. Helaas besliste een meerderheid van het presidium afgelopen maandag dat door de Staten toch fysiek, in het provinciehuis, wordt vergaderd. D66 legt zich daarbij neer, maar we vinden het lastig uit te leggen. Als Staten moeten wij het goede voorbeeld geven, vinden wij. In dit beleidskader Gezondheid komt nadrukkelijk aan de orde wat de relatie is tussen de coronapandemie en het welzijn, het sociale leven en de economie in Brabant. Thuiswerken is een belangrijke maatregel tegen de verspreiding van het virus. En de Staten kunnen best vanaf huis vergaderen. Dat hebben we een halfjaar geleden ook gedaan. Toen hebben we volledig digitaal vergaderd.

De **voorzitter**: De heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik zat even te denken over de inleiding, over het coronavirus, zeg maar. U vindt dat jammer, maar volgens mij zijn in dit huis alle voorzieningen getroffen en wordt hier voor honderd procent voldaan aan alle wetgeving die we hebben. Die vraag heb ik aan mevrouw Meeuwis.

De **voorzitter**: En bovendien moeten we ons realiseren dat het ook in de grootste lockdown mogelijk was, maar wat ik veel belangrijker vind: we moeten niet de hele discussie gaan overdoen die de afgelopen week is gevoerd. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): In het vervolg van mijn betoog wordt er nog een beetje op ingegaan, maar ik ga niet de discussie opnieuw starten.

Ik zei dus: dat hebben we een halfjaar geleden ook gedaan, toen hebben we volledig digitaal vergaderd. De besmettingscijfers zijn weer net zo zorgelijk. Om diverse redenen was ikzelf liever thuisgebleven. En ja, een jonger fractielid had mijn woordvoering bij dit beleidskader over kunnen nemen. Maar is dat wat we willen? We hebben het nota bene over gezondheid, over positieve gezondheid voor de Brabander, met de nadruk op veerkracht, eigen regie en aanpassingsvermogen. Maar we zijn samen verantwoordelijk.

Gezondheid en brede welvaart gaan vooral over de kwaliteit van het leven, over welzijn en het bevorderen van gezondheid. Dat draagt bij aan geluk, veerkracht, vitaliteit, productiviteit en aan het functioneren van de Brabantse samenleving. Het gaat hier wederom om meekoppelkansen: meekoppelkansen zien en meekoppelkansen benutten.

D66 stelt brede welvaart en gezondheid in alles centraal. Brabant kent een aantal stevige gezondheidsuitdagingen. Die hebben vooral te maken met de intensievere benutting van ruimte en met klimaatverandering. Schone lucht, waarin mensen zich gezond kunnen bewegen, is volgens D66 letterlijk van levensbelang. Ik kreeg vorige week een telefoontje van kennissen uit Helmond. Ze meldden dat ze gaan emigreren naar Zuid-Italië. Elke keer als ze terug in Nederland komen, krijgen ze onmiddellijk luchtwegproblemen, problemen die ze in Zuid-Italië niet ervaren. "Ine, doe echt iets aan de luchtkwaliteit in Brabant!"

Voorzitter. Willen we de ambitie van dit beleidskader 'Gezondheid, elke Brabander drie gezonde levensjaren erbij' halen, dan moeten we de luchtkwaliteit serieus verbeteren. D66 vindt het goed dat er vanuit brede welvaart en gezondheid toegewerkt wordt naar een handzame monitor die ons inzicht geeft. Helaas ontbreekt dat inzicht nu nog. Dit beleidskader loopt door alle provinciale programma's heen. Dat vergt een integrale benadering van onze opgaven in landbouw, energie en mobiliteit. Dat betekent gezondheid en brede welvaart structureel meenemen als belangrijke wegingsfactoren bij keuzes. Koppel daarom dit beleidskader expliciet aan normen en aan andere beleidskaders. Stel concrete doelen en maatregelen vast, ook om PS voldoende in positie te brengen om te kunnen kaderstellen en te kunnen controleren.

Zorg voor meer groen rond dorpen, steden en stallen, en voor een goede laadinfrastructuur. Goed om gisteren te lezen dat er de komende jaren duizenden nieuwe laadpunten bijkomen in Brabant. En als er ook meer en betere fiets- en wandelroutes komen, wordt het nog gemakkelijker. Dan krijgen we verminderde concentraties van fijnstof, een betere luchtkwaliteit, meer lichaamsbeweging en een betere gezondheid.

D66 ziet ook kansen voor 'sociaal groen': het samen vergroenen van terreinen van zorginstellingen en schoolpleinen, of bedrijventerreinen groener, klimaatvriendelijker en biodiverser maken. Hoge concentraties van stikstof en fijnstof in de veedichte gebieden moeten we voorkomen en verminderen. Als we inzetten op extensivering, op grondgebondenheid en op minder vee in Brabant, dragen die maatregelen ook bij aan verkleining van het stikstofprobleem op de natuur.

Voorzitter. Ik rond af met een vraag over meekoppelkansen die ik de gedeputeerde ook al stelde in de themavergadering, maar waar ze toen nog even geen reactie op had. Als u vanuit gezondheid zo hoog inzet op meekoppelkansen, waarom is dan op de door PS aangenomen motie 'Gezond wonen in

Brainport', ingediend door CDA, D66 en Partij voor de Dieren, alleen gereageerd vanuit mobiliteit, zonder de leefkwaliteit daarin mee te nemen?

Dat was het.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Meeuwis. Mevrouw Van der Linden heeft het woord.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter.

GroenLinks is blij dat er een beleidskader Gezondheid vastgesteld wordt. Gezondheid zou wat GroenLinks betreft altijd op de eerste plaats moeten staan. Toch voelen we nog te vaak te weinig urgentie en zien we dat het streven naar economische groei de gezondheid van onze omgeving in de weg zit. Verantwoordelijkheid omtrent gezondheid wordt vaak doorgeschoven naar andere organen, zodat we zelf zo min mogelijk hoeven te laten.

Ik moet bekennen dat de invulling van dit beleidskader een beetje tegenvalt. We snappen dat alles nog ingevuld moet worden vanuit de andere begrotingsprogramma's, maar op dit moment worden zeker niet alle kansen benut om gezondheid écht centraal te zetten in ons Brabants beleid en uitvoering. Om de invulling hier en daar wat aan te scherpen en te zorgen dat PS beter in positie komen, zullen wij vier moties indienen.

GroenLinks gaf bij de behandeling van de startnotitie al aan dat we hoopten dat dit beleidskader een corrigerende rol zou krijgen naar de andere programma's toe, om zo gezonde keuzes af te dwingen. Het klinkt dan ook mooi dat er staat "Statenbesluiten mogen niet leiden tot negatieve gezondheidseffecten". Toch is dit lastig, want het is niet altijd zichtbaar wat de effecten van een Statenvoorstel op de gezondheid en gezonde leefomgeving zijn. Daarom dient GroenLinks een motie in om bij elk Statenvoorstel inzichtelijk te maken wat de gezondheidseffecten zijn, net zoals bij klimaat wordt gedaan, en hierbij extra aandacht te besteden aan het effect op onze luchtkwaliteit. Deze dienen we in samen met de PvdA, Partij voor de Dieren en Lokaal Brabant.

Het zal niemand in en buiten deze zaal verrassen dat GroenLinks zich inzet voor betere luchtkwaliteit. Zonder gezonde lucht is er ook geen gezonde leefomgeving. Daarom dienen we een motie in om luchtkwaliteit te betrekken in de gezondheidsmonitor die naar aanleiding van dit beleidskader wordt ontwikkeld. GroenLinks is er namelijk niet van overtuigd dat door het tekenen van het Schone Lucht Akkoord, dat nog gebaseerd is op oude richtlijnen van de WHO, we echt gezonde luchtkwaliteit gaan realiseren in Brabant. Onze Brabanders verdienen tenslotte schone lucht en zonder schone lucht is er ook geen gezonde leefomgeving. Deze motie dienen we in samen met D66, PvdA, Partij voor de Dieren en Lokaal Brabant. Daarbij wil ik nog aangeven dat we bij het beleidskader Milieu zeker nog terugkomen op gezonde lucht.

We gaan die drie gezonde levensjaren erbij in 2030 ook niet realiseren als we lang gaan zitten wachten op nieuw beleid binnen alle programma's. We moeten het niet accepteren dat sommige programma's pas over een paar jaar echt gaan bijdragen aan een gezonder Brabant, omdat we dan pas nieuwe beleidskaders en uitvoeringsagenda's gaan vaststellen. Wachten tot het einde van de uitvoeringsagenda gezondheid om dan minimaal één indicator voor gezondheid per begrotingsprogramma te hebben, is geen goed idee, want dat duurt te lang. Daarom dienen we een motie in om snel in actie te komen voor een gezond Brabant. Met deze motie willen we het college opdragen om zich in te spannen om al voor de begrotingsbehandeling van 2023 minimaal één indicator per begrotingsprogramma op te nemen. Deze motie dienen we in samen met D66, PvdA, Partij voor de Dieren en Lokaal Brabant.

GroenLinks wil de invulling van dit horizontale beleid nauwlettend kunnen volgen en ook zicht blijven houden op het totaalbeeld. Er komen straks één voor één nieuwe gezondheidsdoelstellingen en indicatoren vanuit andere begrotingsprogramma's binnen, maar is dit wel echt genoeg voor die drie gezonde levensjaren erbij in 2030? We dienen daarom een motie in waarin we GS vragen om jaarlijks een totaal overzicht van doelstellingen en indicatoren met betrekking tot gezondheid terug te koppelen aan

Provinciale Staten, zodat PS de voortgang van de invulling en het totaalbeeld beter kunnen overzien. Deze motie dienen we in samen met D66, PvdA, Partij voor de Dieren en Lokaal Brabant.

Voorzitter, samenvattend. GroenLinks is echt blij dat we gezondheid op deze manier hoger op onze agenda zetten. Maar laten we ambitieus zijn, laten we mooie maar lege zinnen omzetten in echt gezond beleid dat zorgt voor gezonde uitvoering. Dat is wat de Brabanders verdienen.

Dank u wel.

Motie M195-2021: Negatieve gezondheidseffecten

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021,

behandelend het Statenvoorstel 40/21, Beleidskader Gezondheid 2021-2030 - Drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander;

constaterende dat:

- in het beleidskader staat dat Statenbesluiten niet mogen leiden tot negatieve gezondheidseffecten;
- in het beleidskader staat dat de provincie een extra accent legt op luchtkwaliteit en gezonde verstedelijking;

overwegende dat:

- het niet altijd zichtbaar is wat de effecten van een Statenvoorstel op de gezondheid en gezonde leefomgeving zijn;
- veel besluiten van Provinciale Staten invloed hebben op de luchtkwaliteit;

dragen het College van Gedeputeerde Staten op:

- bij elk Statenvoorstel inzichtelijk te maken wat de gezondheidseffecten zijn, net zoals bij klimaat wordt gedaan, en hierbij extra aandacht te besteden aan het effect op onze luchtkwaliteit;

en gaan over tot de orde van de dag."

Jade van der Linden, GroenLinks

Edith van Dijk, PvdA

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Harold van den Broek, Lokaal Brabant.

Motie M196-2021: Gezonde luchtkwaliteit monitoren

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021,

behandelend het Statenvoorstel 40/21, Beleidskader Gezondheid 2021-2030 - Drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander;

constaterende dat:

- we een monitor gezondheid gaan ontwikkelen;
- volgens het beleidskader het belangrijkste doel van deze monitor is dat partijen die betrokken zijn bij het dossier gezondheid en gezonde leefomgeving in Brabant een snel en accuraat overzicht krijgen van hoe Brabant ervoor staat;
- de monitor gezondheid een beter beeld kan geven van hoe (on)gezond onze provincie is op basis van beschikbare cijfers;

overwegende dat:

- er geen gezonde leefomgeving is zonder gezonde lucht;
- het nog onduidelijk is welke factoren in deze monitor meegenomen gaan worden;
- de provincie Noord-Brabant het Schone Luchtakkoord mede heeft ondertekend, maar het Schone Luchtakkoord (SLA) nog gebaseerd is op de oude richtlijnen van het WHO en er steeds meer bewijs is dat blootstelling aan een veel lagere concentratie luchtvervuiling al ernstige negatieve gevolgen heeft;
- we in Noord-Brabant streven naar drie gezonde levensjaren erbij in 2030 voor iedere Brabander;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- luchtkwaliteit op te nemen in de gezondheidsmonitor;
en gaan over tot de orde van de dag."

Jade van der Linden, GroenLinks

Ine Meeuwis, D66

Edith van Dijk, PvdA

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Harold van den Broek, Lokaal Brabant.

Motie M197-2021: Snel in actie voor een gezond Brabant

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021,

behandelend het Statenvoorstel 40/21, Beleidskader Gezondheid 2021-2030 - Drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander;

constaterende dat:

- naast de ambitie van drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030 er geen meetbare doelstellingen zijn opgenomen;
- de twee opgenomen doelstellingen "van norm naar continue verbetering" en "van zorg naar gezondheid" moeilijk te meten zijn noch doelstellingen zijn waar PS goed op kunnen sturen;
- het een horizontaal beleidskader is, dat nog invulling moet krijgen vanuit de begrotingsprogramma's;

overwegende dat:

- het onduidelijk is welke inspanning er geleverd gaat worden om drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030 te realiseren;
- sommige programma's pas over een paar jaar gaan bijdragen aan een gezonder Brabant wanneer we alleen in de nog vast te stellen uitvoeringsagenda's doelstellingen, indicatoren en bijhorende streefwaarden opnemen voor gezondheid;
- we snel aan de gang moeten met gezondheid om drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030 te realiseren en we niet moeten wachten tot huidige beleidskaders aflopen en nieuwe beleidskaders opgesteld worden;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- haar best te doen om voor de begrotingsbehandeling 2023 vanuit alle begrotingsprogramma's minimaal één indicator op te nemen, ook wanneer er komende maanden geen nieuwe uitvoeringsagenda's worden vastgesteld binnen het desbetreffende begrotingsprogramma, en niet te wachten tot het einde van de looptijd van de uitvoeringsagenda gezondheid;

en gaan over tot de orde van de dag."

Jade van der Linden, GroenLinks

Ine Meeuwis, D66

Edith van Dijk, PvdA

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Harold van den Broek, Lokaal Brabant.

Motie M198-2021:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021,

behandelend het Statenvoorstel 40/21, Beleidskader Gezondheid 2021-2030 - Drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander;

constaterende dat:

- naast de ambitie van drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030 er geen meetbare doelstellingen zijn opgenomen;

- de twee opgenomen doelstellingen "van norm naar continue verbetering" en "van zorg naar gezondheid" moeilijk te meten zijn noch doelstellingen zijn waar PS goed op kan sturen;
 - het een horizontaal beleidskader is, dat nog invulling moet krijgen vanuit de begrotingsprogramma's; overwegende dat:
 - het onduidelijk is welke inspanning er geleverd gaat worden om drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030 te realiseren;
- dragen het college van Gedeputeerde Staten op:
- jaarlijks, voor 'de dag van de gezondheid', een totaal overzicht van doelstellingen en indicatoren met betrekking tot gezondheid terug te koppelen aan Provinciale Staten, zodat PS de voortgang van de invulling en het totaalbeeld beter kunnen overzien;
 - en gaan over tot de orde van de dag."

Jade van der Linden, GroenLinks

Ine Meeuwis, D66

Edith van Dijk, PvdA

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Harold van den Broek, Lokaal Brabant.

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Dank u wel. Toch even een vraag, mevrouw Van der Linden. Ik heb even gewacht tot uw verhaal af was, maar toch zitten wij verschillend op een lijn met de economische groei. Want ik denk dat door middel van economische groei een ontzettende gezondheidswinst behaald is en ik hoor u in het begin van uw betoog zeggen dat daardoor economische groei gezondheid in de weg zit. Kunt u mij dat uitleggen?

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ik kan dat zeker uitleggen. Economie moet niet op 1 staan. Ik zeg niet dat het onderaan moet staan. Natuurlijk mag economie meewegen, maar het mag nooit zwaarder wegen dan gezondheid. Er is ook zo iets als een gezonde economie en die houdt rekening met het aspect gezondheid. Dus het hoeft elkaar niet uit te sluiten, maar dat doet het nu soms wel.

De heer **Manders** (VVD): Ja, maar het lijkt in uw betoog dat u wilt zeggen dat economische groei er altijd voor zorgt dat gezondheid in de drang komt te zitten, zeg maar, terwijl we bijvoorbeeld honderdvijftig jaar geleden gemiddeld 40 jaar werden en nu 80. Dus economische groei heeft toch alleen maar een positieve-, nou niet 'alleen maar', dat moet ik terugtrekken, maar wel over het algemeen een positief effect op gezondheid?

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Economie kan een positief effect hebben op gezondheid, maar we staren ons nu blind op de cijfers met betrekking tot economie. Daarom is het ook goed dat we bijvoorbeeld echt een stap gaan zetten richting de brede welvaart, die veel meer gaat dan alleen om winst, winst, winst.

De **voorzitter**: Ik zie mijnheer Duijs nog.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dank u, voorzitter. We hoorden mevrouw Van der Linden spreken over het feit dat gezondheid altijd op de eerste plaats zou moeten staan. Ik ben dan toch wel benieuwd wat mevrouw Van der Linden doet als het gaat om windparken en als toch blijkt, en we zien dat ook uit de praktijk, dat windparken een negatieve invloed kunnen hebben op gezondheid en het welzijn van bewoners. Wat gaat er dan vóór?

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voorzitter. Gezondheid wil ik graag benaderen op de lange termijn. Daarom is de energietransitie superbelangrijk, want anders hebben we straks zo'n smerige wereld dat we in de toekomst allemaal ongezond zijn.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Het gaat om de lange termijn volgens u, maar in het beleidskader staat toch heel duidelijk dat onze voorstellen, de voorstellen van PS, niet mogen leiden tot negatieve invloeden. Dat betekent dus eigenlijk dat u die voorstellen ook niet kunt doen. Dus u kunt niet opteren voor meer windturbines bijvoorbeeld in de Lithse polder.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ik ben het daar niet mee eens, voorzitter, want gezondheid wordt ook zeker in acht genomen. Er wordt bijvoorbeeld gekeken waar deze windmolens het beste geplaatst zouden kunnen worden. Dus dat de gezondheid helemaal niet meegenomen wordt, is echt onzin.

De **voorzitter**: Mijnheer Duijs tot slot.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ja, het is wel wat er staat: onze voorstellen mogen niet leiden tot negatieve invloeden. Dus u kunt straks, als u dat zou willen, een windpark niet implementeren, u kunt straks niet met voorstellen komen. Ik hoop dat u zich daarvan bewust bent.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Deze afweging maken wij heel anders, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk naar de heer Boon. Ga uw gang, u heeft het woord.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik was even geschrokken van dit pijnlijke moment voor GroenLinks, maar nu ga ik met mijn eigen stuk verder. Twee weken geleden heeft de PVV aangegeven hoe dit Statenvoorstel verbeterd kon worden, maar hier is toen helemaal niets mee gedaan.

De **voorzitter**: Ik zie nu al een interruptie. Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ja, misschien heb ik even iets gemist, maar een pijnlijk moment? Ik ben toch niet van het podium afgevallen of zo?

De **voorzitter**: Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Nee, gelukkig bent u niet gevallen, dat gunt niemand u, maar het was een politiek pijnlijk moment hoe de hypocrisie van GroenLinks bloot werd gelegd: op het ene moment, als het goed uitkomt, is gezondheid belangrijk, maar als er windmolens geplaatst kunnen worden, dan telt gezondheid van de Brabander niet mee.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): La' maar gaan, voorzitter, we weten hoe het zit.

De **voorzitter**: Mijnheer Boon, gaat u verder.

De heer **Boon** (PVV): Daarom ga ik deze vier punten vandaag weer inbrengen.

Punt 1. Verstedelijking leidt volgens dit Statenvoorstel tot meer ziekten, ziekenhuisopnamen en sterfgevallen. Kan dit college dan uitleggen waarom wij ieder jaar meer dan 15.000 migranten naar ons land halen?

Punt 2. Luchtkwaliteit. Het is belachelijk om hier te praten over luchtkwaliteit als de biomassacentrales op volle toeren bossen blijven verbranden. Als dit college de luchtkwaliteit in Brabant echt serieus neemt, stop dan met biomassa.

Punt 3. Windmolens. Dit document stipt de geluidhinder van windmolens erg summier aan, terwijl de overlast van windturbines gigantisch is, en niet enkel de genoemde geluidhinder, maar ook de hinder van de knipperende lichten en de slagschaduw bezorgen de Brabanders veel ellende: slaapproblemen, depressie, leukemie en mogelijk nog veel meer. Als dit college de gezondheid van Brabanders echt serieus neemt, zorg dan voor minder, minder, minder windmolens.

Punt 4. Sociale veiligheid. In dit stuk wordt geen aandacht geschonken aan de sociale veiligheid van onze Brabanders, waarvan ook een preventief gezondheidseffect uitgaat, zoals de sociale veiligheid van onze vrouwen in geïslamiseerde stadswijken en rond azc's. Hun veiligheid is ook essentieel voor hun gezondheid.

Vandaag stond in het Eindhovens Dagblad te lezen dat in het Budelse azc structureel sprake is van toename van geweld, waardoor steeds hulpdiensten moeten uitrukken. Deze geweldsuitbarstingen volgen tot ziekenhuisopnames, en dat terwijl de druk op onze gezondheidszorg al groot is. Ook kampen azc's vaak met corona-uitbraken, met alle gevolgen van dien. Daarom stoppen met asielmigratie en azc's. Dat is een stap om de druk op onze zorg te verbeteren en daarmee is de druk op de gezondheidszorg minder. Is het college bereid om deze vier punten mee te nemen in de uitvoering van dit beleid?

Voorzitter, tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Boon. Dan ga ik naar mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Hoewel bewegen naar het katheder goed is voor je gezondheid, neem ik uw woorden even voor lief om ook op de plek te blijven zitten.

De PvdA is positief over het beleidskader Gezondheid en dat onze besluiten geen negatieve impact mogen hebben op de gezondheid en de ambitie van drie gezonde levensjaren. Dank aan de gedeputeerde voor alle antwoorden en toelichting twee weken geleden.

Het is duidelijk dat PS straks bij het beleidskader Milieu en leefomgeving kaders moeten gaan geven voor de beleving van geur en geluid, en nog veel meer. U gaf ook aan dat geur een lastige is om te meten, terwijl de impact voor omwonenden, naast fijnstof en geluid, groot is. Twee weken geleden sprak ik er al over dat Brabant zucht onder een deken van slechte luchtkwaliteit en noemde ik slechte luchtkwaliteit een sluipmoordenaar. Mijn tip aan het CDA is: ga eens een keer in gesprek met de mensen van De Graspeel, want hier worden alle geurnormen fors overschreden. Als je een paar minuten naast die luchtwater staat, heb je echt last van je keel. Ik spreek daarom nogmaals mijn zorg uit over de slechte luchtkwaliteit in Brabant.

Wat wat minder duidelijk aan bod kwam twee weken geleden, was mijn verzoek om bij de hotspots de beleving van geur en geluid mee te nemen. Mijn vraag aan de gedeputeerde is dan ook: kunt u toezeggen om de beleving van geluid en geur alvast mee te nemen bij de bespreking van het rapport over de hotspots dat dit jaar komt? Graag een reactie van de gedeputeerde.

Tot zover. Ik zal dadelijk in de pauze even buiten gaan wandelen en luchten en ventileren. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van Dijk. De heer Duijs heeft het woord.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Voorzitter, dank. Vandaag spreken we wederom over gezondheid. Onze gezondheid is voor eenieder van ons uiteindelijk het belangrijkste goed en gelukkig doet de provincie al veel op het gebied van gezondheid. Zo staat gezondheid centraal als het bijvoorbeeld gaat om schoon,

voldoende en veilig water en klimaatadaptatie, maar bijvoorbeeld ook bij het beperken van milieuverontreiniging en het inrichten van de leefomgeving. Ik mag aannemen dat bij ieder besluit dat hier door zowel individuele Statenleden als bestuurders, alsook door de coalitie als geheel, wordt genomen met thema's als gezondheid en veiligheid rekening wordt gehouden. Maar nu wil de provincie een paar stappen méér gaan zetten. Met mantra's als 'drie gezonde levensjaren erbij in 2030' en 'brede welvaart' worden we voorbereid op meer provinciale bemoeienis en grotere financiële bijdragen. Want de provincie zal als overkoepelend orgaan nodig zijn om de uitdagingen die gemeenten hebben op dit vlak mede vorm te geven. De centrale vraag blijft ons inziens wel-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik weet niet of ik het goed hoor, maar hoor ik nu dat u tégen drie gezonde levensjaren erbij in 2030 bent?

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Uiteraard ben ik daar niet op tegen, maar de vraag is wel: hoe gaan we dat bewerkstelligen en in hoeverre gaan wij daar als provincie over? Ligt dat niet voor een groot gedeelte bij de burger zelf?

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Volgens mij wordt in dit beleidskader heel duidelijk omschreven dat we ons vooral sámen in gaan zetten voor drie gezonde levensjaren erbij.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ja, voorzitter, klopt, dat gaan we samen doen, met provinciale bemoeienis.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Wat ook weer kansen biedt om die drie gezonde levensjaren te realiseren.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dat biedt zeker kansen, maar het blijft provinciale bemoeienis en de vraag is hoe ver we daarin gaan.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het kwam ook aan bod in de oordeelsvormende bijeenkomst dat wij wel over gezondheid gaan. Zeker in het kader van de Omgevingswet gaan wij over gezondheid, veiligheid en een goede ruimtelijke ontwikkeling en indeling daarin. Dus mijn vraag aan u is: hoe komt het dat u denkt dat wij niet over gezondheid gaan? Want dat de luchtkwaliteit slecht is in Brabant raakt ook aan onze gezondheid en daar hebben we wel een opgave op. Dus twee aspecten: Omgevingswet en luchtkwaliteit. Waarom denkt u dat wij daar niet over gaan?

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ik krijg dezelfde vraag, ik heb daar volgens mij destijds ook op geantwoord. Wij gaan wel degelijk over gezondheid, binnen de aspecten die u ook stelt, het Schone Lucht Akkoord. Alleen, de vraag is of we dat op deze manier moeten samenvatten, en de vraag is ook: moeten we een stap verder gaan? Dat is wat ook in het beleidskader staat.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): U wilt van mij een antwoord op die vraag? Voor ons is dat 'ja'.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Voorzitter, ik ga verder.

De centrale vraag blijft ons inziens wel in hoeverre hierin onze taak als provincie ligt. Hoe ver gaat uiteindelijk het provinciale vingertje reiken, en willen we die grotere provinciale bemoeienis? JA21 staat erg kritisch ten aanzien van de grotere rol die de provincie op dit vlak wenst te gaan nemen. Hoewel er nog niets concreets is vastgelegd en vragen omtrent concrete acties in de nog op te stellen uitvoeringsagenda door de betreffende gedeputeerde keer op keer onbeantwoord blijven, zien we nu al voorzichtig de contouren van die provinciale bemoeienis, en met name ook de beperkingen die dat met zich mee zal brengen. Want de voor het oog inhoudsloze termen als 'richting geven', 'beweging stimuleren', 'kaders stellen' en 'ontwikkeling mogelijk maken' gaan, mag ik hopen, uiteindelijk wel ergens over. Maar wat is dat dan? Wat gaat de provincie nou concreet doen en wat moet de provincie straks doen, maar vooral laten, om tot die drie extra gezonde levensjaren te komen? Niemand, inclusief de gedeputeerde, die het weet. Wat we wel weten, is dat GS meer willen gaan doen dan de wettelijke eisen ons opdragen. Het gaat immers niet meer alleen om bescherming van gezondheid, maar nu ook om bevordering van gezondheid. Ook weten we dat straks Statenvoorstellen niet mogen leiden tot negatieve gezondheidsaspecten. Hoe uitvoerbaar is dat en leggen we onszelf hiermee niet aan de ketting? Er zijn toch situaties denkbaar dat voorstellen die een bepaald doel dienen een, al dan niet tijdelijk, negatief effect op de lokale gezondheid en welzijn kunnen hebben? Betekent dat dan ook dat vanuit de Staten geen moties en amendementen meer komen die moeten leiden tot nieuwe projecten ten aanzien van windenergie? We weten overigens ook dat besluiten die Gedeputeerde Staten nemen dan weer niét aan dit uitgangspunt hoeven te voldoen. En hoe ziet de veelbesproken preventie eruit? Hoe gaan we gezond voedsel en gedrag stimuleren? In mijn vorige betoog heb ik de term 'gedeputeerde gezondheid' al laten vallen. Gezien de ambities die er momenteel zijn met betrekking tot dit thema, is dat geen vreemde gedachte. Doorgaan op deze weg zal uiteindelijk immers leiden tot een nieuw beleidsterrein met eigen financiële middelen en bijbehorend uitvoeringsapparaat.

In het verder toch veelal wollig beschreven beleidskader worden thema's als klimaat, veiligheid en milieuverontreiniging meermaals aangehaald. De ruimtedruk blijft daarentegen onderbelicht, want wat doet het door immigratie almaar stijgende Brabantse bevolkingspotentieel voor de leefomgeving, de files en de woonkansen van met name jonge Brabanders? Wat gaan we doen aan het feit dat starters geen woning kunnen krijgen, de wachttijden voor sociale-huurwoningen niet af-, maar toenemen en het feit dat asielzoekers voorgetrokken worden op de sociale-huurmarkt?

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. U geeft aan dat asielzoekers worden voorgetrokken op de woningmarkt. Is dat niet een keuze die iedere gemeente af kan wegen en is er in het verleden niet juist een wetsvoorstel geweest dat gemeenten die afweging zelf mogen maken? Hoe staat u daartegenover?

De **voorzitter**: Mijnheer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ja, voorzitter, het is inderdaad zo, en gelukkig maar, dat gemeenten die afweging mogen maken, maar we zien wel ook een provinciale invloed op dit vlak. Daar hebben we het natuurlijk over gehad, daar wilden we het vandaag over hebben, maar daar heeft u tegengestemd. Maar we zien heel duidelijk ook een provinciale invloed als het gaat om asielzoekers en om het feit dat gemeenten die moeten gaan huisvesten. Dus dat ik hierover begin, is wat mij betreft niet heel verkeerd, want dat heeft namelijk ook met welzijn te maken, en met gezondheid uiteindelijk.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Dijk nog?

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Ja, ik zat vanmorgen in de auto en hoorde op de radio dat asielzoekers niet kunnen doorstromen en daardoor enorme gezondheidseffecten hebben, omdat ze nog steeds in kleine ruimtes zitten. Dus daar zie ik wel een taak om dat met elkaar op te lossen, zodat zij ook een fijne plek vinden. Hoe ziet u dat? Het zijn wel mensen die hier mogen komen.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ja, kijk, in tegenstelling tot mevrouw Van Dijk en de PvdA weten ze in Denemarken al heel lang hoe dat zit en hoe het wel moet. De Deense PvdA heeft toch besloten om anders met immigratie om te gaan. Je zou natuurlijk iets moeten doen aan de instroom, laten we daarmee beginnen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Dijk tot slot.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Ik geloof dat wij onderaan bungelen als het om instroom gaat, maar ik vind gewoon dat wij mensen netjes moeten behandelen die hier mogen komen wonen.

De **voorzitter**: Wilt u zich wel beperken tot het onderwerp en niet tot een ander debat?

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): -en gezond mogen leven, wou ik zeggen.

De **voorzitter**: Mijnheer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Ik ga afronden.

Over welzijn, geluk, meedoen en stressfactoren gesproken: zoals wel vaker blijven de echte problemen waar Brabanders mee kampen onbesproken. Het is immers niet chic om immigratie en de gevolgen daarvan te adresseren, maar het dicteren van het leven van de veelal bourgondische Brabander daarentegen wel. Gelukkig liggen de deugdkansen in de nog op te stellen uitvoeringsagenda voor het oprapen.

Tot zover.

De **voorzitter**: U wordt nog geïnterrupteerd door mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ja, ik denk dat ik het beleidskader niet goed heb gelezen, maar wát wordt precies onze Brabanders gedicteerd?

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dat is nou juist de vraag: dat zien we niet. We weten niet wat hiertoe gaat leiden, wat straks in de uitvoeringsagenda zal staan. Dat is het hele punt. Ik heb er meerdere malen naar gevraagd, ook via een aantal Statenleden hier: wat vindt u daarvan, wat zou er dan in moeten staan, ook een directe vraag richting de gedeputeerde, maar we krijgen nul op het rekest. We weten het niet.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Maar dan ben ik wel benieuwd: is de heer Duijs echt bang dat onze bourgondische levensstijl in het geding komt als wij meer gaan letten op gezondheid?

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dat is maar de vraag, dat weten we dus niet en we weten niet wat er straks in de uitvoeringsagenda zal staan – dat is ook een beetje mijn punt –, én de provinciale bemoeienis. Laten we het toch echt voor een groot gedeelte bij de Brabanders zelf houden.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Voorzitter. In z'n algemeenheid vindt de fractie van BVNL gezondheid en het beleidskader daaromtrent geen kerntaak van onze provincie. Uiteraard zijn er elementen waar we wel over gaan, zoals milieu, schone lucht en het toezicht daarop. Daar zou het van ons bij mogen blijven.

Voorzitter. Een stuk vol mooie zinnen, maar niets concreets. We hebben zelden een stuk met zoveel holle frasen gelezen. Gelukkig denkt de werkgroep indicatoren hier hetzelfde over en stelt zij dat zij een aantal zorgpunten heeft waar het gaat om de concreetheid en de beïnvloedbaarheid van de gestelde doelen en de meetbaarheid daarvan. Dat is een understatement, voorzitter. Bij verschillende beleidskaders hebben wij het belang van smart kpi's al meerdere malen aangegeven, en ook hier ontbreekt dat weer. Hoe gaat het college de ambitie 'drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030' bereiken? Ons volstrekt onduidelijk. Zonder kpi's valt tevens niet te sturen. Wij trekken hierbij de conclusie dat we dit als provincie niet moeten optuigen. Laat het brede thema gezondheid bij het Rijk en gemeenten. Schoenmaker, blijf bij je leest.

Voorzitter. Tijdens de themavergadering hebben we het over mogelijke streefwaarden gehad. In het stuk staat: "Het vaststellen van strenge omgevingswaarden in de omgevingsverordening past hier niet bij." Tijdens de themabijeenkomst was de gedeputeerde wat minder stellig en wat cryptisch. Kunnen GS nogmaals aangeven en verduidelijken of er wel of geen streefwaarden komen in de omgevingsverordening, en waarvoor dan? De fractie van BVNL vindt streefwaarden, en daardoor het mogelijk optoppen van milieuregelgeving, een bijzonder slecht idee. We zijn door CO₂-heffingen en het potentieel optoppen van milieueisen al heel veel werkgelegenheid kwijtgeraakt in Brabant en in Nederland. Niet aan beginnen, en nogmaals: schoenmaker, blijf bij je leest.

Tot zover.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik krijg het niet helemaal gerijmd. Aan de ene kant wil BVNL dus indicatoren, smart kpi's, weet-ik-veel-wat, maar geen streefwaarden?

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Nou ja, om zo'n groot doel als drie gezonde levensjaren te bereiken, zul je dat op enig moment moeten meten, anders kun je nooit die doelstelling nastreven. Dat is ons punt. Bij streefwaarden gaat het met name om onze wettelijke taak, dus bijvoorbeeld waar wij bevoegd gezag zijn als het gaat om het verstrekken van omgevingsvergunningen en milieuvergunningen, dat we dat niet optoppen en dat we niet boven die wettelijke limieten gaan, want dan jagen we het bedrijfsleven Brabant uit.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Het lijkt me toch lastig als we wel hele mooie indicatoren hebben, maar geen streefwaarden, want waar gaan we dan op sturen als Staten?

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Nogmaals: de kpi's gaan met name om dit voorstel in beginsel, generiek, bij de streefwaarden gaat het met name om bijvoorbeeld milieueisen en degene die vergund zijn in milieuvergunningen, dus dat is meer een detail.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Vorige week werd voor de derde keer vastgesteld dat voor omwonenden van veehouderijen de kans op het oplopen van longontstekingen vergroot is. Dit zijn signalen, voorzitter, die we niet mogen negeren en die direct actie vragen, niét een vierde onderzoek. In het beleidskader staat dat Statenbesluiten niet mogen leiden tot negatieve gezondheidseffecten, maar hoe hard is deze eis nou? In het beleidskader Landbouw en voedsel is te lezen dat ondanks de stop op de

geitenhouderij het aantal geiten in Brabant alleen maar toeneemt. Het lijkt er zelfs op dat dit niet actief een halt wordt toegeroepen, terwijl de geitenhouderij als voorbeeld in het hierboven genoemde onderzoek wordt genoemd. Hoe gaat het college de gezondheid van deze omwonenden beschermen? Graag een reactie.

In de themabijeenkomst werd benoemd dat gedeputeerde Lemkes de coördinator is op dit onderwerp. Ook gaf zij aan dat, als er niet voldaan wordt aan de bovengenoemde eis, ze haar vinger op gaat steken. Dus ik zou hierin graag de toezegging willen hebben van de gedeputeerde dat, als op een bepaald punt een beleidskeuze wordt voorgelegd die indruist tegen die drie gezonde levensjaren, de gedeputeerde dan daadwerkelijk haar vinger opsteekt, met de vuist op tafel slaat, of een andere vorm kiest die zij goed acht en zegt: denk aan de gezondheid van de Brabanders, en dat het college dat dan ook daadwerkelijk gaat doen.

Tot slot, voorzitter, de meekoppelkansen. Die zijn er veelvuldig en ik wil ze hier graag benoemen, zodat ook de Statenleden die niet aanwezig waren bij de themabijeenkomst weten waar ze op moeten letten als we de aanstaande beleidsstukken gaan beoordelen op het gebied van gezondheid.

1. Zet in op groene leefomgeving, met natuur dicht bij huis. Dit zorgt voor een betere luchtkwaliteit en is goed voor de psyche van de mens. Geen tijd te verliezen bij het aanleggen van het natuurnetwerk, of de Natura 2000-plannen.

2. De grootste winst valt te behalen bij landbouw. Het aantal landbouwdieren wordt teruggebracht met 70 procent en er komen geen mestfabrieken meer. Stop met landbouwgif.

Tot slot, voorzitter. De 15 procent gewenste biologische landbouw zou, net als in de Europese Green Deal, 25 procent moeten zijn, sterker nog: eigenlijk gewoon 100 procent. Biologisch is niet de niche, of de grote broer van natuurinclusief. Wat de Partij voor de Dieren betreft is alle landbouw biologisch, niet alleen voor de natuur, niet alleen voor de dieren, maar vooral ook voor de gezondheid van de Brabanders.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Vlasveld. Dan geef ik het woord aan de heer Brouwers van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voorzitter. 50PLUS heeft altijd moeite met dit soort beleidskaders, omdat er nog geen uitvoeringsagenda bij zit, en toch moeten we 950.000 euro goedkeuren, en dan horen we later wel waaraan. Simpele vraag: waarom geen 2 miljoen euro, waarom geen 3 miljoen euro? Hoe verkoop ik dat aan de inwoners van Brabant? Dan zou ik toch concreet moeten weten wat we gaan doen. Vraag aan de gedeputeerde: wat moet ik onze inwoners vertellen als zij vragen wat de provincie met die 950.000 euro gaat doen? Hoe worden ze daar gezonder van? En de gemeentes zullen vragen: hoe blijven onze inwoners langer uit de Wmo? Wat moet 50PLUS die gemeentes gaan vertellen?

Met het kader 'drie gezonde levensjaren erbij in 2030' is 50PLUS het natuurlijk helemaal eens en wij willen van norm naar continue verbetering, we willen van zorg naar gezondheid, naar positieve gezondheid, naast ziekte kijken we ook naar veerkracht, zingeving, meedoen en eigen regie. Helemaal mee eens, maar hoé? Gaan we de WAO-normen aanhouden, de SLA-akkoorden verplicht maken voor iedere gemeente? En hoe gaat de provincie helpen om bij inwoners de gezondheidsverschillen tussen de verschillende groepen in onze Brabantse samenleving aan te pakken, en die zelfs, zoals de doelstelling is, met 30 procent kleiner te maken? Misschien kan 50PLUS helpen en de gedeputeerde vragen hoe zij haar rol ziet bij GROZterdam. Daar kan zij, denk ik, een duidelijke rol spelen door de kernteams en de gemeentes te helpen. Graag een antwoord van de gedeputeerde.

Voorzitter, tot zover mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Brouwers. En dan geef ik als laatste het woord aan de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter. Ik geef er de voorkeur aan om het vanaf de plek te doen.

Gezondheid staat voorop. Dat is, denk ik, geen discussie, voor niemand. Wij als Lokaal Brabant dragen al jarenlang de slogan bij ons 'welzijn boven welvaart', en dat zegt ook iets over hoe wij hierin staan. Gezondheid moet daarvoor wel een integraal onderdeel zijn en een hoofdstuk in elk beleidsstuk en elk beleidskader. Ik hoor veel mensen al zeggen dat er meekoppelkansen zijn en mogelijkheden om dat te versterken. Het Statenvoorstel Beleidskader Gezondheid is daarvoor een goede aanzet. We missen natuurlijk nog wel de uitvoeringsagenda's die hierbij horen, maar er ligt om die reden op dit moment ook nog niet iets concreets onder. We zien dat preventie, aandacht voor gedrag en kennisdeling er veel aan kunnen bijdragen, zeker ook met de huidige techniek en zorg, dat er meer gezonde jaren bij kunnen. Maar dat is niet voldoende. Met dit Statenvoorstel wordt voorgesteld in te zetten op proces en op meerdere fte's. We zien dus nog geen concrete uitwerking en daarop gaan we dit dan ook beoordelen met monitoren. Onze vraag is: wat doen we dan? Meten is weten en uitvoerbaarheid en handhaven gaan daarin samen. Om die reden, en vanuit diezelfde urgentie, hebben wij de motie van GroenLinks mede ondersteund. Het gaat ons vooral om het signaal, de boodschap en vooral het willen weten van: aan welke knoppen kunnen wij nu wel draaien en moeten we gaan draaien om inderdaad die meerdere gezonde levensjaren erbij te krijgen?, of dat er drie zijn of meer; van mij mogen het er meer zijn.

De **voorzitter**: Hartelijk dank. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van uw Staten. Ik stel voor over te gaan tot de beantwoording van de gedeputeerde en dat we daarna even gaan schorsen. De gedeputeerde heeft het woord.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u, voorzitter, en dank u wel voor uw reacties op het beleidskader. Even in algemene zin. Het is een bijzonder beleidskader, een horizontaal beleidskader, en ik heb daar een coördinerende rol in als portefeuillehouder. Het mooie daarvan is die mooie integrale aanpak, dat het over alle programma's heen gaat en dat we daar onze doelstelling boven zetten. Dat betekent ook dat ik als coördinerend portefeuillehouder meer een aanmoedigende functie heb, en ook een functie om het te volgen en om te kijken of in al die programma's gezondheid voldoende tot uiting komt. Dat is dus geen rol om met de vuist op tafel te slaan, wat gesuggereerd werd, of politieagent te zijn, want dat ben ik nadrukkelijk niet. Het is een horizontaal beleidskader en dat betekent ook dat het op een bepaald abstractieniveau zit. We hebben inderdaad nog niet de uitvoeringsagenda, maar er zijn vele aanzetten daartoe in het beleidskader zelf én in de verschillende programma's.

Daarmee kom ik ook op het punt van meten en monitoren en de behoefte die we allemaal hebben om te kunnen volgen of we ook voortgang boeken. Daarvoor wil ik graag aangeven dat wij inderdaad één indicator per programma zullen gaan opnemen voor de begroting 2023. Bij de motie kom ik daarop zo terug. Op deze manier werken we zowel aan aandacht voor gezondheid in alle programma's als aan een indicator per programma en aan een integrale aanpak. Want we weten niet precies hoe de samenhang is van al die verschillende instrumenten die we inzetten op uiteindelijk die drie gezonde levensjaren. Dat gaan we nu met elkaar beleven. De monitor die we gaan maken is eigenlijk heel erg uniek in Nederland. Het is overigens sowieso uniek dat we als provincie zo'n beleidskader maken, krijg ik van verschillende kanten te horen. Dus men kijkt ook heel nieuwsgierig hoe wij dat nu aan het doen zijn. Die monitor bestaat uit verschillende monitors die we al hebben en we gaan kijken hoe we dat met elkaar kunnen verbinden. Dat even vooraf.

Dan ga ik even in op een aantal concrete vragen en opmerkingen van uw kant, en natuurlijk de moties. Vraag van de VVD: hoe willen we die hotspotproblematiek nu gaan aanpakken? Nou, daarin speelt ook weer die monitor een belangrijke rol die we aan het ontwikkelen zijn en de focus op gezonde verstedelijking, samenwerking met een aantal partijen, om te bekijken: wat speelt nou precies waar en waar kunnen we op inzetten? Dat is de manier waarop wij dat gaan doen.

Het CDA vraagt naar de Europese inzet: of we voldoende aandacht hebben voor de middelen en kansen. Die hebben we wel degelijk. In de basis voor de nieuwe programma's die volgend jaar opengaan vanuit Europa, het onderliggende document, staat gezondheid expliciet benoemd als een van de factoren. Dus we hebben ervoor gezorgd dat we daarvoor goed opgesteld zijn.

Dan de SP, die vraagt om gezondheid als afweging ook in de besluiten die we als college nemen. U mag ervan uitgaan, mijnheer Everling, dat wij die afweging ook maken in de GS-besluiten die we nemen. Daarbij wil ik wel aantekenen – het is ook al even aan de orde geweest in het debat dat u onderling met elkaar had – dat een negatief gezondheidseffect op het één ook weer vergoed kan worden door het effect op gezondheid door een andere maatregel. Het is besturen om een afweging te maken van die verschillende factoren. Om maar een voorbeeld te noemen: het kappen van een boom op de ene plek kan slecht zijn voor de gezondheid en het kappen van een bos, of een deel daarvan, kan uiteindelijk een heel positief effect hebben op de gezondheid.

Hiermee heb ik eigenlijk ook antwoord gegeven op motie M193, 'Gezondheid eerst!', met de opdracht aan het college om net als PS geen besluiten te nemen die leiden tot negatieve gezondheidseffecten, conform het beleidskader. Die ontraden we dus.

U heeft ook gevraagd naar het weer opnemen van Sociale veerkracht, motie M194: Sociale veerkracht in ere herstellen om op die manier ook een bijdrage te leveren aan (mentale) gezondheid. Het mooie van het beleidskader is natuurlijk dat wij in alle programma's gezondheid laten doorklinken en een factor van belang laten zijn. Sociale veerkracht heeft heel veel te maken met positieve gezondheid, en dat is nu juist wat centraal staat en de drager is van ons beleidskader Gezondheid. Door het op die manier op te nemen in alle programma's werken wij aan sociale veerkracht in alle programma's, vandaar dat wij motie M194 ontraden.

Dan ga ik naar D66. Mevrouw Meeuwis vraagt, net als een aantal anderen van u, veel aandacht voor luchtkwaliteit. Die vinden wij als college ook zeer belangrijk. U maakte ook de koppeling met brede welvaart, want daar gaat het om die positieve gezondheid. Concreet vraagt u waarom de motie 'Gezond wonen in Brainport', die een tijd geleden is ingediend, alleen beantwoord wordt met een reactie op mobiliteit. Dat heeft ermee te maken dat de motie 'Gezond wonen in Brainport' zag op een aquaduct, vandaar dat die motie vanuit dat ene perspectief beantwoord is. Maar natuurlijk omvat gezondheid in Brainport veel meer perspectieven, waar we ook volop aandacht aan besteden. Kort geleden hebben we ook de overeenkomst ondertekend over 'Vitaal in Brainport'.

Dan ga ik naar GroenLinks, mevrouw Van der Linden. U heeft een aantal moties ingediend, vier als ik het goed heb, mede namens de Partij van de Arbeid, Partij voor de Dieren en Lokaal Brabant-

De **voorzitter**: En D66!

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): D66 staat er niet op-, sorry: niet bij motie M195, maar wel bij motie M196 tot en met motie M198. Ik ga direct in op uw moties. Ik heb in algemene zin al iets gezegd over indicatoren en meten. In motie M195, 'Negatieve gezondheidseffecten', vraagt u het college bij elk Statenvoorstel inzichtelijk te maken wat de gezondheidseffecten zijn, net zoals bij klimaat wordt gedaan, en hierbij extra aandacht te besteden aan het effect op onze luchtkwaliteit. Dat willen we zeker doen wat u vraagt, dat gaan we ook doen, maar de specifieke aandacht op luchtkwaliteit. We zullen het voor het totaal doen. Het is lastig om voor elk Statenvoorstel specifiek luchtkwaliteit eruit te halen en het is ook niet altijd aan de orde. Ons advies zou zijn om "aan het effect op onze luchtkwaliteit" eruit te halen. Als u dat doet, kunnen wij 'geen bezwaar' geven op deze motie.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voorzitter. Ik denk dat de gedeputeerde, als de rest van de indieners het met mij eens is, de motie ook wel zo mag interpreteren dat, áls er consequenties zijn op de

luchtkwaliteit, die dan in ieder geval genoemd worden. Maar als er geen consequenties zijn op de luchtkwaliteit hoeft dat inderdaad niet meegenomen te worden.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): U kunt er de laatste opmerking dan ook uit halen, want wij zullen het altijd in de breedte doen.

Dan naar motie M196, 'Gezonde luchtkwaliteit monitoren'. U draagt het college van GS op luchtkwaliteit op te nemen in de gezondheidsmonitor. Dat zullen wij zeker doen, dus wij hebben geen bezwaar tegen deze motie.

Dan ga ik naar motie M197, 'Snel in actie voor een gezond Brabant'. U draagt het college van GS op haar best te doen om voor de begrotingsbehandeling 2023 vanuit alle begrotingsprogramma's minimaal één indicator op te nemen, ook wanneer er de komende maanden geen nieuwe uitvoeringsagenda's worden vastgesteld binnen het desbetreffende begrotingsprogramma, en niet te wachten tot het einde van de looptijd van de uitvoeringsagenda gezondheid. Deze motie heeft wat ons betreft 'geen bezwaar'. Het is echt een inspanningsverplichting en wij zullen ons best doen om dat vanuit alle begrotingsprogramma's te doen. Wat dat betreft heeft deze motie 'geen bezwaar'.

Dan ga ik naar motie M198, 'Totaalbeeld inzichtelijk', waarin u het college opdraagt jaarlijks, voor de 'dag van de gezondheid' een totaal overzicht van doelstellingen en indicatoren met betrekking tot gezondheid terug te koppelen aan Provinciale Staten, zodat PS de voortgang van de invulling en het totaalbeeld beter kunnen overzien. Die doelstellingen, ja, dat is natuurlijk die drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander, dat geef ik nog maar even aan: het blijft een totaaldoelstelling als je naar het beleidskader kijkt, maar we zullen, zoals gezegd, indicatoren per programma opnemen. Als u het ook zo heeft bedoeld, dan hebben wij geen bezwaar tegen deze motie.

U hebt ook nog gezegd "die corrigerende rol, gezonde keuzes afdwingen", nou, daar heb ik eigenlijk net al op gereageerd. Ik vervul een coördinerende rol en ga niet met de vuist op tafel slaan, maar zal er met zachte aandring aandacht voor blijven vragen.

Dan ga ik naar de PVV, de heer Boon. U vraagt aandacht voor een aantal factoren. Een deel daarvan is eigenlijk onderdeel van positieve gezondheid en positieve gezondheid is nu juist net de drager van dit beleidskader. Dus met positieve gezondheid en die integrale aanpak komen wij tegemoet aan de wensen die u naar voren heeft gebracht op een aantal aspecten van gezondheid.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Ik wil de gedeputeerde bedanken, want ik ben heel blij om dat te horen. Maar wat ik aanstipte is dat bepaalde punten in het document wel worden benoemd, zoals bijvoorbeeld geluidhinder van windmolens, maar heel veel dingen die ik noemde worden niet benoemd en mijn vrees is dat die punten straks ook niet worden meegenomen. Kunt u de toezegging doen dat de vier punten die ik heb benoemd ook worden meegenomen in het brede kader?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): U heeft het nu allemaal over uitwerkingpunten die niet op het niveau van een beleidskader worden gedefinieerd, want ook op andere onderwerpen kun je nog een heleboel subonderwerpen onder zetten, maar dat hebben we niet gedaan, dus dat gaan we ook niet doen met de onderwerpen die u net heeft genoemd.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Dus als ik het goed mag samenvatten: er zijn geen taboes en alle onderwerpen, ook de onderwerpen die ik benoemd heb, gaan meegenomen worden in de afwegingen?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): De grondslag is positieve gezondheid en alles wat daarbij hoort: dat zal onze toetssteen zijn, mijnheer Boon.

De **voorzitter**: Ik zie mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ja, voorzitter, ik heb er eigenlijk wel bezwaar tegen dat de dingen die de heer Boon heeft ingebracht eventueel meegenomen zouden worden. Als er extra dingen meegenomen zouden gaan worden die de heer Boon net heeft aangehaald, dan denk ik dat we daar een andere keer over door moeten praten.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik heb net gezegd dat het over positieve gezondheid gaat en niet alle onderwerpen die de heer Boon net noemde vallen daaronder. Dus positieve gezondheid is onze toetssteen.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, voor de goede orde: het is voor mij heel onduidelijk wat GroenLinks benoemt. Kan GroenLinks even de puntjes op de i zetten wat ze nu benoemt, want nu is het wel heel vaag en weet eigenlijk niemand meer waar we het over hebben.

De **voorzitter**: Ik geef kort de gelegenheid. Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. Wat GroenLinks betreft is immigratie geen onderdeel van het beleidskader Gezondheid en dus ook niet van de uitvoeringsagenda.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik blijf erbij dat positieve gezondheid de toetssteen is voor de grondslag van ons beleidskader.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dan kom ik bij mevrouw Van Dijk van de Partij van de Arbeid, die vraagt of ik kan toezeggen dat de beleving van geluid en geur zal worden meegenomen in de hotspots. Dat zullen we zeker doen, met daarbij de kanttekening, maar die maakte u zelf ook al, dat het heel moeilijk is geur te meten. Maar we doen er onze uiterste best voor, dus die toezegging wil ik graag doen.

U vraagt ook aandacht voor de bewoners van De Graspeel. Wij hebben daar opnieuw contact mee gelegd om te kijken wat we kunnen doen.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Dank ook aan de gedeputeerde voor haar antwoord. Ik vroeg het ook in relatie tot het rapport dat dit jaar zal komen. Kunt u aangeven dat u het ook daarbij meeneemt?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, dat nemen we inderdaad mee bij het rapport dat uit gaat komen.

De heer Duijs vraagt hoe ver het vingertje van de provincie gaat reiken. Ik heb net uitgelegd, en u heeft het zelf ook aangegeven, dat we ook een paar wettelijke taken hebben, maar aan de zaken die in het beleidskader staan willen we ook echt aandacht geven. Dat is niet een vingertje opsteken dat iets wel of niet mag, maar wel bevorderen en stimuleren. U ziet dat ook terug: we willen naar 'steeds beter' en we willen van zorg naar preventie.

U vraagt ook nog naar meer concreetheid. Nou, ik heb al toegelicht dat we er natuurlijk in de uitvoeringsagenda aan gaan werken om het concreter te maken, en nadrukkelijk ook samen met andere partijen. Dat heb ik misschien nog niet voldoende gezegd, maar we gaan dit natuurlijk niet alleen doen. Van ons wordt juist verwacht en gevraagd om een rol te vervullen om die partijen met elkaar te verbinden. Daarop kom ik zo meteen nog even terug.

Dan kom ik bij mevrouw Vlasveld, Partij voor de Dieren. Hoe wij met gezondheid omgaan, ook in relatie tot veehouderijen, heeft u zonet gevraagd. Wij hebben daar natuurlijk regelgeving voor, die kent u ook, en we hebben het Platform Veehouderij en humane gezondheid, we zijn actief richting departementen rondom onderzoeken als het over luchtwassers gaat en we zijn bezig met het actualiseren van ons endotoxinekader. Dus aan alle kanten wordt ook gekeken naar en vooral gewerkt aan de gezondheid op dat terrein.

U heeft ook een opmerking gemaakt over de geitenhouderij. De groei daarvan zit voor een groot deel nog in latente vergunningen en u weet dat we een geitenmoratorium hebben.

Van de meekoppelkansen die u noemt in de verschillende beleidskaders - u heeft veel over landbouw gezegd, maar dat geldt natuurlijk ook voor een aantal andere beleidskaders - heb ik al gezegd dat we die volop meenemen.

Dan kom ik bij de heer Brouwers van 50PLUS-

De **voorzitter**: Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik ben onder de indruk van de opsomming die de gedeputeerde net maakt, maar ik vraag me af hoe dat zich dan vertaalt in daadwerkelijk beleid. Want ik hoor nu wel heel veel over handtekeningen, in gesprek gaan met en verleiden tot, maar hoe wordt het concreet, zeg maar?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): U bedoelt het beleidskader als zodanig, neem ik aan?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): We hadden het net over indicatoren en over het beleidskader in z'n algemeenheid. Hoe kunnen we nou terugzien in de verschillende beleidskaders, of eventueel in dit beleidskader, wat er nou concreet voor beleid wordt genomen, echt daadwerkelijk concrete stappen, om die gezondheid te verbeteren, en niet "we gaan praten tot", en "aanjagen" en "aanmoedigen" et cetera? Wat zijn de concrete stappen?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Nou, we hebben twee doelstellingen. 'Steeds beter' zit inderdaad in de meekoppelkansen in de programma's. Ik heb net gezegd dat we ons best doen om één indicator voor de begroting 2023 aan te geven. Dat zit toch in heel veel projecten en initiatieven die we eigenlijk nog proberen te versterken vanuit dit beleidskader op verschillende terreinen. En bij de tweede, "van zorg naar preventie", hebben we veel meer een verbindende rol, om allerlei initiatieven aan elkaar te koppelen. Ik begrijp dat dat misschien vaag kan klinken, maar in de praktijk is het eigenlijk heel erg concreet.

Als u het goed vindt, ga ik gelijk door naar de heer Brouwers, die zonet vroeg: wat is nou uw rol in GROZZerdam? Die is er. We hebben net, en dat is dan wel weer een handtekening, maar een

belangrijke, meegetekend met Vitaal Brabant en daar hebben we nou juist die verbindende rol die niemand anders vervult. Allemaal losse organisaties, GGD, gemeenten, kennisinstellingen, en de roep is groot – u heeft dat ook kunnen lezen in het advies van BrabantAdvies –: daar zit echt een witte vlek, provincie, pak nou die rol op, want die partijen bij elkaar brengen, dat doet niemand. En dat moet in GROZterdam gebeuren. Dat verklaart ook waarom we daar budget voor nodig hebben, mijnheer Brouwers: toch voor mensen die het doen en voor een stukje uitvoering, het organiseren van bijeenkomsten et cetera. Dat zijn de plekken waar het echt gebeurt, waar afspraken worden gemaakt, waar mensen echt gaan samenwerken.

De heer Van den Broek van Lokaal Brabant vraagt zich af aan welke knoppen we echt kunnen draaien en wat de effecten daarvan zijn. Ik kom dan weer bij die veel genoemde monitor die we aan het opbouwen zijn, met elkaar, om te kijken wat inderdaad het meeste effect heeft, want we willen ook inzetten op plekken en op onderwerpen die het meeste effect kunnen hebben. Bij de jaarlijkse Dag van de gezondheid zullen we daarover rapporteren en vooral ook met elkaar in gesprek gaan over hoe we dat beter kunnen doen met elkaar, en daar zit weer die verbindende rol van ons als provincie.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. Nog heel even over motie M195. De gedeputeerde gaf aan dat, als ik daar 'luchtkwaliteit' specifiek uit zou halen, de motie 'oordeel Staten' zou kunnen zijn. Kan de gedeputeerde dan wel bevestigen dat, als er invloed is op onze luchtkwaliteit, dit dan sowieso daar terecht zal komen, los van of het in de motie staat of niet?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Net als andere aspecten, ja.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. Dit helpt mij natuurlijk ook om mijn mede-indieners te overtuigen.

De **voorzitter**: Hartelijk dank. Volgens mij zijn we aan het einde gekomen van de eerste termijn van de gedeputeerde. Ik had u beloofd dat we even gingen pauzeren. Nou, wat je belooft moet je doen, dus we pauzeren een kwartier.

Schorsing (10.55-11.10)

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heropen de vergadering. Wij zijn toe aan de tweede termijn van uw Staten, en dat geldt voor iedereen, dat we ons ook eventjes deze kant op concentreren. Ik ga eens even kijken wie het woord willen voeren in tweede termijn. O ja: het is misschien goed om te weten dat, ongeacht waar we zijn, we ongeveer om half 1 gaan pauzeren voor de lunch, want daar wordt rekening mee gehouden. Het woord is aan de heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Ik doe het even van mijn plaats, voorzitter, verstandig misschien in deze dagen. Wij zijn blij met dit nieuwe beleidskader. Het is een nieuw beleidskader dat nog niet vaak voorgekomen is, horizontaal. Natuurlijk gaat dat hobbels geven, maar het vertrouwen van ons- Ik denk dat het heel erg goed is om op deze manier gezondheid in kaart te gaan brengen.

Dan wil ik nog even reageren op een tweetal moties, want voor de rest gaan we wel een beetje akkoord met datgene wat de gedeputeerde erover verteld heeft, met ontraden en niet. Maar wij gaan straks toch tegen motie M195 stemmen, omdat wij denken dat GS al zo goed zijn hier, dat er integrale voorstellen komen die voldoende en goed zijn.

Wij gaan ook tegen motie M197 stemmen, omdat wij denken dat deze overbodig is.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik doe het ook even vanaf mijn plaats. Wat betreft de moties: wij hebben een goede inkijk gekregen in wat GS daarvan vinden. Wij maken onze afweging tijdens de stemming.

Tot slot. Datgene wat mensen nodig hebben is gezond eten en drinken, een dak boven hun hoofd, een arm om zich heen en een reden om 's ochtends uit het bed te komen. Als dat niet het geval is, word je ziek. Het getuigt van lef dat we als provincie op alle beleidsterreinen de positieve gezondheid van en voor onze Brabanders hierin verweven.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Everling.

De heer **Everling** (SP): Ja, dank, voorzitter; ook even van de plaats.

Het blijft natuurlijk een gekke situatie dat we opschrijven dat PS geen besluiten mogen nemen die negatieve gevolgen hebben voor de gezondheid, maar dat we nergens vastleggen dat GS dat ook zouden moeten doen. In die zin handhaven wij onze motie hierop.

En sociale veerkracht: ja, het zou integraal opgepakt moeten worden. Het mooie is: als iedereen ergens verantwoordelijk voor is, is er niemand verantwoordelijk voor. Dat hebben wij vaker gezien. Ook in dit geval zien wij het niet altijd even goed naar voren komen. Vandaar dat wij ook deze motie willen handhaven, om extra te benadrukken dat sociale veerkracht echt ontzettend belangrijk is, dat iemand er verantwoordelijk voor moet zijn en dat het wat ons betreft hiervan onderdeel zou moeten maken.

Voorzitter, dank.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Everling. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Dank u wel, voorzitter; ook wij vanaf de plaats.

Wij danken de gedeputeerde voor de beantwoording. Wij hebben bij haar, en ook zelf in eerste termijn, kunnen benadrukken hoe belangrijk het beleidskader Gezondheid is. Gezondheid is de primaire kernwaarde van ons bestaan én van onze kwaliteit van leven. Ik wil ook benadrukken dat de provincie een cruciale rol speelt, juist bij lucht, bij water en bij bodem. Dat is voor ons het allerbelangrijkste.

We hebben nog wel een vraag aan de heer Van der Meeren. Gezien zijn standpunt met betrekking tot de meetbaarheid, hoe belangrijk hij dat vindt, gaan wij ervan uit dat hij voor de moties daarover zal gaan stemmen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dat gaan we misschien zo meteen nog horen. Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. GroenLinks vindt het fijn dat we bij zoveel collega's de urgentie voelen dat we echt aan de slag moeten voor een gezonder Brabant. Ook wil ik GS danken voor de toezeggingen die ze hebben gegeven.

We zijn blij met de adviezen op de moties. Naar aanleiding van het advies op motie M195 is die aangepast. Ook dienen we alle moties opnieuw in, zodat ook de SP deze mee kan indienen. We hopen op brede steun, zodat we als Brabantse Staten ook echt een signaal kunnen afgeven aan de Brabanders, dat wij hier echt druk bezig zijn en ook echt voor hen aan de slag gaan om te kunnen leven in een gezonde provincie.

Dank u wel.

Motie M195A-2021: Negatieve gezondheidseffecten

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 3 december 2021,
behandelend het Statenvoorstel 40/21, Beleidskader Gezondheid 2021-2030 - Drie gezonde levensjaren
erbij voor iedere Brabander;
constaterende dat:

- in het beleidskader staat dat Statenbesluiten niet mogen leiden tot negatieve gezondheidseffecten;
- in het beleidskader staat dat de provincie een extra accent legt op luchtkwaliteit en gezonde verstedelijking;

overwegende dat:

- het niet altijd zichtbaar is wat de effecten van een Statenvoorstel op de gezondheid en gezonde leefomgeving zijn;
- veel besluiten van Provinciale Staten invloed hebben op de luchtkwaliteit;

dragen het College van Gedeputeerde Staten op:

- bij elk Statenvoorstel inzichtelijk te maken wat de gezondheidseffecten zijn, net zoals bij klimaat wordt gedaan;

en gaan over tot de orde van de dag."

Jade van der Linden, GroenLinks

Edith van Dijk, PvdA

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Harold van den Broek, Lokaal Brabant

Maarten Everling, SP.

Motie M196A-2021: Gezonde luchtkwaliteit monitoren

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 3 december 2021,
behandelend het Statenvoorstel 40/21, Beleidskader Gezondheid 2021-2030 - Drie gezonde levensjaren
erbij voor iedere Brabander;
constaterende dat:

- we een monitor gezondheid gaan ontwikkelen;
- volgens het beleidskader het belangrijkste doel van deze monitor is dat partijen die betrokken zijn bij het dossier gezondheid en gezonde leefomgeving in Brabant een snel en accuraat overzicht krijgen van hoe Brabant ervoor staat;
- de monitor gezondheid een beter beeld kan geven van hoe (on)gezond onze provincie is op basis van beschikbare cijfers;

overwegende dat:

- er geen gezonde leefomgeving is zonder gezonde lucht;
- het nog onduidelijk is welke factoren in deze monitor meegenomen gaan worden;
- de provincie Noord-Brabant het Schone Luchtakkoord mede heeft ondertekend, maar het Schone Luchtakkoord (SLA) nog gebaseerd is op de oude richtlijnen van het WHO en er steeds meer bewijs is dat blootstelling aan een veel lagere concentratie luchtvervuiling al ernstige negatieve gevolgen heeft;
- we in Noord-Brabant streven naar drie gezonde levensjaren erbij in 2030 voor iedere Brabander;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- luchtkwaliteit op te nemen in de gezondheidsmonitor;

en gaan over tot de orde van de dag."

Jade van der Linden, GroenLinks

Ine Meeuwis, D66

Edith van Dijk, PvdA

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren
Harold van den Broek, Lokaal Brabant
Maarten Everling, SP.

Motie M197A-2021: Snel in actie voor een gezond Brabant

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 3 december 2021,
behandelend het Statenvoorstel 40/21, Beleidskader Gezondheid 2021-2030 - Drie gezonde levensjaren
erbij voor iedere Brabander;
constaterende dat:

- naast de ambitie van drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030 er geen meetbare doelstellingen zijn opgenomen;
 - de twee opgenomen doelstellingen "van norm naar continue verbetering" en "van zorg naar gezondheid" moeilijk te meten zijn noch doelstellingen zijn waar PS goed op kunnen sturen;
 - het een horizontaal beleidskader is, dat nog invulling moet krijgen vanuit de begrotingsprogramma's;
- overwegende dat:

- het onduidelijk is welke inspanning er geleverd gaat worden om drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030 te realiseren;
- sommige programma's pas over een paar jaar gaan bijdragen aan een gezonder Brabant wanneer we alleen in de nog vast te stellen uitvoeringsagenda's doelstellingen, indicatoren en bijhorende streefwaarden opnemen voor gezondheid;
- we snel aan de gang moeten met gezondheid om drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030 te realiseren en we niet moeten wachten tot huidige beleidskaders aflopen en nieuwe beleidskaders opgesteld worden;

dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- haar best te doen om voor de begrotingsbehandeling 2023 vanuit alle begrotingsprogramma's minimaal één indicator op te nemen, ook wanneer er komende maanden geen nieuwe uitvoeringsagenda's worden vastgesteld binnen het desbetreffende begrotingsprogramma, en niet te wachten tot het einde van de looptijd van de uitvoeringsagenda gezondheid;

en gaan over tot de orde van de dag."

Jade van der Linden, GroenLinks

Ine Meeuwis, D66

Edith van Dijk, PvdA

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Harold van den Broek, Lokaal Brabant

Maarten Everling, SP.

Motie M198A-2021:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,
in vergadering bijeen op 3 december 2021,
behandelend het Statenvoorstel 40/21, Beleidskader Gezondheid 2021-2030 - Drie gezonde levensjaren
erbij voor iedere Brabander;
constaterende dat:

- naast de ambitie van drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030 er geen meetbare doelstellingen zijn opgenomen;
 - de twee opgenomen doelstellingen "van norm naar continue verbetering" en "van zorg naar gezondheid" moeilijk te meten zijn noch doelstellingen zijn waar PS goed op kan sturen;
 - het een horizontaal beleidskader is, dat nog invulling moet krijgen vanuit de begrotingsprogramma's;
- overwegende dat:

- het onduidelijk is welke inspanning er geleverd gaat worden om drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030 te realiseren;
- dragen het college van Gedeputeerde Staten op:
- jaarlijks, voor 'de dag van de gezondheid', een totaal overzicht van doelstellingen en indicatoren met betrekking tot gezondheid terug te koppelen aan Provinciale Staten, zodat PS de voortgang van de invulling en het totaalbeeld beter kunnen overzien;
 - en gaan over tot de orde van de dag."

Jade van der Linden, GroenLinks

Ine Meeuwis, D66

Edith van Dijk, PvdA

Anne-Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren

Harold van den Broek, Lokaal Brabant

Maarten Everling, SP.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mijnheer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, als u mij toestaat, wil ik het ook kort vanaf de plaats doen.

De gedeputeerde heeft de vragen goed beantwoord. Toch zijn wij niet geheel overtuigd van dit beleidskader. De echte meerwaarde is voor mij nog steeds niet helemaal duidelijk. Ik denk dat elk stuk op z'n merites beoordeeld kan worden en dat ook gezondheid daarin meegenomen kan worden.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Boon. Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter; ook van mijn plaats.

Ik wil de gedeputeerde danken voor de toezeggingen die zij heeft gedaan, ook met betrekking tot de planning en de uitvoeringsagenda en programma's in de oordeelsvormende bijeenkomst. Ik vind het ook mooi hoe u de rol schetst van de provincie als middenkader, hoe belangrijk het is om juist die verbinding van de goede voorbeelden over elkaar uit te laten rollen en gemeenten en andere partijen daarin mee te nemen.

Nogmaals onze zorg over luchtkwaliteit. Een oud-collega van mij uit Frankrijk zegt altijd: ik ruik altijd wanneer ik in Nederland ben. Het begint ongeveer bij Weert en als hij in Amsterdam is, is de lucht wel ongeveer uit de neus. Ik hoop dat we met elkaar voor elkaar krijgen dat we dat stukje luchtkwaliteit gaan verbeteren met dit beleidskader.

Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mijnheer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ja, voorzitter, dank u wel. Helaas komen er maar mondjesmaat antwoorden op vragen die ingaan op de haalbaarheid van het doel en de concrete uitvoering van de plannen. De gedeputeerde slaagt er maar niet in om pasklare antwoorden te geven ten aanzien van de concrete uitvoering. Dat de uitvoeringsagenda nog moet worden opgesteld is een feit, maar ondanks dat moet het toch mogelijk zijn om ons mee te nemen in de visie, maar bovenal de concrete haalbaarheid daarvan. Hoe kunnen we instemmen met iets waarvan we geen enkel idee hebben hoe het zal uitpakken? Voorzitter. Wederom dus niets van dit alles. Ondanks de voor ons ongewenste grotere provinciale bemoeienis weegt het feit dat we na alle bijeenkomsten over gezondheid niet weten hoe de Brabander straks geconfronteerd wordt met de plannen misschien nog wel zwaarder. JA21 staat voor een kleine, liberale overheid. Met dit Statenvoorstel zetten we daarmee duidelijk een paar stappen terug. We kunnen om die reden dan ook niet instemmen met het voorliggende Statenvoorstel.

Tot zover.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor aan de woorden van de heer Duijs dat hij zoekt naar wat meer concreetheid. Ik was dan ook benieuwd of de heer Duijs en zijn partij dan ook voor onze moties gaan stemmen, omdat daardoor wat meer concreetheid wordt toegevoegd aan dit beleidskader.

De **voorzitter**: Mijnheer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Nou, ik was in eerste instantie vooral benieuwd naar de concreetheid van de gedeputeerde zelf en de visie daarop, en dat ontbreekt helaas.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Wij kunnen zelf als Staten natuurlijk ook nog extra richting meegeven. Dit is een kans. GroenLinks heeft samen met andere partijen die kans gepakt, maar ik zie geen moties van de kant van JA21, dus ik ben benieuwd waarom u zelf niet wat opties hebt voorgelegd om het concreter te maken.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dat zal ik u uitleggen: dat heeft te maken met het feit dat wij toch echt vinden dat de provincie via deze weg een te grote broek aan zal trekken. Moties in die richting zullen misschien helpen, maar ik denk dat de basis eigenlijk hetzelfde blijft.

De **voorzitter**: Tot slot, mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ja, voorzitter, als ik het goed begrijp, stemt JA21 zo meteen tegen omdat ze het onbelangrijk vindt dat de provincie hier stappen in zet en niet zozeer omdat het niet duidelijk is welke stappen zij gaat zetten.

De **voorzitter**: De heer Duijs tot slot.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dat zijn uw woorden.

De **voorzitter**: Oké. Dank u wel. De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Dank u wel, voorzitter. Mijn eerste vraag tijdens de eerste termijn over streefwaarden in relatie tot de omgevingsverordening is nog niet beantwoord, voor ons wel een essentiële.

Als tweede punt werden wij getriggerd door het betoog van de heer Brouwers over die 950.000 euro: is dat nou veel of weinig voor gezondheid? Je zou kunnen zeggen dat het eigenlijk betrekkelijk weinig is voor gezondheid, maar als je dan kijkt waar het aan besteed wordt, viereenhalf ton capaciteit en een half miljoen aan procesgeld, dus aan ambtenaren, vinden wij dat betrekkelijk veel en hadden we dat liever besteed aan capaciteit in de zorg, of aan loonsverhoging in de ouderenzorg.

Ten aanzien van de moties. Wij stemmen tegen het voorstel, dat zal u niet vreemd zijn, wij stemmen ook tegen de moties die ingediend zijn. En nog even ten aanzien van de oproep van mevrouw Meeuwis, de vraag over de kpi's en doelstellingen: ja, die staan ook niet in die motie, dus wij kunnen niet beoordelen of dat bijdraagt aan de doelstelling 'drie gezonde levensjaren'. Dus daarom ook tegen.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ik ben eigenwijs, dus ik loop lekker naar voren.

Voortbordurend op de eerste termijn van de gedeputeerde heb ik nog twee vragen. Als het beleid de gezondheid in de weg staat, past het college dan het beleid aan?

Mijn tweede vraag. De gedeputeerde gaf aan een aanjager te zijn en geen politieagent. Als de coördinator gezondheid niet opkomt voor de gezondheid van de Brabanders, wie dan wel? Is deze functie dan niet puur symbolisch?

In aanvulling op wat ik eerder zei over de geitenhouderij constateren wij dat in bepaalde gemeentes met veel stallen de geur- en fijnstofnormen veel hoger zijn dan in andere delen van Brabant, soms wel twee keer zo hoog. Dit is eigenlijk toch gewoon gezondheidsdiscriminatie? Zijn de inwoners van de gemeentes met veel intensieve veehouderij minder waard doordat we daar een hogere grens toestaan? Het is tenslotte evident dat hogere concentraties fijnstof zeer ongezond zijn. Ik vraag me af wat het college daarmee gaat doen. Gaan we dat gelijktrekken?

Als laatste, voorzitter, zien wij dat uitvoering van provinciaal beleid kan leiden tot stress bij individuele betrokkenen. Denk aan beleid rondom grondverwerving en de aankoopregeling piekbelasters. Ik dien hiervoor een motie in, om het college op te roepen bij uitvoering van provinciaal beleid aan te geven op welke wijze de gezondheid van de individuele betrokkenen met wie de provincie in gesprek is, kan worden verbeterd.

Tot zover mijn tweede termijn, voorzitter.

Motie M199-2021: Welzijn bij ingrijpende Statenbesluiten.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021;

behandelend Statenvoorstel 40/21 Beleidskader Gezondheid 2021-2030;

constaterende dat

- Statenbesluiten niet mogen leiden tot negatieve gezondheidseffecten; overwegende dat
- uitvoering van provinciaal beleid in sommige situaties toch kan leiden tot stress bij individuele betrokkenen, denk aan processen van grondverwerving en aankoop van piekbelasters;
- bijvoorbeeld een welzijnsplan, opgesteld door de provincie en met inzet van specialisten op het gebied van gezondheid, positief kan bijdragen aan de gezondheid van individuele betrokkenen;

verzoeken Gedeputeerde Staten

- bij uitvoering van provinciaal beleid aan te geven op welke wijze de gezondheid van individuele betrokkenen, waar de provincie mee in gesprek is, kan worden verbeterd;

en gaan over tot de orde van de dag."

Anne Miep Vlasveld, Partij voor de Dieren.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter; ook vanuit mijn stoel hier.

50PLUS blijft moeite houden met een beleidskader zonder uitvoeringsagenda, maar dat is nu eenmaal zo in deze provincie.

Over het bedrag hebben we het gehad.

Ik zag de gedeputeerde erg enthousiast worden over GROZZerdam. Daar was ik blij om. Ik wil toch nog een keer de vraag stellen wat nou precies de rol zou kunnen zijn van de provincie, of van GS, in dit prachtige project.

En dan verder richting de moties. Ik moet zeggen: ik heb Sociale veerkracht meegemaakt in het verleden, dus 50PLUS zal zeker deze motie gaan steunen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: dank u wel. De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ja, ik reageer heel even op de moties, en dan met name degene die wij mede indienen. Daar zit natuurlijk nog wel een vraag onder. Waardemonitoring, meetbare beleidsdoelen, zeg maar, zijn wel voorwaarden om, zeg maar, de kader die er staat 'geen negatieve gezondheidseffecten' ook inderdaad meetbaar goed te krijgen, en dat is ook wel de volgorde die we graag willen terugvinden. Van de gedeputeerde heb ik begrepen dat dat ook de volgorde zal zijn. Maar neem dat wel mee, anders wordt het lastig als er dadelijk 'geen negatieve gezondheidseffecten' staan in een besluit die niet te onderbouwen zijn, om wat voor reden dan ook. Aan één kant misschien een kip-ei-verhaal, aan de andere kant gewoon: laat die volgorde wel helder zijn. De uitvoeringsagenda's worden in die zin nu wel enigszins gemist, maar wij geven u de tijd en wij kijken ernaar uit.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de tweede termijn. Als ik het goed heb, zijn er nog vier vragen overgebleven voor de gedeputeerde. Mevrouw Lemkes heeft het woord.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. De heer Everling van de SP heeft gezegd de moties te handhaven en bij de motie inzake GS en besluitvorming te willen aantekenen dat ook die geen negatieve invloed mag hebben op de gezondheid. IPO is ook bezig met het ontwikkelen van een integraal afstemmingskader gezondheid, daar zullen wij in ieder geval ook rekening mee houden. Dus dat nemen wij ook mee in onze afwegingen, zodra dat ook beschikbaar is.

Mevrouw Meeuwis van D66 wijst nog eens op de cruciale rol van lucht, water en bodem. In dat kader wijs ik ook graag op het RWP dat zo meteen behandeld wordt, waar het over water- en bodemkwaliteit gaat. En de streefwaarde voor luchtkwaliteit gaat u aantreffen in het beleidskader Milieu, zoals we ook afgesproken hebben in het addendum.

Groenlinks heeft motie M195 aangepast door de verwijzing naar luchtkwaliteit eruit te halen. Daar hebben wij geen bezwaar tegen.

De heer Duijs heeft iets gevraagd over de haalbaarheid en de concreetheid. Wat concreetheid betreft verwijs ik ook graag naar het beleidskader, want daar staan per programma best concrete zaken in, als u alleen al kijkt naar het belang van groen en naar wat er over mobiliteit in staat: hoe je wegen om dorpen heen kunt leiden, om zo veiliger te zijn. Er staan dus verschillende punten in benoemd. Als je kijkt naar het beleidskader Economie, dan ziet u hoeveel we doen met Brabant Leert aan kennis en kennisontwikkeling, wat ook heel erg belangrijk is voor toetreding tot de arbeidsmarkt. Dus dit soort concrete punten staan eigenlijk al in het beleidskader. Die zult u ook blijven aantreffen en ze zullen hopelijk ook nog uitgebreid worden. Daar zal ik zeker op letten en voor waken.

De heer Van der Meeren had het over de streefwaarden en de omgevingsverordening. Streefwaarden, zoals net al toegelicht, op het gebied van luchtkwaliteit zullen we meenemen in het beleidskader Gezondheid.

Ten slotte mevrouw Vlasveld: wat doet u als het beleid de gezondheid in de weg staat? Het is aan GS om de balans daarin af te wegen. Dat heb ik net eigenlijk al toegelicht. Dus wij zullen er ook voor waken dat ons beleid die gezondheid niet, of zo min mogelijk, in de weg staat.

De **voorzitter**: De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Heeft de gedeputeerde al op het vizier wat die streefwaarden dan zullen zijn? Want dat betekent wel dat we gaan optoppen, en dat betekent nogal iets, zeker voor Brabant.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): De streefwaarden op het gebied van luchtkwaliteit treft u eigenlijk ook al aan doordat wij het Schone Lucht Akkoord ondertekend hebben. We hebben ons daarin gecommitteerd aan 50 procent verbetering op grond van de luchtkwaliteit. De WHO-waarden zijn overigens aangepast. Eerder is daarover al een motie ingediend en dat is allemaal ook meegegeven aan mijn collega Anne-Marie Spierings. In het beleidskader Milieu zal zij daarop terugkomen.

De **voorzitter**: Was u aan het einde gekomen van uw betoog? O, ik zie de heer Manders nog.

De heer **Manders** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ik wilde eigenlijk even wachten tot u klaar was, maar de beantwoording van motie M195A, 'Negatieve gezondheidseffecten', dat we bij ieder Statenvoorstel inzichtelijk krijgen wat er gebeurt met gezondheid, betekent dus dat er bij ieder Statenvoorstel een extra paragraaf ontstaat. Ziet u dat zo? Zo is er eigenlijk steeds meer weer werk dat gedaan moet worden en wordt dat niet te veel? Want als we alle beleidsaspecten elke keer in ieder Statenvoorstel mee gaan nemen, dan worden die Statenvoorstellen weer langer en in principe hebben wij als Statenleden best af en toe wat te lezen. Vandaar deze vraag.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, en dat is ook niet gezond hè, te veel lezen misschien? Maar ik begrijp uw opmerking. Het is niet zo dat ik het geïnterpreteerd heb dat we net als bij klimaat een aparte paragraaf over gezondheid gaan opnemen in de Statenvoorstellen, maar we zullen er wel aandacht aan besteden in de tekst van de Statenvoorstellen.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Voorzitter-

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel. In het dictum van de motie staat letterlijk "net zoals bij klimaat"!

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): We gaan kijken wat dat daar de beste vorm voor is. U kunt ervan uitgaan dat we het in ieder geval opnemen in de Statenvoorstellen, maar of dat in een bepaald format moet- Nou, we gaan kijken wat dat daar de beste vorm voor is, die ook efficiënt is - even ingaand op wat de heer Manders net aanstipte, dat het anders misschien wel heel veel zou kunnen worden. Maar we gaan er serieus aandacht aan besteden.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ja, voorzitter, ik vind het een beetje irritant eigenlijk als we straks een korter Statenvoorstel krijgen voor één partij die dat blijkbaar prettig vindt en andere partijen dan misschien alles weer moeten gaan uitvragen wat de invloed op gezondheid is bij elk Statenvoorstel. Dus ik zou er toch voor willen pleiten om wel duidelijk op te nemen wat de invloed is op gezondheid, want alleen dan kunnen wij ook echt die afweging maken of inderdaad een Statenvoorstel geen negatieve gezondheidseffecten heeft.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Voor zover dat aan de orde is, want het zal verschillen per onderwerp wat de weging van gezondheid zal zijn, zullen we daar aandacht aan besteden in het Statenvoorstel, maar we willen ons niet bij voorbaat vastleggen in welk format dat nou precies gebeurt. U mag ervan uitgaan dat we dat doen, maar of dat nou een paragraaf wordt, of een blokje, of wat dan ook, daar willen we ons niet op vastleggen.

De **voorzitter**: De heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Ja, een korte vraag dan. U blijft toch bij uw 'geen bezwaar'?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Ja, met de toelichting die ik er nu bij gegeven heb, want misschien ontstaat daar misverstand door, dus ik ben wel blij met uw vraag, om te verduidelijken op welke wijze wij daar aandacht aan denken te gaan besteden. Het is ook nieuw om dat te gaan doen, dat zeg ik er ook direct bij, dus we zullen daar ook ervaring mee moeten opdoen.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden voor een laatste interruptie over dit onderwerp.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel. Het is eigenlijk een interruptie aan de heer Manders. Wilt u gewoon geen kopje 'Gezondheid' omdat u bang bent voor wat erin staat, of bent u echt bang dat het te veel leeswerk wordt als er bijvoorbeeld een halve pagina over gezondheid wordt toegevoegd aan de Statenvoorstellen?

De heer **Manders** (VVD): Nee, nee, zeker niet. Sorry, voorzitter-

De **voorzitter**: Ja, kort graag.

De heer **Manders** (VVD): Ik ben voor gezondheid natuurlijk en ik ben alleen maar bang dat er weer een hoop werk gedaan moet worden, wat ook allemaal kosten zijn. Ieder voorstel moet nu voorzien worden van dit commentaar, of niet, maar dat is mij onderhand onduidelijk, zeg maar, vandaar dat wij toch tegen deze motie blijven.

De **voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter.

Nog twee punten. Mevrouw Vlasveld van de Partij voor de Dieren vraagt of die coördinatiefunctie dan geen symbolische functie is, omdat ik geen politieagent ben en niet met de vuist op tafel ga slaan. Het is zeker geen symbolische functie, ik vat het zeer serieus op. Wat ik al gezegd heb: ik zal volgen, aanmoedigen, wat er gebeurt in de programma's op het gebied van gezondheid. En waar het over zorg naar de provincie gaat – en dan ga ik ook in op de opmerking van de heer Brouwers –: onze rol bij GROZZerдам is inderdaad die van verbinder van al die partijen die erg graag iets willen, maar het moet bij elkaar gebracht worden, opgeschreven worden, soms komt er een subsidieaanvraag om de hoek kijken en moeten andere partijen betrokken worden, misschien lobbyen in Den Haag of in Brussel. Nou, dat is precies de rol die wij ook in GROZZerдам willen en gaan vervullen, en ook in andere projecten op dit gebied.

Dan de motie van de Partij voor de Dieren, 'Welzijn bij ingrijpende Statenbesluiten'. U verzoekt GS om bij uitvoering van provinciaal beleid aan te geven op welke wijze de gezondheid van individuele betrokkenen met wie de provincie in gesprek is, kan worden verbeterd. Bij de uitvoering besteden we natuurlijk aandacht, voor zover die in onze eigen handen is, maar ook als die door anderen wordt gedaan, aan de

gezondheid van de betrokkenen. Daar mag u van uitgaan, maar eigenlijk vind ik deze motie overbodig, omdat we dat doen.

De **voorzitter**: Ik zie mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel. Misschien nog een toelichting. Ik begrijp wat u zegt, maar het gaat hier specifiek om situaties waarin de provincie in gesprek is met een individu. Dus het gaat bijvoorbeeld niet om een grootschalig project waar een hele wijk bij betrokken is. Het gaat hier echt om de provincie in gesprek met een individu.

De **voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Natuurlijk geven wij volop aandacht aan de Brabanders met wie wij in gesprek zijn als het over de uitvoering van beleid gaat. Daar mag u van uitgaan, vandaar dat we de motie overbodig vinden.

De **voorzitter**: Ja, mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Zou u dan, als we ervan uit moeten gaan dat het gebeurt, de motie dan bijvoorbeeld ook niet 'oordeel Staten' kunnen geven, dat we het gewoon vastzetten in het beleid? Als het toch al gebeurt, kunnen we het net zo goed vastzetten.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Zoals u het nu heeft geformuleerd, dat wij moeten aangeven op welke wijze we aandacht geven aan de gezondheid van individuele betrokkenen met wie de provincie in gesprek is, hoe dat kan worden verbeterd, is natuurlijk in hoge mate een intern proces. Dat verschilt per individu en het is eigenlijk ook nogal privacygevoelig, zou ik bijna zeggen. U kunt erop vertrouwen dat wij daar volop aandacht aan besteden, vandaar dat we de motie overbodig blijven vinden.

De **voorzitter**: Tot slot, mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ik heb nog een andere vraag gesteld, los van de motie, met betrekking tot de verschillen in geur- en fijnstofnormen bij de verschillende gemeentes. Zou ik daarop ook nog antwoord mogen?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Bedrijven hebben zich te houden aan normen op dat gebied, en daar gaan gemeenten ook over. Wij voeren onze rol in dat opzicht uit voor de bedrijven waarvoor wij bevoegd gezag zijn. Dat is wat wij daaraan kunnen doen. En aanvullend, toevallig hadden we deze week ook de conferentie Regionaal meetnet zuidoost-Brabant: we investeren als provincie natuurlijk ook vanuit het beleidskader Milieu in regionale meetnetten, die ook de mogelijkheid geven voor burgers, voor Brabanders, om zelf te volgen hoe het gaat met de geur- en fijnstofbelasting en daarover kan dan in gesprek worden gegaan. Dus in die zin voeren wij onze rol uit, aan de ene kant aan de kant van bevoegdheid en aan de andere kant door het stimuleren van zoveel mogelijk meten op een goede manier, waardoor iedereen inzicht heeft in die belasting van lucht.

Tot zover.

De **voorzitter**: De allerlaatste interruptie, mevrouw Vlasveld, want dan is het echt voorbij.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Waar het mij om gaat is niet precies wat u nu benoemt. Maar het is gewoon gek dat de ene gemeente meer geur en fijnstof toestaat dan een

andere. Dus ik zou u willen vragen om in uw rol al aanjager en coördinator, zoals u net aangaf, ervoor te zorgen dat voor heel Brabant de laagste geur- en fijnstofnorm geldt en dat niet de ene gemeente, en daardoor de bedrijven die daaronder vallen meer mogen vervuilen dan de andere. Dat is gewoon heel krom, zeker als we alle Brabanders drie gezonde levensjaren willen geven.

De **voorzitter**: Mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. Zoals ik net al zei: dat is natuurlijk een gemeentelijke bevoegdheid. Ja, dat is wat het is.

De **voorzitter**: Ik zie nog mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ja, voorzitter, ik was het even aan het laten bezinken. Maar dan zeggen we dus eigenlijk tegen die mensen die echt in superongezonde lucht leven: maar we hebben wel inzichtelijk hoe ongezond je lucht is, en we kunnen daar wel een gesprek over voeren!? We moeten daarover dan toch juist beleid maken, zodat die luchtkwaliteit daar minder slecht wordt?

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Inzicht is natuurlijk heel erg belangrijk, op de eerste plaats, en zoals ik net ook al heb aangegeven, gaan we streefwaarden opnemen in het beleidskader Milieu.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Dank u wel, voorzitter. Nou, dan kan ik in ieder geval tegen de Partij voor de Dieren zeggen dat ze ons aan haar zijde vindt om in te zetten op betere luchtkwaliteit, ook in de gemeentes, nee: *juist* in de gemeentes waar het nu zo erg is.

De **voorzitter**: Gaat u verder, mevrouw Lemkes.

Mevrouw **Lemkes-Straver** (GS, CDA): Dank u wel, voorzitter. De rol in het project GROZzterdam heb ik net al toegelicht, mijnheer Brouwers. En mijnheer Van den Broek: jazer, die onderbouwing is erg belangrijk, dus dank voor uw ondersteuning daarvan. En dank ook voor uw begrip dat er ook enige tijd voor nodig is om dat te kunnen doen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de beraadslagingen over dit voorstel. We gaan door naar Statenvoorstel 71/21, Regionaal Water- en Bodem Programma.

71/21 Regionaal Water- en Bodem Programma 2022-2027

De **voorzitter**: Ik geef mevrouw Otters het woord.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Vroeger was het belangrijk dat het waterbeleid erop gericht was om wateroverlast te voorkomen en water zo snel mogelijk af te voeren, maar tegenwoordig is de focus meer gericht op het vasthouden van water en dit komt vooral voort uit de vele droge zomers van de laatste jaren en de klimaatverandering met de extreme regenbuien. Het Regionaal Water- en Bodem Programma 'an sich' is een prima programma, tot stand gekomen vanuit een breed draagvlak, dat ook aangeeft slimmer te willen gaan werken. Verheugd was de VVD dan ook met de beantwoording van de gedeputeerde in de themavergadering twee weken geleden op de vraag welke innovaties zoal ingezet zouden kunnen gaan worden. Complimenten aan de gedeputeerde, die daar

uitgebreid de tijd voor nam. Toch willen wij nog wel iets meegeven, vooral naar aanleiding van diverse krantenartikelen en in de media deze week hartenkreten, die wij ook als volksvertegenwoordigers hebben mogen ontvangen.

Voorzitter. Zorg ervoor dat vanuit de provincie met een open blik gekeken wordt naar kansen – daar zit het woordje ‘kan’ in – en denk niet in beperkingen, want schoon en veilig water en een vitale bodem zijn natuurlijk van belang, maar dat is bijvoorbeeld de opwekking van duurzame energie ook. Tijdens de themavergadering stonden meerdere partijen achter het idee van monitoring. Ook de VVD ondersteunt dat. Daarom zouden wij willen pleiten voor meer datagedreven meetpunten, zoals peilbuizen, zodat waterkwaliteit of rivierstanden gemakkelijk kunnen worden afgelezen.

Al met al. Wij waarderen de ambitie om de vijf beleidsopgaven – voldoende, schoon en veilig water, vitale bodem en klimaatadaptatie – slim te gaan aanpakken. Dus: ga innovatief aan de slag, daar waar Brabant zo in uitblinkt, want ook de Sint weet: stilstaand water stinkt.

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie door de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter. Die datagedreven meetpunten, daar wilt u er meer van hebben. Heeft u hierover ook gesproken met de waterschappen? Komt die vraag ook voort vanuit de waterschappen?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ik heb inderdaad contact gehad met de waterschappen en ik kan u zeggen dat vooral het Waterschap Aa en Maas zeer tevreden was met deze datagedreven meetpunten. Dus die zijn er juist heel erg over te spreken dat ze data kunnen uitlezen. Het antwoord is dus ‘ja’.

De heer **Boon** (PVV): Dat is niet helemaal mijn vraag, maar heeft het Waterschap Delta Aa en Maas dat datagedreven meetpunt zelf geplaatst? Want is het dan eigenlijk niet gewoon een taak van het waterschap in plaats van de provincie?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Nou, zo diep ben ik er niet op ingegaan. Daar kan ik u geen antwoord op geven, of ze dat zelf geplaatst hebben.

De **voorzitter**: U was klaar met uw bijdrage?

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Ja.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Voorzitter. In de themabesprekingen zijn door het CDA de bedenkingen en zorgen over het te hoge ambitieniveau voor ons en de participanten duidelijk kenbaar gemaakt. Deze bedenkingen zijn slechts gedeeltelijk weggenomen, maar voor het CDA geldt wel dat we aan de slag moeten, want de tijd dringt. Hoe langer we wachten, hoe moeilijker het zal worden om de opgave te realiseren en we willen toch gezien worden als een betrouwbare partner in dit proces. De toezeggingen om regelmatig terugkoppelingen over de voortgang te verzorgen en de mogelijkheid om met elkaar in gesprek te gaan over eventuele aanpassingen, om uiteindelijk toch resultaat te behalen, hebben bij ons besluit geholpen. In dit kader willen we nog wel wijzen op het artikel dat deze week in het Eindhovens Dagblad verscheen over schoner water.

Er dreigt door ‘Den Haag’ een in onze ogen ondoordacht decreet uitgevaardigd te worden dat alle agrariërs en gronden over één kam scheert. Een generieke aanpak wordt voorgeschreven en dat kan volgens ons niet. Klei is geen zand, West-Brabant is in hydrologisch opzicht anders dan Oost-Brabant en zeker anders dan Den Haag. Agrariërs zijn in het RWP een belangrijke partner en het zou ons dan ook sieren als we ze ook zo blijven behandelen. Maak gebruik van hun kennis en ervaring bij de invulling van

de gewaskeuze, om te komen tot invulling van dit decreet, zodat water, grond en gewas passen bij Brabant en de Brabantse bodem- en wateromstandigheden. Ik vraag de gedeputeerde om de toezegging dat ze samen met haar collega-gedeputeerden zich zal inspannen voor een alternatief plan, waarbinnen voldoende ruimte is voor maatwerk binnen het door de minister uitgewerkte plan.

Tot zover in eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Spooren. Ik geef het woord aan de heer Everling-, nee: de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter. Vanwege omstandigheden zal ik het woord voeren namens de heer Everling. Ik ben niet de betrokken woordvoerder, maar ik hoop zijn betoog hier op de juiste wijze te kunnen weergeven.

De SP bedankt de gedeputeerde nogmaals voor de toezegging dat wij jaarlijks op de hoogte zullen worden gehouden en eventueel kunnen bijsturen. De SP is voor een evenwicht tussen datgene wat we van de natuur vragen en datgene wat we teruggeven, zoals geen landbouwgrond uitputten, niet meer mest produceren dan land en water aan kunnen en niet meer produceren dan goed is voor onze provincie en onze natuur. Dat houdt Brabant leefbaar voor iedereen en het is een verantwoordelijkheid die we met z'n allen hebben.

Wat het Regionaal Water- en Bodem Programma (RWP) betreft, vinden we dat gekozen moet worden voor een zo hoog mogelijke inzet om de benodigde inhaalslag te maken. De watercrisis heeft een relatie met de energietransitie, biodiversiteit, klimaatcrisis, vervuiling, stikstof, gezondheid et cetera. Oplossingen kunnen dan ook alleen gevonden worden door samenwerking op al deze beleidsterreinen. De gedeputeerde heeft in de themabijeenkomst toegezegd Provinciale Staten jaarlijks op de hoogte te zullen houden van de voortgang, zodat we ook eventueel bij kunnen sturen. Dank daarvoor. Het is voor ons een belangrijke voorwaarde.

Volgens het RWP is alternatief 4 niet haalbaar, ook al levert het de grootste bijdrage aan het versneld halen van de doelen. De combinatie van de alternatieven 1, 2 en 4 is het meest effectief, maar toch kiezen GS voor 1, 2 en 3. Schoon water gaat dan ook niet lukken voor 2027. Dat is een trieste en teleurstellende constatering, waarvan de gevolgen voor Brabant niet duidelijk zijn. Om schoon water te realiseren zullen we op alle gebieden, zoals RES, woningbouw, gezondheid en landbouwtransitie, aan de slag moeten. Bodemenergie is voor ons drinkwater bedreigend, zeker gezien de rapportage van het ILT van maart 2021, waarin staat dat bij driekwart van de installaties iets niet klopte en dat er in de helft van de situaties iets gevaarlijks was. Op die basis kun je bedrijven niet met ons grond- en potentieel drinkwater bezig laten zijn. Tegelijkertijd zegt ILT ook dat bij een kwart alles op orde was. Het kan dus wel. U heeft een onderzoeksbureau met een beperkt en eenzijdig takenpakket aan het werk gezet. Anderzijds wil de SP een bodemenergiebeleid waarin bodemenergie in eigen recht vooropstaat en niet alleen maar de bedreiging gezien wordt. Want het kan onder de juiste voorwaarden een belangrijke bijdrage leveren aan de energietransitie. Gemeentes worden uitgenodigd een bodemenergieplan te maken. Waarom wij als provincie niet, terwijl juist de provincie de plek bij uitstek is waar bodemenergie en grondwater samenkomen? Daarom dienen wij een motie in om GS op te dragen beleid te maken op bodemenergie.

In de themabijeenkomst is ook even gesproken over onze drinkwatervoorziening. Ik meen gehoord te hebben dat ook de VVD van mening is dat dit in publieke handen behoort te zijn, gezien het enorme belang van onze drinkwatervoorziening.

Voorzitter, dat was de termijn. Dank u wel.

Motie M200-2021: Opstellen bodemenergiebeleid

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021,

behandelend het Statenvoorstel 71/21 : Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027;

overwegende dat

- het Statenvoorstel in eerste instantie over bodem en water gaat, en slechts over bodemenergie gaat voor zover dat met de kwaliteit van bodem en water te maken heeft;
- mede daarom aan de onderzoeksbureaus als Sweegers en De Bruijn en GroenHolland een zeer beperkte vraagstelling is meegegeven (nieuwbouw, BENG, bij grondgebonden woningen alleen een individuele GBES, geen nieuwe technieken);
- er een heleboel recente of zelfs nog lopende research is op het gebied van warmtelevering in het algemeen en bodemenergie in het bijzonder;
- in de Regionale Structuren Warmte in de RES-en en de daarop volgende gemeentelijke Transitievisies Warmte gezocht wordt naar methodes om van het gas af te gaan, waarbij ook collectieve methodes van warmtelevering onderzocht worden;

van mening zijnde dat

- het in de context van het RWP begrijpelijk is dat water en bodem primair zijn en bodemenergie secundair;
- maar dat in de context van de RES-en en gemeentelijke visies er alle reden is om een verhaal te hebben waarin bodemenergie, in al zijn facetten, in eigen recht primair gesteld wordt;

verzoeken het College van GS

- om in 2022 een Brabantse visie Bodemenergie op te stellen
- waarin alle relevante onderwerpen worden meegenomen
- zo ook de taakafbakening tussen provincie en gemeenten
- en waarin ook de in het kader van het RWP gemaakte keuzes aangepast kunnen worden, als voortschrijdend inzicht daar aanleiding toe geeft en als de doelstellingen van het RWP gewaarborgd blijven;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Maarten Everling, SP

Nurettin Altundal, SP.

De **voorzitter**: Dank u wel voor uw bijdrage. Dan geef ik het woord aan de heer De Heer, Thierry de Heer in dit geval, om misverstanden te voorkomen, van D66. Het is zijn maidenspeech.

De heer **De Heer** (D66): Voorzitter. Wat een bijzonder moment: vandaag mag ik mijn maidenspeech houden, terwijl ik hier eigenlijk niet had moeten staan. Ik vervang namelijk mevrouw Van Kessel.

Voorzitter. Sinds juni ben ik namens D66 lid van uw Staten, eerst als tijdelijk en nu als vast onderdeel van dit geheel. Toch zijn dit mijn eerste officiële woorden in de Provinciale Staten van Noord-Brabant. Helaas heb ik vanwege de omstandigheden nog niet de kans gehad om met u allen kennis te maken. Dus bij dezen wil ik jullie iets over mezelf vertellen: wie ben ik nu eigenlijk en wat motiveert mij om politiek te bedrijven?

Ik kom uit het zuidwestelijkste deel van onze provincie en er is geen gemeente die in afstand zo ver van Den Bosch afligt als mijn gemeente, namelijk de gemeente Woensdrecht. Als basisschoolleerling ben ik in het kader van 'Kinderen in de politiek' op bezoek gegaan bij de toenmalige burgemeester van de gemeente Woensdrecht en eenmaal thuis wist ik het meteen: ik ga de politiek in. Had me toen niet gevraagd naar mijn standpunten of mijn wereldbeeld, want veel verder dan het hebben van een politieclubje met vriendjes kwam ik niet. Naarmate de jaren vorderden, mijn politieke interesse verder groeide en ik een visie op de wereld kreeg, kwam ook het leven in zijn volle omvang om de hoek kijken. Als 24-jarige verloor ik mijn spraak-, zicht- en kort daarna ook mijn loopvermogen. Dit doet wat met een jongvolwassene. Eenmaal in de medische mallemol kreeg ik het verdict te horen: ik ontving de diagnose MS en mijn wereld zoals ik deze kende stortte in elkaar. De toekomst zoals ik die voor ogen had verdween en ik dacht dat ik het leven moest lijden met een lange ij.

Voorzitter. Vergeef me dat ik een Engelse term gebruik, maar voor mij gaf de volgende quote de moed en inspiratie om het leven op te pakken: "The proper function of man is not to exist but to live". Met het gedeeltelijk terugkeren van mijn spraak-, zicht- en loopvermogen en met die quote in mijn achterhoofd ben ik in de jaren die volgden mijn jongensdroom waar gaan maken. Voor mij is D66 de juiste partij die aansluit bij mijn beeld op de wereld en samenleving.

Ik ben net zoals enkele anderen in deze Staten ook gemeenteraadslid en weet daardoor als geen ander welke invloed de provincie op de gemeente heeft. De koppeling tussen beide is ontzettend belangrijk en met de komst van de Omgevingswet is het nog belangrijker om te zorgen voor een goede samenwerking tussen provincie, gemeente en onze Brabanders.

Voorzitter. Ik ben vereerd dat ik hier in uw Staten mijn droom kan voortzetten. Want het maakt niet uit wat je op je pad tegenkomt, als je wil maar sterk genoeg is en je motivatie onuitputtelijk, dan kun je op een dag je droom realiseren.

Voorzitter. Ik kom nu tot het voorliggend stuk.

Er is al veel gezegd over dit onderwerp en dat we het nu hier weer bespreken onderstreept dat water van levensbelang is: zonder water geen leven, maar met te veel water wordt het óverleven. Het is belangrijk om de juiste balans te vinden tussen kwaliteit en kwantiteit.

Het voorliggende stuk kent een flinke ambitie, een ambitie die nodig is om de doelen te halen en de verschillende problemen aan te pakken. De laatste jaren van droogte en extreme neerslag hebben ons in Brabant geleerd dat de urgentie hoog is en dat we zo snel mogelijk met onze partners aan de slag moeten gaan om dit beleid om te zetten in uitvoering. D66 heeft het volste vertrouwen in de gedeputeerde dat dit gaat gebeuren, maar vraagt daarom ook aan de gedeputeerde om ons jaarlijks een terugkoppeling te geven van de voortgang.

D66 leest ook dat externe factoren de kans op vertraging vergroten. Dit mag voor D66 echter geen reden zijn tot doelverlaging. We moeten niet lager mikken omdat het door omstandigheden moeilijker wordt. Het doel staat wat D66 betreft voorop en als we goed zijn voor ons water, is ons water goed voor ons. Want zoals ik al stelde: water is van levensbelang. D66 zal daarom ook instemmen met voorliggend stuk.

Dank u voor uw aandacht.

De **voorzitter**: Dank u wel, complimenten en van harte gefeliciteerd!

Applaus

De **voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Dank, voorzitter. Over dit programma hebben we al vaak gesproken. Ik meen dat we het er het afgelopen jaar vier keer over hebben gehad, eerst met het contourendocument en nu met het definitieve programma. Wat ons betreft ligt er een goed programma, dat op onze instemming kan rekenen. We hebben wel nog een punt van zorg, en dat betreft de financiën. Voor de ambitie is 300 miljoen euro nodig en we hebben nu zo'n 240 miljoen euro bij elkaar. Wat GroenLinks betreft is het de komende jaren wel nodig om die ontbrekende 60 miljoen euro erbij te krijgen. Enkele jaren geleden hebben we al de suggestie gedaan om de grondwaterheffing te verhogen en wellicht kunnen we ook nog het Rijk – ik ben benieuwd wat er uit de onderhandelingen gaat komen – aankijken om deze ambities waar te maken. Tegelijkertijd kunnen we deze opgave niet alleen doen. We hebben alle partners nodig. Het Rijk heeft een verantwoordelijkheid, het 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, ik ben benieuwd wat daar uit gaat komen, maar ook onze waterschappen. Ik ben blij met de toezegging die is gedaan om de maatwerkovereenkomsten en het bestuurlijk Grondwaterconvenant naar de Staten toe te sturen, want dat is ontzettend belangrijk voor of we onze doelen gaan halen. Maar ook binnen ons eigen huis zullen we kritisch moeten gaan kijken. Dit is natuurlijk een programma dat ook effecten kan hebben op andere

thema's, het beleidskader Landbouw en voedsel bijvoorbeeld, dus wij zullen dat ook gaan toetsen aan de doelen die we hier met elkaar gaan vaststellen.

Dan kom ik bij mijn laatste punt over de adviescommissie Droogte. Wanneer verwachten wij dat advies? Want wat ons betreft kan dat ook nog leiden tot aanscherping of verbetering van de plannen, dus ik ben benieuwd wanneer we dat kunnen verwachten.

Voorzitter. Het is een ontzettend belangrijk programma voor onze landbouw, voor onze natuur en voor onze veiligheid. Wat ons betreft gaan we liever vandaag aan de slag dan morgen.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Voorzitter. Niemand wil ooit meer een watersnoodramp in Brabant, helemaal nu iedereen de beelden heeft gezien van de overstromingen in België, Duitsland en ons mooie Limburg. Daarom wil de PVV dat er flink wordt ingezet op concrete maatregelen bij wateroverlast. Mensenlevens mogen nooit in gevaar komen vanwege vermeend natuurherstel. Nooit! Maar dit document zet in op beekherstel, het zogenaamde 'hermeanderen' van beken. Bij deze maatregelen wordt nu te eenzijdig ingezet op het langer vasthouden van water in een gebied, voornamelijk voor een hoger waterpeil voor natuurdoelen. Maar mogelijkheden om water snel en effectief af te voeren bij lokale stortbuien ontbreken. De PVV wil dat hier veel meer aandacht voor komt.

De PVV wil ook aandacht voor het vasthouden van water in periodes zonder neerslag en droogte. Er moet te allen tijde voldoende schoon drinkwater beschikbaar zijn. De PVV wil dat de Brabantse boeren hierbij meer betrokken worden. Want niet alleen drinkwater is een eerste levensbehoefte, maar ook voedsel.

De provincie wil boeren gaan onteigenen voor natuurherstel. De PVV is en blijft tegen het onteigenen van onze boeren vanwege deze klimaathysterie. Handen af van privébezit. De PVV wil dat de provincie bij elke voorgenomen onteigening PS informeert.

Voldoende water, schoon water, veilig water, vitale bodem, klimaatadaptatie – allemaal logische zaken waar de PVV groot voorstander van is. College, richt je dan ook op deze zaken en drijf niet door in het zogenaamde natuurherstel. Brabantse mensenlevens zijn belangrijker dan natuurherstel.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Boon. Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ook deze doe ik vanaf mijn plek.

Ik wil de gedeputeerde danken voor de waterval aan antwoorden in de oordeelsvormende bijeenkomst van twee weken terug. Het was enorm veel. Dank daarvoor.

We zijn positief over het Regionaal Water- en Bodem Programma. U heeft een hoop te doen, Grondwaterconvenant en maatwerkafspraken maken, en wij blijven er daarbij op hameren dat elke druppel telt bij grondwateronttrekking, en ieder betaalt zijn deel. Ten tijde van droogte is een eerlijke verdeling van het schaarse water nodig. Water uit de kraan is steeds minder vanzelfsprekend en we hebben elkaar nodig. Daarom benadruk ik nogmaals onze zorg over de grondwateronttrekking en de zoektocht naar balans hierin.

Wij kunnen ons vinden in de antwoorden die u gaf, ook over het lek en dat het moeilijk is. We begrijpen dat het opstellen niet eenvoudig is. Daarom het volgende verzoek. Kan de gedeputeerde toezeggen dat u bij Provinciale Staten terugkomt met het totaalbeeld aan grondwateronttrekking, zo goed en zo kwaad als dat gaat? En kunt u ook aangeven wanneer dat ongeveer is? Graag een reactie. Als we met elkaar inzicht hebben in dat totaalbeeld, en waar het weglekt, dan volgt de vraag: hoe nu verder? Uiteindelijk werk je dat inzicht uit in een aanpak en komt dit op enig moment in het programma terug bij ons, bijvoorbeeld in de vorm van regels naar de omgevingsverordening, of een vertaling daarvan. Daarom het verzoek om, als u het totaalbeeld heeft, daarmee bij ons terug te komen en hoe u die vertaling meeneemt daarin.

Ik wil u nogmaals danken voor uw uitgebreide beantwoording. Ik vond het een prettige oordeelsvormende zitting. We hebben elkaar de tijd gegeven om goed te beantwoorden. Daar wil ik het bij laten, voorzitter. Dank.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van Dijk. De heer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Ja, voorzitter, dank. Ik zal kort zijn. JA21 ziet het beschermen van ons grond- en drinkwater, alsmede ook het anticiperen op veranderende weersomstandigheden, als een van onze provinciale kerntaken. Wat ons betreft ligt er niet alleen een goed plan, maar bovenal ook een juiste onderbouwing om te komen tot de in dit plan gestelde doelen. Wel zien we dat de plannen tot potentiële onteigeningen kunnen leiden, die uiteraard voor de betrokkenen uiterst vervelend kunnen zijn. We roepen de gedeputeerde dan ook op om onteigeningen in alle gevallen tot een minimum te beperken en ons, mits onteigeningen zich voor zullen doen, daarvan op de hoogte te stellen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Voorzitter. We hebben de afgelopen tijd vaker gesproken over dit programma in verschillende themabijeenkomsten en zelfs een visie klimaatadaptatie eerder al aangenomen. Onze fractie is in z'n algemeenheid positief over dit stuk, zeker als het gaat om de wat abstracte uitgangspunten in de beleidsopgave. Voldoende water, schoon water, veilig water, vitale bodem, klimaatadaptatie, vijf hoofdonderwerpen waar we het zeker mee eens kunnen zijn.

Voorzitter. Het is een grote en complexe opgave. Onze zorg zit met name in de groenblauw gebiedsgerichte aanpak. Om de gestelde doelen te halen, zijn gronden nodig om deze te ontwikkelen. Het verwerven van gronden is een complex en tijdrovend proces. Onze provincie heeft in haar gereedschapskist een onteigeningsmogelijkheid om gronden te verwerven als met de eigenaren niet tot overeenstemming gekomen kan worden. De fractie van BVNL vindt grondbezit een groot goed, zeker als het gaat om particuliere eigendommen. Veel gronden in Brabant zijn al decennia in familiebezit en worden gebruikt voor bedrijfsactiviteiten. Als een zwaar instrument als onteigening wordt ingezet, heeft dat veel impact op deze grondeigenaren en op hun omgeving. Onze fractie is van mening dat de provincie, en vooral ook haar uitvoeringsinstanties, zorgvuldig moet omgaan met dit middel, om het draagvlak in de beleidsvelden te behouden. Voor verschillende beleidsopgaven, en het RWP in het bijzonder, zullen de komende jaren veel gronden moeten worden verworven, waardoor de kans substantieel stijgt dat met grondeigenaren geen overeenstemming bereikt kan worden en de mogelijkheid van onteigening als optie op tafel ligt. Wij vinden dat de provincie en uitvoeringsinstanties zoveel als mogelijk het middel onteigening dienen te voorkomen en te kijken naar alternatieven. Daarom dient de fractie van BVNL een motie in over het prudent omgaan met het middel onteigening. Deze wordt mede ingediend door de fracties van VVD en CDA.

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd door de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dat komt omdat ik nu 'onteigening' bij de derde spreker hoor, terwijl dat volgens mij een punt is dat niet alleen voor dit programma geldt. Dit geldt ook voor mobiliteitsopgaven. Waarom heeft u dat niet eerder ingebracht en komt u na tweeënhalf jaar met dit punt, en niet bijvoorbeeld bij mobiliteit, waar onteigening ook speelt?

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Ik kom daar zo meteen, in het laatste deel van mijn eerste termijn, op terug; dan geef ik hopelijk antwoord op uw vraag, en hopelijk wordt dat in de Omgevingswet verder vastgebeteld, dan heeft u uw antwoord ook.

Voorzitter. We zien bij dossiers als Tongelreep en Ulvenhoutse Bos dat GS PS op de hoogte stellen van een mogelijke onteigeningsprocedure en deze tijdens een PS-vergadering wordt geagendeerd. Dit principe vinden wij een goed principe. Wij hebben vernomen dat bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet, – mogelijk volgend jaar; wie zal het weten? – GS bij alle beleidsvelden onteigeningskwesties aan PS moeten voorleggen, dus waarschijnlijk ook infrastructurele projecten. Kunnen GS dit bevestigen? Graag een reactie.

Tot zover in eerste termijn.

Motie M201-2021: Prudent omgaan met onteigeningen

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 03 december 2021,

behandelend het Statenvoorstel RWP;

constaterende

- dat de provincie Noord-Brabant voor het regionaal water- en bodemprogramma gronden nodig heeft om de gestelde doelen te behalen;
- er andere programma's zijn zoals het NNB waarbij ook grondverwerving noodzakelijk is;
- het verwerven van gronden voor verschillende beleidsopgaven een complex proces is;

overwegende dat

- grondbezit een groot goed is, zeker als het gaat om particuliere eigendommen;
- veel gronden al decennia in familiebezit zijn en gebruikt worden voor bedrijfsactiviteiten;
- het instrument onteigening veel impact heeft op de grondeigenaren;
- zorgvuldigheid in het verwerven van gronden essentieel is om draagvlak te behouden bij alle beleidsopgaven;

verzoeken het college:

- om in de gesprekken met de ontwikkelinstanties, onteigening zoveel als mogelijk te voorkomen en te kiezen voor alternatieven;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Camiel van der Meeren, Groep De Bie

Chris Spooren, CDA

Suzanne Otters-Bruijnen, VVD.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, dan ben ik wel benieuwd hoe u kijkt naar de manier waarop de afgelopen jaren met onteigening is omgegaan, bijvoorbeeld ook in relatie tot de wegenprojecten, waar het niet altijd aan de Staten is voorgelegd.

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Als GS bevoegd gezag zouden zijn in die vergunning, dan had dat zeker ook gemogen. Kijk, ik woon zelf aan de A4, de verbindingsweg tussen Antwerpen en Rotterdam, daar is hetzelfde gebeurd.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter, dank u wel. Vanwege de verdeling van bevoegdheden trekt de provincie samen met partners op in een breed bestuurlijk overleg grondwater. In de feitelijke uitvoering van het Regionaal Milieu- en Waterplan is de provincie dus afhankelijk van partners, de tbo's, de waterschappen, de ZLTO, enzovoort. Voor deze samenwerking geldt een inspanningsverplichting en geen resultaatsverplichting. De doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water zijn echter keiharde EU-rechtelijke resultaatsverplichtingen. Het is daarom van groot belang dat iemand – wij dus – de

vinger aan de pols houdt voordat het water ons aan de lippen staat. GS geven aan dat door middel van monitoring en rapportage inzichtelijk wordt gemaakt wat we als provincie hebben gedaan om de KRW-doelen in 2027 te halen. Wij vinden dat we dat ook van onze partners, met name de waterschappen, mogen vragen, want wij mogen dan als uitgangspunt hebben om de hydrologische randvoorwaarden op orde te hebben in 2027, de waterschappen richten zich in de concept-beheerplannen veelal op het jaar 2050. Om dat scherper te krijgen dienen we een motie in, zodat de waterschappen ons na een jaar een evaluatie geven van hoe zij het voorgenomen beleid nu hebben geïmplementeerd.

In het vorige Regionaal Milieu- en Waterplan was de consensus dat bij doorboringen de kleilaag niet altijd goed wordt afgedicht. Bij het vaststellen van het ontwerp Regionaal Water- en Bodemplan is aangegeven, ik citeer: "dat er aanvullend onderzoek gedaan wordt om beter inzicht te krijgen in de risico's van toepassing van de systemen voor het grondwater". Dat betreft dus die bodemenergiesystemen. GS leggen ons nu voor dat open systemen toch door die beschermende kleilaag heen mogen worden aangelegd tot een diepte van 80 meter. En als we verder kijken, dan is een en ander tot stand gekomen na een zienswijze van de branchevereniging Bodemenergie en gecertificeerde grondboor- en bemalingsbedrijven, en die hebben dus een specifiek belang. Uit de beantwoording van de technische vragen bij het Statenvoorstel komt echter naar voren dat er helemaal geen onafhankelijke onderzoeken zijn waar het gaat om het bepalen van die risico's met betrekking tot het doorboren van die kleilaag. Zolang dat er niet is, hebben wij geen reden om aan te nemen dat het doorboren van die beschermende kleilaag tot een diepte van 80 meter absoluut veilig is, en veilig voor ons drinkwater – niet onbelangrijk. Daarin staan wij niet alleen, drinkwaterleveranciers delen die mening, bijvoorbeeld Vitens, gisteren nog. Ook zij hebben hun zorgen geuit over dat doorboren. Een link naar dat nieuwsbericht kunt u vinden in de motie die we hierbij gaan indienen. In die motie dragen wij GS op om de doorboringen van kleilaag niet mogelijk te maken totdat meer duidelijk is over die risico's, of het ontbreken daarvan.

Dank u wel.

Motie M202-2021: Houd waterschappen bij de les.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021;

behandelend het Statenvoorstel 71/21 Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027;

constaterende dat

- er een zware resultaatsverplichting rust op de doelen in de Kaderrichtlijn Water;
- vanwege de verdeling van bevoegdheden, de provincie samen optrekt met partners in het Breed Bestuurlijk overleg Grondwater;

overwegende dat

- de provincie Noord-Brabant door middel van monitoring en rapportage de inspanningen voor het behalen van de KRW-doelen in 2027 inzichtelijk gaat maken;
- het de waterdoelen ten goede zal komen als er een heldere blik is op de inspanningen van alle partners, met name de waterschappen;

verzoeken Gedeputeerde Staten

- in het contact met de waterschappen, de waterschappen te verzoeken om de provincie in het najaar van 2022 van een evaluatie te voorzien van hoe zij het voorgenomen beleid hebben geïmplementeerd;

en gaan over tot de orde van de dag."

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

Motie M203-2021: Geen doorboring van onze beschermende kleilaag

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021;

behandelend het Statenvoorstel 71/21 Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027;

constaterende dat

- uit de beantwoording van de technische vragen m.b.t. het Statenvoorstel blijkt dat er geen nieuwe onafhankelijke onderzoeken zijn waaruit blijkt dat er geen risico's zijn voor de veiligheid van het drinkwater bij het doorboren van de beschermende kleilaag;
- daarmee onvoldoende is gegarandeerd dat er geen problemen ontstaan voor de veiligheid van drinkwater in de toekomst;

overwegende dat

- ook drinkwaterbedrijven hebben aangegeven dat zij zich zorgen maken over het gebruik van open systemen die door de kleilaag worden aangelegd;¹²
- totdat uit onderzoek blijkt dat gevaar voor het drinkwater valt uit te sluiten, het niet verantwoord is om het doorboren van de kleilaag toe te staan;

dragen Gedeputeerde Staten op

- om de doorboring van de beschermende kleilaag ten behoeve van bodemenergiesystemen niet mogelijk te maken door geen uitvoering te geven aan de desbetreffende bepalingen uit het RWP totdat vaststaat dat risico's kunnen worden uitgesloten;

en gaan over tot de orde van de dag."

¹<https://www.ad.nl/binnenland/drinkwater-in-gevaar-door-aardwarmte-waterbedrijven-vrezen-vervuiling~a69ce461/>

² <https://nos.nl/artikel/2407880-drinkwaterbedrijven-waarschuwen-tegen-boren-naar-aardwarmte>

Marco van der Wel, Partij voor de Dieren.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voorzitter. Als water- en bodemvervuiling ertoe leidt dat in 80 procent van de onderzochte oppervlaktewateren – het gaat over 700 stuks – onvoldoende planten groeien en diertjes die kenmerkend zijn voor een goede, gezonde waterkwaliteit, waar zijn we dan mee bezig? Als klip-en-klaar is dat er water- en/of bodemvervuiling aanwezig is, en we onderzoeken niet waar, wie, of wat de bron van deze vervuiling is, zijn we dan niet net zo schuldig als de vervuiler? Als wij als provincie niet overal de vereiste MER-rapportages kunnen uitvoeren, zijn wij dan bij optredende lucht-, water- en bodemvervuiling niet even aansprakelijk als de vervuiler?

Voorzitter. Als de voorbeelden die 50PLUS tijdens de themabehandeling heeft aangekaart model staan voor de algemene gang van zaken wat betreft milieu, dan blijft 50PLUS vraagtekens zetten of Brabant haar zaakjes wel tijdig op orde kan krijgen. Opnieuw willen we u herinneren aan een al meer dan tien jaar slepende kwestie waarbij zwavelwaterstof de gezondheid van burgers in gevaar heeft gebracht. Misschien kan de gedeputeerde ons even bijpraten over de laatste van stand van zaken.

Voorzitter. Nederland is binnen de EU het op één na slechtste jongetje van de klas. Tijdens een recente televisie-uitzending, waarbij satellietbeelden werden getoond die een beeld gaven van de vervuiling in Europa, viel het op dat de vervuiling in Brabant hoog was, ja zelfs donkergeel kleurde. Als we onszelf serieus nemen en het verschil willen gaan maken, dan zullen we in ieder geval moeten voldoen aan de opgelegde Europese opgaven, maar we zullen zeker moeten voldoen aan onze eigen opgaven.

Voorzitter. Tijdens de themadag gaf de gedeputeerde een aantal voorbeelden van innovatieve ontwikkelingen die ons kunnen helpen Brabantse wateren weer gezond te krijgen. Als 50PLUS juichen we die plannen toe en steunen die. Anderzijds zijn er ook kwesties, die we in het begin van onze bijdrage noemden, die ons zouden moeten verplichten nú actie te ondernemen. Graag een reactie van de gedeputeerde daarop.

Voorzitter, dit was mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Kijk! Ik wilde net vragen of u wilde afronden, maar dat deed u al. Dank u wel. De heer Van den Broek heeft het woord.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter, en wederom vanaf de plek.

Regionaal Water- en Bodem Programma, ja, dat is natuurlijk het schone water, veilig en voldoende water en natuurlijk vanuit de bodem gezien ook onze vitale klimaatadaptatie, die hoort hier ook in thuis. Wij realiseren ons dat dit programma natuurlijk een programma is dat breed uitstraalt, waar ontzettend veel partners elkaar moeten helpen en ook elkaar nodig hebben. Het is jammer dat het soms wel eens 'regionaal' heet als programma, ik zou het soms wel eens breder willen trekken, maar oké, we snappen wat hier staat en hoe we daar uitwerking aan willen geven.

U vraagt in het programma vijf fte's, en waarom: omdat er veel werk ligt. De ambitie is hoog. Wij realiseren ons ook dat daarbinnen de vraag dan rijst: is die misschien té hoog, is die realistisch, kunnen we hem uitvoerbaar maken en krijgen? Dat het belangrijk is, weten we, en dat data inderdaad een van de hulpmiddelen zal zijn om ons te helpen en te kijken hoe we daar zo snel mogelijk ook oplossingen en versnelling kunnen krijgen en het ook kunnen behouden.

Op de themadagen zijn al veel van onze vragen beantwoord en zijn ook al een x aantal richtingen en oplossingen gegeven. Het blijft natuurlijk altijd een gedeelde verantwoordelijkheid die we dragen en ook een gedeelde bevoegdheid die we hebben als provincie hierin, dus de opgave blijft dat het een spel is van samenwerken en ik hoop dat dat iets is wat we met elkaar ook voortvarend blijven oppakken.

Een van de punten die aangegeven worden in het stuk is dat men adviseert om tot 2027 eenmaal te evalueren. Dat klinkt voor mij heel mager. Ik wil graag weten hoe u ons als Staten in ieder geval daarin zo goed mogelijk gaat meenemen. Vanuit meerdere programma's en ook investeringen, als we praten over dit soort geld, geeft ook een Zuidelijke Rekenkamer aan van: hou die vinger er goed op, laat zien in welke frequentie je hier toch elkaar in stelling wilt brengen, en doen we het goed, doen we het niet goed?

Daarmee sluit ik ook af en ik hoor graag uw reactie hierop, hoe u daar invulling aan wilt geven, zodat we daar ook comfort bij hebben.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel. De gedeputeerde heeft het woord.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Dank u wel, voorzitter, en dank u wel Staten. Ik heb gemerkt dat het kader waar we vandaag over spreken Statenbreed op uw grote belangstelling en betrokkenheid kan rekenen en dat verheugt mij zeer. We hebben mooie, inhoudelijke discussies mogen voeren, we hebben veel formele bijeenkomsten gehad, een aantal informele, en deze besluitvormende bijeenkomst is de achtste bijeenkomst die we hebben over het Regionaal Water- en Bodem Programma. Ik herken de thema's die u aanreikt, omdat ze consistent zijn met uw eerdere inbreng als Staten, en ik zie daarin ook een overlap tussen de inbreng van verschillende fracties. Ik heb daarin een zevental thema's gehoord en vanuit een aantal fracties ook een motie. Ik ga de thema's met u langs.

Velen van u zijn geïnteresseerd in monitoring van de voortgang van dit voor Brabant belangrijke programma en dat begrijp ik heel erg goed. Sommigen van u willen de grip nog wat strakker en dichterbij houden, anderen geven daar wat meer vertrouwen in. Ik begrijp het allebei en dank sowieso voor het vertrouwen dat velen van u hebben uitgesproken in het college. Ik kan u zeggen: wij zitten kort op de bal. Wij zitten om een flink aantal redenen kort op de bal. Door u is genoemd het belangrijke jaar 2027 en de Kaderrichtlijn Water. Dat jaar zit vervat in dit Regionaal Water- en Bodem Programma en het komt er dus de komende jaren wel degelijk op aan. We zitten ook kort op de bal vanwege de inhoud. In Brabant komt nu eenmaal ontzettend veel samen als het gaat om alle vijf opgaven die hier liggen: de waterveiligheid, de waterkwantiteit – denk aan verdroging –, de waterkwaliteit, door velen van u ook genoemd, die hier in het Brabantse land nét een tikje slechter is om allerlei redenen, maar ook klimaatadaptatie en de vitale bodem, het onderwerp waar collega Lemkes bestuurlijk actief op is en verantwoordelijk voor is. Dat 'kort op de bal' betekent dat wij ontzettend benieuwd zijn, ook bij onze partners, wat de afspraken die we met hen gaan maken gaan betekenen in de realiteit. Om antwoord te geven op de vraag "wanneer zien wij daar als

Staten dan de voortgang van?": dat is sowieso vervat in de sturing- en verantwoordingscyclus. U krijgt van ons natuurlijk, zoals op alle thema's, ook op water en bodem elk jaar dat overzicht. Maar daarnaast hebben uw Staten sinds kort het instrument van het programmeringsdocument. Nog vóór de begroting kunt u daarin de voortgang zien op de onderdelen in dit Regionaal Water- en Bodem Programma, en daar het college op bevragen. Daarbovenop hebben wij gezegd dat wij een tussenevaluatie gaan doen, en die is voorzien eind 2024. Het staat u natuurlijk te allen tijde vrij om bijvoorbeeld naar aanleiding van het Grondwaterconvenant dat we u gaan toesturen, naar aanleiding van de maatwerkovereenkomsten die we u sturen, of naar aanleiding van het advies van de commissie Droogte dat naar u toekomt, daarop het college nog te bevragen. Het advies van de commissie Droogte is voorzien voor de komende zomer, juni/juli, maar ik moet u zeggen: dit is natuurlijk niet een adviesbureau. Het zijn zeer gevestigde namen vanuit politiek bestuur, vanuit de wetenschap, vanuit de industrie en het ondernemerschap. Wij hebben deze mensen de facto niet aan een touwtje, dat zou ik ook niet willen, en dat kan betekenen dat zij redenen kunnen hebben om bijvoorbeeld internationaal nog adviezen te vragen, nog wat reizen te maken, dingen uit te diepen. Waar we bij de waterschappen bijvoorbeeld elk kwartaal vragen "hoe staat het ervoor met die maatwerkovereenkomsten?", hebben we natuurlijk met de adviescommissie Droogte een ander soort relatie, en die wil ik daarin ook graag respecteren.

Met de waterschappen zijn wij iets heel nieuws aan het doen. In de themabijeenkomsten bent u geïnformeerd over de adaptieve begroting die we met hen hebben, en ook de adaptieve programmeringen, en wat betekenen nou die maatwerkovereenkomsten? Wat de commissie gaat doen, en daarbij kijk ik ook naar de fractie van de PvdA, is dat zij de kleinste onttrekkingen in beeld gaat brengen voor ons, voor Brabant moet ik zeggen. Want opgeteld hebben die waarschijnlijk een groot cumulatief effect. Dit is een ontzettend grote opgave voor onze waterschappen. In het breed bestuurlijk grondwateroverleg hebben ze tegen ons gezegd dat ze bereid zijn dat te doen en dit maakt ook onderdeel uit van het nog vast te stellen Grondwaterconvenant. Maar dat betekent niet dat dat snel kan gaan gebeuren. Ik heb er bij hen naar geïnformeerd, ook omdat in de themasessies, in de hele Staten overigens, belangstelling bestond voor dit onderwerp, en daar hebben zij om en nabij twee jaar tijd voor nodig. Dat is realistisch. Ik zit kort op de bal, op heel veel onderdelen, maar het gaat over veel zaken. Over de grote onttrekkingen hebben wij het overzicht gegeven, dan heb je de agrarische onttrekkingen, dan heb je de industriële onttrekkingen, tussen de 10- en de 150.000 kuub hè?, maar om die kleinste onttrekkingen in beeld te brengen, ja, dat is een forse opgave, maar dat gaan we doen. Over twee jaar, dus nog vóór de evaluatie van het Regionaal Water- en Bodem Programma, hebben uw Staten daar informatie over.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter, dank ook voor het antwoord. Dan rest mij één vraag: is het voor of na de verkiezingen dat we dat beeld krijgen? Nee, ik maak een grapje, ik snap dat het twee jaar is, maar ik zou wel willen dat we op enig moment daarover een bericht krijgen, en als het twee jaar is, zou ik graag tussendoor een keer horen hoe het ermee staat.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): 2024 is een opvallend verkiezingsluw jaar, want dat is waar ik het met u over heb, over 2024, dus er zit geen enkel politiek motief achter om u net wat eerder, of net wat later, te informeren. Het is echt vanuit de realiteit dat dat moment gekozen wordt.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel. U had het over het inzichtelijk maken van het totaalbeeld over twee jaar. We leven in 2021, dus ik telde twee jaar op en kwam uit op 2023, vandaar dat ik de vraag zo stelde. Maar ik begrijp dat het gewoon twee jaar gaat duren.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Als u vandaag als Staten positief besluit over het Regionaal Water- en Bodem Programma, is de werking vanaf 2022 en dat is ook de inwerkingtreding van de maatwerkovereenkomsten en het Grondwaterconvenant, et cetera. Dus daar zitten die twee jaar bij.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Kunt u dan toezeggen dat u ons een keer halverwege de rit op de hoogte stelt daarvan?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): We kunnen in het programmeringsdocument hierover iets opnemen, want het is onderdeel van het Regionaal Water- en Bodem Programma, maar het Grondwaterconvenant omvat veel onderdelen en ik vind het wat lastig om toe te zeggen dat precies deze eruit wordt gelicht, omdat u ook de breedte kent van het Regionaal Water- en Bodem Programma. Ik heb liever de ordentelijkheid naar uw Staten toe dat ik u over allerlei zaken rapporteer.

De bodemenergiesystemen. Ja, dit is heel erg in beweging en het staat heel erg in de belangstelling. Wat ons college heeft gedaan, is in de breedte van ons water- én energie- én ruimtelijk- en woningbeleid zoeken naar het beste midden. Dat midden vond ik interessant om van u te horen, omdat sommigen van u een zorg hebben dat de energietransitie sneller kan gaan en dat de branche en de bedrijven daar aan de slag kunnen gaan zoals zij hopen en willen gaan doen, terwijl anderen van u de ultieme drinkwaterbescherming willen. Ook in de media zie je dat de branche, ook wel logisch, buitengewoon betrokken, maar ook wat boos is naar ons toe, van "wat maakt u ons nou, college?". Anderzijds zie je dat de drinkwaterbedrijven, maar ook het IPO, en de gedeputeerde Baljeu van Zuid-Holland is daar de kopgroepnemer en ook degene die dat articuleert, zeggen van: doe wat meer om je strategische grondwater- en drinkwatervoorraden te beschermen. Nou, in dat midden hebben wij als college gemeend de juiste maatregelen te nemen. Daarmee raakt het beleid, want u vroeg ook om beleid, aan die vier thema's. Het beleid dat u vandaag heeft is natuurlijk drinkwaterbescherming, bij de omgevingsverordening ziet u het totale beleid, maar het raakt natuurlijk ook aan wonen en het raakt natuurlijk ook aan energie.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Ik begrijp van de gedeputeerde dat zij nu redeneert vanuit het belang van de bedrijven die dit graag zouden willen ontwikkelen. Wij hadden gevraagd om een onafhankelijk onderzoek naar die risico's, maar dat hebben we niet gekregen. Vervolgens zegt u nu dat ú, zeg maar, dat risico eigenlijk accepteert. U zegt "daar gaan wij in mee, want we begrijpen de belangen". Dat vind ik raar. Als u ons wilt overtuigen, zou u eigenlijk met goede gegevens moeten komen waaruit blijkt dat die risico's bijvoorbeeld heel, heel klein zijn. Dán kunt u ons overtuigen, maar u kunt onze fractie niet overtuigen met de opmerking dat ú die risico's accepteert, want ik wil graag zien waarop dat gebaseerd is.

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Nou, of de gedeputeerde het met mij eens is dat dit nu een soort politiek besluit is, maar dat de onderliggende informatie gewoon niet volledig is, niet duidelijk is.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Als water-gedeputeerde, want zo spreekt u mij aan, heb ik de volledige overtuiging dat we met de keuzes die we hebben gemaakt, waarbij we met name restricties hebben ten aanzien van gesloten bodemenergiesystemen, de juiste keuzes maken. Als het gaat over "welke circulatievloeistoffen kies je in de open bodemenergiesystemen?", hebben we specifiek gekeken naar

risico's en mogelijkheden. Als het gaat over de afdichtingsproblemen, dan hebben wij veel minder problemen met de open bodemenergiesystemen. Je detecteert het ook veel sneller in je circulatie als daar een probleem ontstaat. Dus wij hebben meer toegestaan voor de open bodemenergiesystemen, die je eigenlijk per blok kiest. Dus daar blijft ontzettend veel mogelijk voor Brabant, omdat wij daar, op basis van de ervaringscijfers en de risico's de inschatting hebben dat dat kan. De branche vindt ons wel streng over de gesloten bodemenergiesystemen. Daarvoor hebben wij overigens met de branche meegekeken, van: je moet natuurlijk wel een goede en fatsoenlijke overgangstermijn hebben, zodat je daar niet zit voor allerlei fatale termijnen; dat willen we niet. Maar voor de gesloten bodemenergiesystemen hebben we nu restricties, en dat ligt in lijn met wat het IPO ook heeft gezegd dat verstandig is om te doen ten aanzien van drinkwaterbescherming. Dus als uw water-gedeputeerde, want zo spreekt u mij aan, heb ik hiermee de overtuiging dat we een goede lijn te pakken hebben en zeg ik ook: wij stoppen nooit met denken hierover. Dus als blijkt dat risico's anders uitpakken, ten goede of ten slechte, dan kijken wij opnieuw naar de regels in onze omgevingsverordening.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, ik merk dat de gedeputeerde ons nu gelijk geeft, want eigenlijk moet je dat vooraf doen en niet kijken of het een keer fout gaat en wat we dan kunnen doen. Nee, je moet van tevoren schetsen, onderbouwen, waarom we het absolute belang van schoon drinkwater oppompen bijvoorbeeld nu proberen te schaden met zo'n energiesysteem. Je moet die onderbouwing goed hebben, en dan kun je volgens mij de Staten overtuigen, maar niet zeggen als GS: *wij* hebben de overtuiging. Dat klinkt heel raar, want u bent toch geen wetenschappelijk bureau? Daar kunt u mij toch nooit mee overtuigen?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Wat mij opvalt is dat u twee dingen buiten beschouwing laat in wat u zegt. Het eerste is dat u net doet alsof open en gesloten bodemenergiesystemen hetzelfde zijn, terwijl beide een zeer andere werking hebben op de bodem. U gaat niet in op het feit dat wij daar een duidelijk onderscheid in maken. En u doet ook alsof er nog niet wordt gewerkt met die systemen, terwijl hier al heel veel gebeurt in onze ondergrond. Dus we vertrekken uit de realiteit dat wij te maken hebben met een situatie waarin al veel gebeurt en al veel is toegestaan, ook door voorgaande colleges. In de concept-omgevingsverordening hebben wij gekozen voor een richting, waar de branche op heeft gereageerd, en het beleid waar wij nu voor staan heeft precies deze beschermingen in zich, waar ik me ook als water-gedeputeerde binnen het college senang bij voel, en het heeft tegelijkertijd de balans met de energiedoelen, waar wij als college natuurlijk ook aan gecommitteerd zijn.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, kort graag.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. 'Doorboren' is wat ons betreft 'doorboren'. Het ene systeem is inderdaad anders dan het andere systeem. Ja, we hebben het in het verleden toegestaan, maar wel op basis van de strengere regels die wij toen hadden. Wij zagen geen reden om die strenge regels nu aan te passen voor dingen die toch wel zouden kunnen, maar dan wel veel veiliger eigenlijk. Bij het doorboren van die kleilaag zit nu net de crux. Ik snap niet dat grote drinkwaterbedrijven dan ook hun zorgen uiten. Als er toch consensus was dat er geen risico's waren, zou bijvoorbeeld zo'n Vitens ook niet zeggen dat ze zich grote zorgen maakt.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter. Ik zou de heer Van der Wel willen aanraden om de interim-omgevingsverordening er nog eens op na te slaan, om te zien wat daar de regels zijn.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Even voor de hele Staten: de regels daar waren nog open, dus we zijn ten opzichte van die situatie nu juist strenger aan het gaan.

Over de financiën is onder meer zorg uitgesproken door GroenLinks. Zij wijst er terecht op dat het totale Regionaal Water- en Bodem Programma een ambitie in zich draagt waarvoor wij 300 miljoen euro nodig hebben. Wij beschikken, als u positief besluit, over 234 miljoen euro aan dekking. De fractie van GroenLinks zei een bespiegeling te willen hebben van het college over hoe het denkt over de resterende 64 miljoen euro. Nou, dat heeft mijn bijzondere aandacht, en dat van het college, in veel gesprekken, kan ik u zeggen. Wij kijken inderdaad met grote belangstelling naar wat er uit de Kabinetsonderhandelingen en het regeerakkoord komt. We hopen en verwachten dat het Rijk meer dan één streepje bijzet als het gaat over onze blauwe, maar ook onze groene doelen, en willen die in onze gebiedsgerichte aanpak ook gaan combineren, en wij doen dat al. De eerste tranche van het landelijk Programma Natuur is aan ons toegekend: 80 miljoen euro, waarvan 10 miljoen euro voor bos. Het vervolg op die eerste tranche hangt af van het succes van het realiseren daarin van de gebiedsgerichte aanpak. Ik wil samen met mijn collega's mijn stinkende best doen om die gebiedsgerichte aanpak tot een succes te maken en ook voor die 80 miljoen euro binnen het tijdsbestek dat daarvoor staat, tot en met 2023, die goeie, groene-, blauwe- en landbouwprojecten realiseren, zodat wij kunnen zeggen: Rijk, we hebben het helemaal gerealiseerd, geef ons onverkort die tweede tranche met middelen, en dan hebben we ook weer een stuk dekking vanuit het Regionaal Water- en Bodemprogramma. De grondwaterheffing – dat hebben wij in de vorige themasessie ook gezegd – werken we uit, en dat komt als een apart voorstel naar u toe.

De waterveiligheid is onder meer genoemd door de fractie van de PVV als een ontzettend belangrijk thema, en dat ben ik natuurlijk eens met de fractie van de PVV. Het is een superbelangrijk thema. Gedurende uw betoog vroeg ik me echter af of er misschien nog een misverstand bij u leeft dat het meenemen van de beken in het totale watersysteem op gespannen voet zou staan, bijvoorbeeld hermeandering of water langer vasthouden, met waterveiligheid. Het tegendeel is het geval. Waterveiligheidsoplossingen moet je vinden in dat hele systeem en juist zoiets als hermeandering kan ons helpen om enerzijds water langer vast te houden, wat inderdaad goed is voor de landbouw, en anderzijds meer mogelijkheden te geven bij de pieken om, in combinatie met vitale bodem, te zorgen dat die pieken niet meteen overlast betekenen voor de omgeving. Eerst was er Ruimte voor de rivier, wat zich fantastisch heeft bewezen, nu een soort Ruimte voor de natuur. Misschien vindt u het onprettig om dat te horen, maar ook voor waterveiligheid is dat echt wel de oplossing voor de toekomst. Ik merk dat bijvoorbeeld de huidige minister voor water, minister Visser, ook snapt dat, als je het water- en bodemsysteem leidend laat zijn, die waterveiligheidsopgaven dichterbij komen.

Het onderwerp ontginning heeft grote belangstelling van de Staten en ik begrijp dat heel erg goed. Ik aarzel wel of ik het daarover op dit moment uitgebreid met u wil hebben, omdat de hele instrumentenkoffer ten aanzien van de gebiedsgerichte aanpak groen, blauw, landbouw nog gevuld moet worden-

De **voorzitter**: Ik schat in dat u nog geïnterrupteerd wordt over het vorige onderwerp. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik moest het even laten bezinken, want ik wil graag nadenken voordat ik iets zeg. Hermeanderen heeft als doelstelling water lang vasthouden, daar zijn we het over eens, maar bedoelt u met het hermeanderen van beken of rivieren dat u daarbij automatisch overstromingsgebieden aanlegt, dus dat het water de ruimte krijgt bij overtollig water? Is dat de bedoeling?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Dat is vrij gebieds-specifiek. Het kan soms de bedoeling zijn, maar dat is voor het ene gebied wat anders dan voor het andere gebied. Voor hoofdwatgangen ligt het natuurlijk wat anders dan voor beken en sloten. Dus ik kan het niet generiek beantwoorden.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, dan maak ik mij zorgen bij de gebieden waar dat niet kan, want als je daar gaat hermeanderen, houd je water langer vast en hoe gaat u de waterveiligheid dan oplossen bij lokale stortbuiten of te veel water? Daar zit ik mee.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ik ken een aantal voorbeelden en daarom meen ik wel te weten waar de zorg van de heer Boon vandaan komt, ook vanuit de realiteit in een aantal gebieden. Volgens mij moeten we per gebied gaan kijken naar oplossingen. Soms liggen die oplossingen erin dat je anders met de bodem omgaat, soms betekent het dat je anders met kunstwerken en stuwen omgaat, soms dat je anders met de landbouwgebieden omgaat, of dat je op een andere manier moet zorgen voor een andere landinrichting. Ik kan u zeggen dat het onze hoogste zorg heeft en dat we juist ook via de gebiedsgerichte aanpak hopen een aantal oplossingen dichterbij te brengen, om te voorkomen dat dit soort onwenselijke situaties ontstaan.

De **voorzitter**: Gaat u verder. U heeft nog twee minuten.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Onteigening. Er ligt ook een motie op dat gebied. Ik zal sowieso de moties even langsgaan. De motie van Camiel van der Meeren van Groep De Bie, Chris Spooren van het CDA en Suzanne Otters van de VVD: daar kan ik over zeggen dat het een onderstreping is van het beleid, waarover ik wel binnenkort met uw Staten te spreken hoop te komen, want het beleid gaan wij nog nader invullen. Staand beleid is dat het een zeer zwaar instrument is, dat we alleen ten langen leste, na heel veel gesprekken, voor restopgaven inzetten. Dus er zit al die zorgvuldigheid als omgevingsmanagers in dat dit zware instrument iets is wat op een laat moment in een gebiedsproces aan de orde komt. Wij zien deze motie als een onderstreping van het beleid en geven het daarmee 'oordeel Staten', maar ik wil u ook zeggen dat het instrument onteigening een belangrijk instrument is om tempo te maken, doelen dichterbij te brengen en te komen tot de transities die belangrijk zijn.

De **voorzitter**: De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, ik kijk toch even naar het dictum dat is geschreven en volgens mij is dat datgene wat we al doen, dus ik vraag me echt af wat deze motie anders brengt dan we al doen. Want op het maken van overbodige moties zit ik niet zo te wachten.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ik kan u zeggen dat het college ook wat heeft gearzeld in dezen, dus we begrijpen wat u zegt, maar het is natuurlijk een combinatie van oud en nieuw beleid waar we in zitten, dus we zijn ook instrumenten aan het afstoffen. Als het doorlopend beleid is waarin we steeds hetzelfde doen en het is overbodig, dan zou ik dat hebben teruggegeven aan de Staten, maar op dit moment is het beleid in ontwikkeling, daarom geven we mee dat we het zien als een onderstreping van de richting die in ontwikkeling is en geven we om die reden 'oordeel Staten'.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik hoor uw antwoord en ook de vraag van de heer Ludwig. Is het dan niet slim om deze motie mee te nemen naar het moment dat we dat wel gaan bespreken en komt ze nu dan niet te vroeg?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ik ben het met u eens dat het onderwerp 'an sich' wat aan de vroege kant is om te hopen dat we dit in de resterende minuut nog met elkaar kunnen bespreken. Tegelijkertijd zie ik ook dat de fracties een volksvertegenwoordigende taak hebben en dat dit gewoon het gesprek 'du jour' is. Daar willen wij als college ook de ogen niet voor sluiten.

Voorzitter. Ik denk dat ik in de tweede termijn te spreken kom over de Kaderrichtlijn Water. Ik ga even spreken over de motie van de SP, 'Opstellen bodemenergiebeleid'. Wij achten die echt overbodig, omdat het al valt binnen de vigerende beleidskaders die gaan over water, energie, ruimte en wonen. Wel wil ik de SP-fractie en andere fracties aanbieden om alle vragen die er leven over bodemenergiesystemen schriftelijk te stellen als u het bij de omgevingsverordening wilt meenemen, of daar op een later moment nog een keer met ons college over te spreken. Ik denk dat op die manier ook heel veel vragen beantwoord kunnen worden die spelen vanuit bijvoorbeeld signalen die nu volop komen vanuit de branche en alle betrokkenen.

Motie M203, 'Geen doorboring van onze beschermende kleilaag', van de Partij voor de Dieren gaan wij ook ontraden. Ik heb net in het gesprek richting Partij voor de Dieren uitgelegd dat wij hierin onze eigen zorgvuldige afweging hebben gemaakt als college en uit zijn gekomen op de lijn die we voorstellen bij het Regionaal Water- en Bodem Programma en straks ook bij onze omgevingsverordening.

De **voorzitter**: U bent door de tijd heen.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Oké. Mag ik nog een uitspraak doen over de laatste motie van de Partij voor de Dieren?

De **voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, dank u wel. De gedeputeerde ontraadt onze motie, maar onze motie gaat niet om technische vragen, maar om het opstellen van een Brabantse visie voor bodemenergie. Ik denk dat het wel relevant is, als we kijken naar het stuk, dat een relatie heeft met bodemenergie, om het daarin ook integraal mee te nemen. Dus uw argument dat het technische vragen zouden zijn begrijp ik niet, als we vragen om een Brabantse visie voor bodemenergie.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ik snap wat u daarin zegt, als het gaat over de bodemvisie. Dit is onze bodemvisie: het RWP. Dit is ook onze watervisie. Er is ook een energievisie, er is een omgevingsvisie, die straks in de omgevingsverordening wordt doorvertaald, en we hebben woonbeleid van collega Ronnes. Dus wij hebben al die visies al. Daarom is dit ook overbodig.

De **voorzitter**: Gaat u verder. Maakt u uw opmerking in relatie tot de motie nog alstublieft.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter. Motie M202, 'Houd waterschappen bij de les', wil ik ook ontraden. Ik ben mijn eerste termijn begonnen met te zeggen op welke momenten we de Staten allemaal gaan meenemen de komende tijd in voortgang en in monitoring en daarmee achten wij als college dat dat voldoende is en vinden wij deze motie overbodig. Wij zitten kort op de bal met de waterschappen op de momenten die ik heb toegelicht.

Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, ik heb nog een vraag aan de gedeputeerde. De VVD kwam met het punt om meer datagedreven metingen te doen. U heeft veel contact met de waterschappen. Kunt u vertellen of de waterschappen daar echt om vragen en is het een taak van de provincie, of van het waterschap?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ik was eigenlijk wel blij met uw interruptie op mevrouw Otters, want het is zoals u zegt: de waterschappen staan daar natuurlijk voor aan de lat. Ik ben het ook eens met mevrouw Otters dat met name het Waterschap Aa en Maas hierin al een aantal mooie voorbeelden laat zien. De waterschappen werken heel goed samen, dus ik heb er alle vertrouwen in dat zij de komende jaren op innovatieve technieken en datamonitoring 'up to speed' komen en toonaangevend in Nederland zullen zijn, want zoals ook de fractie van Lokaal Brabant zei: dit is eigenlijk iets waar heel Nederland naar kijkt, dit Brabantse RWP.

De **voorzitter**: De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Ja, voorzitter, de gedeputeerde heeft heel veel gezegd en misschien is het mij ontschoten, maar ik had ook een vraag gesteld over maatwerk met betrekking tot gewassen. Kunt u daar nog op terugkomen?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ja, voorzitter, dat is een heel terecht punt van de fractie van het CDA, de heer Spooren, en ook een hele specifieke vraag. Het gaat over een onderdeel van het 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn en het gaat over rustgewassen ten aanzien van het onderwerp stikstof. Het college is het met u eens dat je dat niet generiek moet doen en dat maatwerk aan de orde is; u noemde zelf ook de bodemsoorten. Wel wil ik u erop wijzen dat het ecologisch wel van belang is dat die rustgewassen er gaan komen, dat doet veel in een gebied. Maatwerk betekent soms dat je wat soepeler kunt zijn en soms ook dat je wat strenger moet zijn. Gedeputeerde Lemkes is er de aangewezen persoon voor om er in de gesprekken op te wijzen dat je gebiedsgericht en bodemgericht tewerk moet gaan, dus we kunnen dat zeker toezeggen.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. Ik probeer even de uitspraak van de gedeputeerde te rijmen met wat er verder gezegd is. Ze zegt dat ze strak op de bal zit met de waterschappen, maar de tussenevaluatie komt in 2024. Hoe gaat het college nu zien dat wat we hier afspreken ook daadwerkelijk doorvertaald wordt in goed beleid bij de waterschappen, waardoor we uiteindelijk die doelen gaan halen? Want de crux zat 'm er toch in dat vaak bij de waterschappen de bal stil ligt?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter. We hebben met de waterschappen maatwerkovereenkomsten. Dat is echt iets nieuws, en daarmee is ook niet over één nacht ijs gegaan, kan ik u vertellen. Het is heel specifiek, veel specifiekier dan bij de eerste en tweede bestuursovereenkomst, dan bij Stuw. We hebben echt veel strakker de regie in handen op de waterafspraken met de waterschappen. Daarbij hebben we ook dat Grondwaterconvenant, waarbij de waterschappen zijn betrokken, samen met de andere grondwaterpartners. We hebben met u afgesproken dat wij aan de hand van programmeringsdocumenten en de sturings- en verantwoordingscyclus én de tussenevaluatie én dat wat er nog aan informatie nakomt in het gesprek dat we met elkaar nog gaan hebben over zoiets als de grondwaterheffing – ik heb de fractie van de PvdA gezegd: in 2024 heeft u een overzicht van onttrekkingen –, dus er zijn heel veel momenten waarop wij samen met de waterschappen fijnmazig aan het kijken zijn naar voortgang op al die belangrijke onderwerpen die liggen onder het Regionaal Water- en Bodem Programma.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel, graag kort.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. Ik begrijp, zeg maar, alle controlemechanismen die de provincie heeft en die u kunt gebruiken. Ons gaat het erom of u kunt zien of de waterschappen dan ook een goede start maken en of we dan de trein snel op de rit hebben en dat we ook kunnen zien van: oké, als dat dan binnen een jaar of wat dan ook geïmplementeerd is, dat we door kunnen. Komt er dan een soort startsignaal van: nu zijn we zover, nu gaan we beginnen?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Nou ja, een startsignaal komt er met er met de mok's, de maatwerkovereenkomsten. Echt nieuw is het, dus die start gaan we markeren met elkaar. Het Grondwaterconvenant is zo'n belangrijk moment waarop je met elkaar specifiek gaat zijn en eigenlijk vind ik elke paar maanden als wij als college samen zitten met de drie waterschappen ook zo'n moment dat je met elkaar spreekt over actualiteiten, maar ook over voortgang. Dus ik denk dat er meer dan genoeg momenten zijn waarop we inderdaad waar kunnen maken wat ik u nu vandaag zeg: dat wij als college kort op de bal zitten.

De **voorzitter**: Dank u wel. Volgens mij was u gekomen aan het einde van uw betoog. Ja, ik zie toch nog de heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Ja, voorzitter, ik heb eigenlijk een vraag aan de heer Van der Wel. Ik ken de waterschappen als hardwerkende organisaties-

De **voorzitter**: U kunt dit toch ook wel even in de tweede termijn doen, of niet?

De heer **Spooren** (CDA): Dat zou kunnen.

De **voorzitter**: We hadden namelijk met elkaar afgesproken dat we op een fatsoenlijk tijdstip zouden lunchen en er staan ook dingen klaar. Dus als we nog een heel debat krijgen-, ik stel voor dat in de tweede termijn te doen.

We waren bij een afronding gekomen. Ik schors de vergadering voor drie kwartier, dus we gaan om half 2 weer verder. De lunch staat klaar in de foyer en u kunt het opeten in de ruimtes die aan de fracties zijn toegewezen. Ik zal mijzelf straks om tien over 2 even moeten laten vervangen, omdat ik een spoedoverleg heb. Dan weet u dat alvast eventjes. Smakelijk eten!

Schorsing (12.45-13.30)

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. We zijn toe aan de tweede termijn met betrekking tot het onderwerp Regionaal Water- en Bodem Programma. Het woord is aan mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Wij hebben geen inbreng voor de tweede termijn. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Nee, voorzitter, wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

De **voorzitter**: De SP.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, wij hebben nog een inbreng voor de tweede termijn. Onze motie om in 2022 een Brabantse visie op bodemenergie op te stellen handhaven we en dat heeft mede te maken met het feit dat het hier gaat om bodemenergie specifiek, wat ook in onze omgevingsvisie niet helemaal uitgewerkt is. We hebben een duurzaam energiebeleid waarin bodemenergie niet expliciet uitgewerkt is en

het heeft wel raakvlakken met water en met bodem. Dus het gaat hier om niet meer dan een visie wat we specifiek van bodemenergie verwachten en willen in relatie tot andere terreinen, maar we zouden daar graag wat meer diepgang in willen.

Wat in tweede termijn nog speelt – als je het overneemt van een woordvoerder ontgaat je dat –: we hebben nog een andere motie die we graag willen indienen. Het heeft te maken met bodemenergie, dat wij als een publieke taak zien en daar ook uitvoering aan willen geven. In tweede termijn willen we deze motie alsnog graag indienen.

Motie M204-2021: Bodemenergie publiek maken

“Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021,

behandelend het Statenvoorstel 71/21 : Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027;

constaterende dat

- bodemenergie een goede aanvulling kan zijn op duurzame, betaalbare energie;
- het nog volop in ontwikkeling is;
- de Inspectie Leefomgeving en Transport te veel fouten constateerde;

overwegende dat:

- we iedere vorm van duurzame energie nodig zullen hebben;
- dit ook nog eens zeer betaalbaar kan zijn;
- de bodem, net als drinkwater, niet geprivatiseerd mag worden.

dragen het college van GS op om

- bodemenergie als publieke taak te zien en hier uitvoering aan te geven;

en gaan over tot de orde van de dag.”

Maarten Everling, SP

Nurettin Altundal, SP.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer De Heer.

De heer **De Heer** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik heb gezegd wat ik wilde zeggen, dus dat was voldoende.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, kort vanaf de plaats. Dank voor de beantwoording. Ik geef alvast even mee hoe wij tegen motie M201 aankijken, dan hoeven we dat niet met een stemverklaring te doen. Het betreft de motie van Groep De Bie over prudent omgaan met onteigeningen. Ik zit nu tweeënhalf jaar in de Staten en we gaan altijd prudent om met onteigeningen. We kijken eerst heel goed naar alternatieven. Dus deze motie voegt wat ons betreft niets toe aan de werkwijze zoals we er in PS mee omgaan. Daarom zullen wij deze motie niet steunen.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Ja, voorzitter, ik doe de tweede termijn ook vanaf mijn plaats. Er blijven punten zitten in het document waarover wij het waarschijnlijk nooit eens zullen worden. Ik wil wel een compliment geven voor het enthousiasme waarmee de gedeputeerde het brengt. Ze komt op bepaalde punten echt goed over. Hou dat vast, zou ik willen zeggen.

Wij blijven ons zorgen maken over het hermeanderen, zeker in gebieden waar het oorspronkelijk niet gehermeanderd heeft, dus waar op de menselijke manier gehermeanderd wordt, met alle mogelijkheden die er komen. Wij hopen dat de gedeputeerde zich echt inzet om die gebieden te vrijwaren van

wateroverlast, niet alleen voor de burgers, maar ook voor de agrariërs in dat gebied. Houd die aandacht echt vast. Daar gaan wij de gedeputeerde ook stevig op blijven controleren.
Voorzitter, tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Boon. Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter; ook vanaf mijn plaats. Dank voor alle antwoorden. De waterschappen hebben twee jaar nodig, tot 2024, dat is best lang en het klinkt niet erg datagedreven. Ik hoop dat u aandringt op sneller. Kunt u daar een reactie op geven? Als ik het goed heb begrepen, komt de voortgang van dit onderwerp terug bij het programmadocument, bij de sturen- en verantwoordingscyclus. Ik zie de gedeputeerde knikken, dus dat is de bevestiging. Jammer dat we het beeld niet hebben, want bij de omgevingsverordening moeten we daar waarschijnlijk regels op gaan bedenken, en dan hadden we graag het beeld gehad, maar dat is dan zo. We moeten het nu doen met wat we weten. Ik wil u heel veel succes wensen met het programma. De vorige keer heb ik al gezegd dat het ongelooflijk veel werk is. Ik deel ook de complimenten van PVV en andere partijen voor uw enthousiasme en inzet.

De indieners van de motie over onteigening zou ik willen aanraden die aan te houden. Voor ons voegt die, net als de heer Ludwig aangaf, niets toe. We doen al heel prudent en we zijn al heel voorzichtig. Het is het laatste middel en je gebruikt het ook af en toe om dingen voor elkaar te krijgen. Dus deze motie voegt niets toe. Ik zal hem bij de grond-, wanneer dat aspect gaat spelen, en bij andere, in het geheel behandelen en nu niet op één aspect.

Tot zover, voorzitter, dat was het. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Van Dijk. De heer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben geen tweede termijn, dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Dank u wel, voorzitter. Nog een laatste opmerking. Goed om te horen dat GS 'oordeel Staten' adviseren op onze motie, dank daarvoor. In het RWP is gekozen voor een beperkt areaal conform de prioritering die gebruikt is. Zeker gezien de ruime, maar toch ook weer beperkte, middelen vinden wij dit een logische keuze. Een realistische visie, als je het ons vraagt. Zeker met de huidige, torenhoge inflatie en explosief stijgende grondprijzen kunnen we nu eenmaal niet alles doen. Wij wensen het college veel succes met de uitvoering.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. In ieder geval goed om te horen dat de gedeputeerde alle mogelijke instrumenten heeft, en ook kan gebruiken, om te zorgen dat we de doelen die we nu gesteld hebben ook echt gaan halen. We hopen inderdaad dat de waterschappen de handschoen nu goed oppakken en ook snel uitvoering geven aan het beleid dat wij hier uitzetten.

Voorzitter. Wij zijn absoluut niet tegen bodemenergiesystemen en ook niet tegen de energietransitie, zoals u zult begrijpen. Het is goed dat gezocht wordt naar een manier om drinkwaterwinning en duurzame energie uit bodemenergie naast elkaar te laten bestaan. Maar waarover wij van mening verschillen met Gedeputeerde Staten is dat wij te allen tijde voor het hanteren van het voorzorgsbeginsel zijn. In de oorspronkelijke versie van het Regionaal Water- en Bodem Programma stond dat de doorboring van kleilagen niet was toegestaan in verband met de veiligheid van ons drinkwater. Nu, zo zegt ook de gedeputeerde, wordt een politieke afweging gemaakt op basis van gewogen belangen en wordt gezegd

dat later naar de risico's wordt gekeken en, als zich risico's zouden voordoen, we besluiten kunnen terugdraaien. Maar wij willen juist dat vooraf een wetenschappelijke afweging wordt gemaakt, een onderbouwing van dit plan. We hebben nu ook waterdoelen die we moeten halen en het is ook beleid. Eerst zou doorboring van de kleilaag niet mogelijk zijn als de kleilaag lager zou zijn dan 80 meter. Recent is dat veranderd en mag doorboren wel wanneer de kleilaag hoger ligt. Wat wij niet snappen, is waarom de argumentatie die GS eerst hadden nu is veranderd. Is dat nu 'sec' de zienswijze die door de sector is ingediend bij het voorlopig plan? Tot nu toe waren er redenen om te kiezen voor veiligheid van drinkwater, en dus niet doorboren, en nu wordt ons inziens een andere keuze gemaakt. Dat is een politieke keuze, want wij hebben geen inhoudelijke, wetenschappelijke onderbouwing gehad. De vraag is dan: weegt in dezen het belang van de energietransitie zo zwaar dat we meer risico willen nemen met betrekking tot het vervuilen van ons grondwater?

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Ja, voorzitter, ik had nog een vraagje voor de heer Van der Wel vanuit de eerste termijn, die ik van u mocht bewaren tot nu. Mijnheer Van der Wel, ik ken de waterschappen als hardwerkende en druk zijnde organisaties. Toen ik u in eerste termijn hoorde en uw motie las, kreeg ik de indruk dat u daar een heel ander beeld bij heeft. Klopt dat?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter, zoals mijn hoogleraar altijd zei: aanwezigheid, hard werken, et cetera, dat is allemaal prachtig en mooi, maar uiteindelijk gaat het ook om het resultaat. Daar moeten wij als PS uiteindelijk over oordelen. Als we zien dat de eerste termijn voor die doelen niet gehaald is en we nu al in de tweede termijn zitten, vraag ik me af: waar ligt dat dan aan? De vorige gedeputeerde heeft aangegeven dat we het ook moeten zoeken bij de waterschappen en bij de uitvoering. En dan zeggen wij: maak die doelen duidelijker als provincie en zorg dat je ook gaat kijken of die doelen inderdaad geïmplementeerd worden in beleid bij de waterschappen.

De **voorzitter**: De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Mijn vraag is niet terugkijkend, maar: heeft u de indruk dat de waterschappen hun werk niet doen? Want daar kijk ik toch heel anders tegen aan. Ik zie ze werken en ik zie ze resultaten behalen en al die dingen, maar misschien niet de resultaten van te ambitieuze plannen. En u wilt ze nu bij de les houden? Nou, dat lijkt me een mooi compliment voor een hardwerkende organisatie!

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Voorzitter. We zullen het gewoon niet onder stoelen of banken steken. Wat wij zien, is dat de besluiten die wij hier genomen hebben, die wij vormgeven in een beleidskader, met een richting, bij elk waterschap weer opnieuw politiek worden gewogen en gekeken of we dat wel of niet gaan doen. Dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn van wat wij als provincie van de waterschappen verwachten. Zij zijn ook een uitvoeringsorganisatie. Leuk dat we een monistisch politiek systeem hebben waar we elk besluit weer ter discussie gaan stellen, maar wat we ook zien is dat die stroperigheid en die politieke afwegingen niet leiden tot het behalen van de gewenste doelen.

De **voorzitter**: De heer Spooren tot slot.

De heer **Spooren** (CDA): Zou het niet mogelijk zijn, mijnheer Van der Wel, dat wij te veel over de schutting gooien richting de waterschappen en dat ze daarom de doelen niet halen?

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): Dat is een goeie vraag, maar die zou u dan eigenlijk aan de gedeputeerde moeten stellen, want wat staat er dan in de convenanten die we nu afspreken wat we eerder niet hebben afgesproken? Ergo: als zij nu akkoord gaan met wat we nu hebben afgesproken, dan zijn die doelen dus haalbaar en dan vraag ik me af: waarom hebben ze dat dan niet eerder gedaan? Waarom hebben we daar nog zeven jaar op moeten wachten?

De heer **Spooren** (CDA): Ik stel die vraag niet aan de gedeputeerde, maar aan u, mijnheer Van der Wel.

De **voorzitter**: Nee, nee, we zijn uitgesproken, want dit was de vierde keer dat u het woord had. Dank u wel. Dan ga ik het woord geven aan de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Als ik het enthousiasme zie van deze gedeputeerde, maar zeker ook de kennis die ze heeft, dan heeft 50PLUS er alle vertrouwen in dat het gaat lukken. We zullen dit Statenvoorstel ook zeker steunen.

50PLUS heeft nog twee vragen waarop u niet teruggekomen bent, maar misschien heb ik ze niet duidelijk gebracht. Toch nog even de vraag over zwavelwaterstof, en u weet waar ik het over heb: onze motie. Kan de gedeputeerde ons even zeggen wat de stand van zaken daarin is?

De tweede vraag. Wij maken gebruik van MER-rapportages, maar niet overal. Dat is toch jammer, even hoe de gedeputeerde daartegen aankijkt.

Na die twee vragen de moties. Motie M201 vindt 50PLUS ook een beetje overbodig, maar we zullen de motie wel steunen.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank ook voor de antwoorden en de bevologenheid die wij zien van deze gedeputeerde, ook op de themadagen. Dat wil ik toch nog even aangeven. Ik wens haar heel veel succes met de verdere uitvoering hiervan. Ik hoop ook, zoals ze heeft aangegeven, dat we een tussentijdse evaluatie, er komt er eentje. Als ze ons voortijdig nog wat meer ons bij de hand kan nemen, zou dat zeer erkentelijk zijn, want we zullen hier de vinger goed op de pols willen houden. Wij hebben hier een gedeelde bevoegdheid liggen, dus dat vraagt gewoon om extra aandacht en het is nooit zo zeker hoe goed wij de dingen kunnen volgen.

Wat betreft de moties: wij zullen in ieder geval instemmen met motie M103 over de doorboring, en dat heeft vooral te maken met het feit dat, als daar toch sprake is van doorboring, wij niet weten welke risico's daar gaan zijn. Dat is voor mij geen heldere beantwoording die ik had gekregen vanuit de gedeputeerde en dat is de reden dat wij daar ook vóór gaan zijn.

Tot zover.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van den Broek. Het woord is aan de gedeputeerde.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter. Ik wil graag het woord nemen over de beide SP-moties, motie M200, 'Opstellen bodemenergiebeleid' en de nieuw ingediende motie M204. Motie M200 had ik al ontraden en daar blijf ik ook bij namens ons college, maar wij willen wel toezeggen aan de fractie van de SP en andere geïnteresseerden om vanuit de gedeputeerde energie een memo-gedeputeerde te laten uitgaan over de warmtetransitie in de gebouwde omgeving, waaronder de bodemenergiesystemen, dus dat daarover nog wat meer tekst en uitleg komt, waaraan in de bullets ook wordt gerefereerd. Dat kan ik in ieder geval doen: de warmteoplossingen in de gebouwde omgeving wat meer laten bijlichten.

Motie M204, 'Bodemenergie publiek maken', gaan wij ontraden. Wij hebben nu eenmaal geen energiebedrijf meer en het komt ook het tempo niet ten goede als wij dit zouden doen als overheid: hier

een heel eigenstandig energiebedrijf van gaan maken als overheid. Bovendien omvat een energiebedrijf veel meer dan alleen de bodemenergiesystemen en voordat je dat een keer hebt gerealiseerd, ben je alweer heel wat jaren verder en dat kunnen we ons niet permitteren vanuit de energietransitietaak.

De PvdA dringt aan op snelheid bij de waterschappen. Ik wil u ook bedanken dat u mij de gelegenheid geeft om te zeggen dat er vier waterschappen zijn in Noord-Brabant; ik zei per abuis drie. Ik kijk ook even in de richting van de heer Spooren, die mij daar heel elegant op heeft gewezen in de schorsing. Dat gaan wij natuurlijk doen. Ik ga niet op mijn lauweren rusten, daar kunt u zeker van zijn.

De Partij voor de Dieren heeft nog een keer haar zorg onderstreept. Ik wil daarbij toch zeggen dat het een samenspel is met de gemeenten. Het is niet een politieke keuze, maar een bestuurlijke keuze, omdat gemeenten bij ons aandringen op oplossingen, dat we ten aanzien van de open bodemenergiesystemen meer mogelijk maken. Die nuance heb ik bij u niet terug gehoord, maar wil ik aan de Staten wel meegeven. We doen het voor de gemeenten, niet voor het bedrijfsleven, we doen het omwille van het bestuur, niet politiek, we doen het om de OBES- en niet om de GBES-gesloten systemen. Daar zijn en blijven we streng op.

Het H2S-dossier, 50PLUS, heeft mijn volle aandacht, maar er zal pas de komende zomer weer een communicatiemoment zijn. U bent ongeduldig, en dat snap ik, maar het is in de winter nu eenmaal nog niet aan de orde dat we dat communicatieoverleg, zal ik maar zeggen, hebben met de betrokken gemeente.

Wat de MER betreft: ik heb niet helemaal begrepen aan welk aspect van milieueffect u nu precies waarde hecht.

De **voorzitter**: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ik heb gezien dat naar een aantal MER-rapportages wordt gestreefd, maar niet overal. Dan laat je een stukje verantwoordelijkheid liggen, oftewel, de vraag is: waarom doen we het niet overal, even los van het financiële?

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Voorzitter. Er is een heel uitgebreide MER-rapportage gemaakt en die is ook naar ons teruggestuurd, waarop wij ook weer hebben gereageerd, een positief advies. Het gaat over het hele RWP. Dat is wat ik u terug wil geven.

De **voorzitter**: Gaat u verder.

Mevrouw **Roijackers** (GS, GL): Ik ben klaar met mijn beantwoording, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de beraadslagingen over dit voorstel. We gaan door naar Statenvoorstel 72/21, Oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC.

Ik maak van de gelegenheid gebruik om van voorzitterschap te wisselen. Ik verzoek mevrouw Otters mijn plaats in te nemen, zodat ik aan een overleg kan deelnemen op een andere plek in dit gebouw.

(Hert voorzitterschap wordt overgedragen aan mevrouw S.M. Otters-Bruijnen)

72/21 Oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC

De **plaatsvervangend voorzitter**: We beginnen met de eerste spreker: VVD, mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Geheel in de retorische stijl die past bij deze tijd van het jaar maakt de VVD haar visie over het voorliggende voorstel nogmaals kort kenbaar.

Met de aanleg van de campus zetten we de Brabantse maakindustrie steviger op de kaart en wordt de kennis in deze sector verder ontwikkeld en bewaard. Via deze campus stimuleren we innovatie en bieden we werkgelegenheid, juist ook aan een nieuwe generatie. Jongeren kunnen via de campus met moderne techniek en apparatuur stoeien, wat bijdraagt aan een voor ons belangrijk doel: talent binden, behouden en blijven boeien. De provinciale ondersteuning past binnen het kader van ons economisch beleid en biedt in de nieuwe organisatie bovendien een basis voor toezichthoudende aanwezigheid. Samengevat zien wij de campus als ondersteuning van de positie van de Brabantse maakindustrie en wij zien in de samenwerking overheid-onderneming-onderwijs een duidelijke synergie. Wat ons betreft gaat het college dan ook spoedig over tot het sluiten van de voorgestelde transactie.

U begrijpt: geen wensen of bedenkingen vanuit de VVD-fractie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Dan kunnen we door naar het CDA, de heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn heel enthousiast over dit voorstel, enthousiast omdat het hier gaat om een samenspel tussen overheid, markt en maatschappij, en dat is precies de manier waarop het CDA vindt dat Brabant ingericht zou moeten zijn.

Dank u wel.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank. Dan kunnen we door naar de SP, de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter. Er zijn heel veel zaken waarvan dit college en helaas een meerderheid in deze Staten zeggen dat het onze taak niet is, en daarmee ook niet ons probleem. Brabantse kinderen in armoede die zonder ontbijt naar school moeten: ons probleem niet, toename van de dakloosheid: ons probleem/onze taak niet, gigantische problemen in de jeugdzorg: onze taak en ons probleem niet, 'toeslagenouders' die in diepe ellende en radeloosheid verkeren: ook dat is niet ons probleem en onze taak. Waar is de wet waarin staat dat wij als provincie aan dit soort misstanden niks mogen doen? Waar staat dat? Maar nog erger: waar staat dat een bedrijfssector waarmee het keigoed gaat en waarvan we dag na dag horen hoe succesvol die is, door de provincie ondersteund moet worden door deel te nemen in een publiek-private samenwerking, waar wij als provincie natuurlijk voor de niet nodige financiën zorgen? Wij gaan bedrijven helpen hun concurrentiepositie te verbeteren. Hoezo terugtrekkende overheid, VVD? We horen al tientallen jaren van partijen als de VVD dat we de ondernemers moeten laten ondernemen en dat het geen taak van de overheid is zich hier te veel tegenaan te bemoeien-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie, mijnheer Altundal. Mevrouw Dirken van de VVD.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Dank u wel. Ja, waar ik heel benieuwd naar ben, is waarom de SP een paar jaar geleden de voorstellen nog kon steunen, samen met ons, om als provincie vooral te investeren in werkgelegenheid en waarom ze dat nu niet meer lijkt te doen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Omdat dit voorstel niks te maken heeft met werkgelegenheid. Wij richten een stichting op met een bestuur, met een raad van advies, met een raad van toezicht, allemaal personen, en ook allemaal betalingen, kosten. Waar is de werkgelegenheid van deze stichting? Werkgelegenheid wordt gecreëerd door bedrijven, niet door stichtingen. Dus daarom.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Bent u het met de VVD eens dat deze stichting juist wordt opgericht om te zorgen dat we via de BIC een heleboel werkgelegenheid, juist ook voor de toekomst, mogelijk kunnen maken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Nee, voorzitter, daar hebben we een andere visie over. We hebben dit al herhaaldelijk aangegeven, ook bij het economisch beleidsplan en in het kader van de werkgelegenheidsvisie. Wij verschillen met de VVD qua lijn en qua inzet van economisch beleid.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is er nog een interruptie, van de andere kant van de zaal. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Een beetje in het vervolg van wat de heer Altundal vraagt vragen wij ons af of deze stichting zich wel gaat houden aan de Brabantnorm, of gaan ze ook weer directeursbanen opknippen in tweeën en dat soort dingen? Hoe ziet u dat, mevrouw Dirken?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Is het een interruptie aan mevrouw Dirken, of aan de heer Altundal?

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Een aanvulling aan mijnheer Altundal en een vraag aan mevrouw Dirken, dan kunnen ze er allebei wat over vinden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Is dat om mij uit te testen? Maar goed. We doen eerst de heer Altundal en daarna mevrouw Dirken.

De heer **Altundal** (SP): Ik verwijs naar mijn reactie op de VVD, waarin ik heb aangegeven dat deze stichting puur een stichting is en zelf geen werkgelegenheid creëert. Ik probeer even te begrijpen wat de essentie van uw vraag naar mij toe is.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, denk ik, voorzitter? Ja! Het klinkt misschien raar, maar ik ben het ontzettend eens met de heer Altundal van de SP, vandaar ook mijn vraag richting mevrouw Dirken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ja, als u het al eens gaat worden, wordt het inderdaad een rare middag! Maar in de stukken hebben wij gelezen dat prima wordt voldaan aan de normen die daar op grond van de WNT worden gesteld, dus wij zien geen enkele aanleiding om daar iets anders van te vinden. Misschien wilt u strakjes in uw betoog ingaan op de vraag die ik net aan de heer Altundal stelde: in hoeverre bent u bereid de werkgelegenheid in Brabant blijvend te ondersteunen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, dat horen we dan eventueel straks. De heer Van Hattem van de PVV. Een interruptie op de heer Altundal?

De heer **Van Hattem** (PVV): Nou eigenlijk op mevrouw Dirken, want ik hoor mevrouw Dirken zeggen dat in het stuk staat dat prima de WNT-norm wordt gehanteerd, maar ter correctie op de heer Rutjens: de Brabantnorm is helaas, mede door de VVD, afgeschaft en de WNT-norm, beter bekend als de balkenendenorm, ligt een heel stuk hoger. Dus mijn vraag aan mevrouw Dirken is: vindt zij de beloningen die nu volgens de WNT-norm gaan plaatsvinden en daarop ook gemaximeerd zijn, dus tot het hoogst

mogelijke bedrag volgens die WNT-norm, een passende beloningsschaal voor zo'n stichting en kan dit geld dan niet beter gewoon voor het onderwijs en dergelijke zelf gebruikt worden?

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Ik heb in de themabijeenkomst de gedeputeerde duidelijk horen aangeven dat je bij een begroting ergens van uit moet gaan, dat dit het maximale bedrag is dat voor die functies beschikbaar is en dat te zijner tijd, bij de invulling van de functies, gekeken zal worden naar kwalificaties van mensen, kennis, kunde, ervaring, et cetera, en dan zal eruit komen wat eruit komt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik vind het heel bijzonder. Het is de termijn van de SP en nu wordt mevrouw Dirken van de VVD tot twee keer toe geïnterrupteerd, terwijl ze eigenlijk niet aan het woord is. Dus alle verdere interrupties ten aanzien van mevrouw Dirken bewaren we tot de tweede termijn. Dan gaan we nu door naar de SP, de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): De VVD bevestigt dat het een stichting is om blijkbaar een aantal mensen aan banen te helpen. Zo klinkt het. Maar als je over werkgelegenheid praat, is het werkgelegenheid voor die stichting, maar een stichting is geen bedrijf, dus welke betekenis de stichting gaat hebben voor de werkgelegenheid is ons nog steeds onduidelijk.

Voorzitter. Wat gaat dit ons opleveren? Mocht alles toch fout lopen met deze stichting, dan zijn we negen ton kwijt. Gaat het goed, dan hebben we concreet de positie van een aantal bedrijven verbeterd, en daarmee dus hun winstpositie. Dat wordt dus cashen voor de provincie, zou je denken. Want ik hoor ondernemers altijd zeggen dat zij recht hebben op winst vanwege het risico dat zij nemen, maar gekke Henkie, de provincie, laat die voordelen allemaal terechtkomen bij de niet-publieke deelnemers in de cao. Ons rendement zou dan de werkgelegenheid zijn, waarvan we geen idee hebben wat dat gaat betekenen. Opnieuw geldt hier dat we in Brabant nou net niet die mensen hebben die in deze sector gevraagd zullen worden: niet de hoogopgeleide academici, maar zeker ook niet de technisch geschoolde mensen waar allerlei bedrijven nu om zitten te springen. Wij willen juist kennis/medewerkers zelfs uit het buitenland halen. In het rapport staat over de Campus Ontwikkelings Organisatie: "Het unieke concept van de campus versterkt de innovatie- en concurrentiekracht van de individuele bedrijven, die in samenwerking met overheden en betrokken partijen ambitieuze innovatieprogramma's ontwikkelen. Het is de ideale vestigingsplaats voor bedrijven die samen willen ondernemen, innoveren en produceren." Nou, voorzitter, laat ze dat zelf lekker organiseren. Hoe kan het toch dat, als wij vragen precies dit te organiseren voor de 'toeslagenouders': mogelijk maken dat ze gezamenlijk optrekken, gezamenlijk zaken kunnen aanpakken, kunnen leren van elkaar, we te horen krijgen dat het natuurlijk geen taak is van onze provincie. U kunt wel bedenken dat we tegen dit voorstel zullen zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank voor uw inbreng. D66 had geen spreektijd aangegeven. Dan gaan we door naar GroenLinks, de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Voorzitter. In de wereld van de maakindustrie valt nog een hele wereld te winnen, zeker voor het mbo. "We financieren hier geen ordinaire loods, maar een ecosysteem, dat de provincie Noord-Brabant mede ondersteunt", aldus de heer Ronnes – woorden waar wij ons als GroenLinks bij kunnen aansluiten. Zijn focus op het onderwijs, zeker het mbo-onderwijs, ondersteunen wij dan ook van harte. Wij lezen daarvan echter wat weinig terug in het Statenvoorstel. Daarover hebben we al het een en ander gewisseld tijdens de eerdere bijeenkomsten en ik zou de gedeputeerde dan ook willen vragen die rol van het onderwijs nog eens te kaderen in het huidige voorstel en aan te geven waar dit volgens hem nog meer had gekund, of misschien wel had gemoeten.

De gedeputeerde heeft tijdens de oordeelsvormende bijeenkomst al toegezegd om aan de voorkant bij de uitvoering de noodzaak van de onderwijsinbedding te benadrukken en om achteraf, na anderhalf à twee jaar inzichtelijk te maken hoe dit is gebeurd. Dat waarderen wij. Wij hebben wel enige vrees dat dit aan de voorkant blijft bij een opmerking aan de kwartiermaker en achteraf één alinea in de voortgangsrapportage. Daarom wil GroenLinks de gedeputeerde vragen om op dit onderdeel nog eens te kijken of hij ons nog iets meer tegemoet kan komen, zodat wij ons iets meer senang zullen voelen bij de merites van dit voorstel. In de eerdere bijeenkomst had u het bijvoorbeeld over het gestalte geven aan de hybride leertrajecten binnen de kpi's. Ik ben benieuwd of u daar nog iets over kunt zeggen. De drie omschreven hoofddoelstellingen van de COO zijn nu het creëren van een conceptwaarde, het ondersteunen van meewind en het zorgen voor marketing-, communicatie- en lead-generatie. Ik zoek naast de manier van creëren, ondersteunen om het onderwijs daadwerkelijk te funderen in dit voorstel. Moeten wij als provincie hieraan meedoen en waarom kan de motor van de Nederlandse economie dit niet zelf opbrengen?, was de veelgehoorde kritiek in het Statenvoorstel. Wij hebben hierover nagedacht, maar wij begrijpen de heer Ronnes als hij zegt dat we via deze negen ton aan tafel zitten, sturend kunnen zijn en het ecosysteem ten goede kunnen beïnvloeden. De gedeputeerde heeft ons hiervan overtuigd, wij snappen dan ook de keuzes en wij danken hem voor de constructieve houding in het voortraject.

We kijken uit naar de antwoorden van de gedeputeerde, in het bijzonder op ons verzoek inzake het onderwijs.

Dank u wel, voorstel voorzitter.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank, mijnheer Philippart. Dan kunnen we door naar de PVV, de heer Van Hattem. Ook hij gaat naar het kathedr.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Het is altijd een genoegen om hier ex-cathedra te mogen spreken.

Ik zal het kort houden, want we hebben hier in de commissievergadering al uitgebreid bij stilgestaan. De discussie net ging over een belangrijk pijnpunt in het voorstel, en dat is dat in het stuk is opgenomen dat de kosten voor die organisatie vooral opgaan aan personeelskosten. Het is natuurlijk hartstikke mooi dat bij die Brainport Industrie Campus heel veel gedaan wordt voor het onderwijs, et cetera, allemaal prima en prachtig die projecten, en de maakindustrie moeten we ook zeker aanjagen, maar dat doen we niet door een organisatie op te tuigen waar vooral personeelskosten worden gemaakt, en dan met name door een aantal grootverdieners, dat daar een directeur als een zogenaamd boegbeeld komt te zitten met een volgens de WNT-norm, volgens de balkenendenorm, gemaximeerd topsalarisniveau van 201.000 euro en dat er-, want er wordt nu wel gezegd dat de functies nog moeten worden ingevuld, maar er staat al letterlijk in het stuk dat er twee kwartiermakers worden aangesteld, waarvoor de werving al is begonnen, voor duizend euro per dag, voorwaar geen gering bedrag, en er zit ook een WNT-maximering in van maximaal 201.000 euro per jaar. Het college had er ook voor kunnen kiezen om die normen wat lager te zetten, dat gewoon de Brabantnorm die we hier eerder hebben gehad en die nu wel niet meer formeel bestaat, maar wel uit een stukje fatsoen gewoon had kunnen worden gehanteerd. Dus mijn vraag is nog aan het college: waarom is niet gewoon voor een lager salarisniveau gekozen, zodat het geld misschien beter besteed had kunnen worden aan het onderwijs en de ontwikkeling van de campus zelf?

Gelet op de overwegingen die ik al in de commissievergadering heb neergelegd, onder andere dat het ontwikkelen van een dergelijk vaag concept en vastgoed geen provinciale taak is, heb ik dit nog een keer neergelegd in een amendement, waarin we uitspreken dat we wel bedenkingen hebben, dat dit een wensen- en bedenkingenprocedure is bij dit voorstel, en die bedenkingen zijn de genoemde punten en de onduidelijke doelen van de provincie. Want de provincie heeft doelen gesteld en daar zijn geen afrekenbare en controleerbare taakstellingen aan verbonden. Dus dat is ook nog een punt waar we nog steeds geen duidelijkheid over hebben gehad. Misschien kan de gedeputeerde hier nog wat extra duidelijkheid op geven. Gelet op zijn beantwoording in de commissie heb ik er niet veel hoop, maar

misschien heeft hij er de afgelopen weken over nagedacht. Dus als er op die specifieke doelen duidelijk afrekenbare doelstellingen komen, dan kunnen we misschien nog verder praten, maar op dit moment is dit amendement nog heel noodzakelijk.

Tot zover in eerste termijn, voorzitter.

Amendement A25-2021

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021,

ter bespreking van Statenvoorstel 72/21 Oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie 'COO'

ten behoeve van de Brainport Industrie Campus 'BIC',

besluiten het dictum van het ontwerpbesluit:

'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen uiten met betrekking tot hun voornemen tot oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC'

te wijzigen in:

'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij de volgende bedenkingen uiten met betrekking tot hun voornemen tot oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC:

- Het ontwikkelen van een concept en het vastgoed geen provinciale taak is;
- Aan de beoogde doelen van de provincie 'meer activiteit, werkgelegenheid is toegenomen, meer opleidingen en studenten zijn verbonden, een toename van spin-off en startups, groei van innovatieprogramma's en samenwerkingsprojecten' geen meetbare streefcijfers zijn verbonden en het beleid daarmee niet effectief controleerbaar en afrekenbaar is door PS;
- Dat verreweg de grootste kostenpost de personeelskosten zijn en het daarbij onwenselijk is om voor de stichting een campusdirecteur als boegbeeld aan te stellen met een tot de WNT-norm gemaximeerd topsalarisniveau (201.000 euro);
- Het tevens onwenselijk is om twee "kwartiermakers" in te huren voor 1000 euro per dag met eveneens een tot de WNT-norm gemaximeerd topsalaris;

en gaan over tot de orde van de dag."

Alexander van Hattem, PVV.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van Hattem. Dan gaan we naar de Partij van de Arbeid, de heer De Kort. Die blijft zitten, zo te zien.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, ik zal het van de plaats af doen. Wij hebben ook de meeste dingen al besproken in de eerdere bijeenkomst. Wij willen als PvdA nog een keer benadrukken dat de provincie Brabant de afgelopen decennia heel veel baat heeft gehad bij de actieve inzet van die provincie. We hebben hartstikke mooie campussen en ecosystemen. BIC is daar voor ons een fantastisch voorbeeld van. Dus wij zijn er heel positief over dat de provincie ook actief blijft in deze ontwikkeling. Wij zijn er heel benieuwd naar hoe zich dat ontwikkelt. In de themabijeenkomst hebben we de toezegging gekregen dat we hiervan goed op de hoogte worden gehouden, dus dat we niet jaren moeten wachten, maar dat we gewoon goed meegenomen worden. Daar zijn wij tevreden mee.

Dus positief en tot zover.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel, mijnheer De Kort. Dan gaan we naar Groep Rutjens, de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voorzitter, dames, mijne heren, Brabanders. Brabant met een historie als wingewest en later ooit een provincie waar bedrijven zich vestigden met name vanwege lage lonen,

bleek een gezond wantrouwen jegens de overheid ook ondernemerschap te stimuleren en zorgde het hebben van een maakindustrie en het vervolgens wegtrekken van lagelonenarbeid naar andere oorden voor een focus op innovatie. We hebben een innovatief bedrijfsleven, dat ook echte dingen maakt, en Brabant is inmiddels echt wel de economische motor van Nederland. Wij vinden het ook prachtig dat VolkerWessels verder wil investeren. We vinden het ook prima dat de gemeente Eindhoven en de provincie dat mogelijk willen maken en het is natuurlijk ook erg goed om daar overleg over te voeren, zodat de Brabantse belangen geborgd worden. Dat zou een kerntaak van de provincie kunnen zijn. Toch moet er weer een stichting opgetuigd worden met vijf voltijdsbanen maar liefst: een bestuurder in ieder geval, kwartiermakers, waarschijnlijk ook een communicatiemanager. Wat is daar nou het nut en de noodzaak van? Is iemand weer eens een bestuursbaan beloofd? Is het wachtgeld van sommige politici op, of wil SmartLinks haar omzet voor dit jaar nog even ophogen? JA21 vindt dat geen goede redenen om deze stichting op te tuigen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, tijd is voorbij, en er is een interruptie. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Ja, voorzitter, ik hecht er toch wel belang aan dat u op dit soort zaken en insinuaties ingrijpt. Ik vind dit echt ver buiten de orde. Er wordt hier een bedrijf genoemd dat hiermee helemaal niks van doen heeft, noch van doen zal hebben. Ik vind dit echt niet kunnen. De heer Rutjens doet dit stelselmatig. Momenteel stelt hij ongeveer in iedere vergadering een bedrijf in een bepaald daglicht. Ik vind dat daar op een gegeven moment ook een grens gesteld mag worden in deze Provinciale Staten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: U heeft inderdaad een punt. Ik zie ook de heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Ja, ik wil dat wel even onderstrepen. Het lijkt een beetje op shockeren wat de heer Rutjens wil doen. Bij elk onderwerp wil hij weer iemand anders beledigen. Ik hecht er wel waarde aan, en ik zou ook een beroep willen doen op de heer Rutjens, om gewoon het debat te gaan voeren op de inhoud en niet telkens te proberen mensen tegen de schenen te schoppen, wat ook gewoon niet klopt en niet waar is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, misschien toch voor alle zuiverheid, want ik snap dat de heer De Kort hierop reageert, maar het zou juist voor de zuiverheid goed zijn geweest als de heer De Kort die opmerking juist in deze context aan een fractiegenoot, of aan iemand anders, had overgelaten. Dus dat wilde ik wel even opmerken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: En dan is het fijn dat het ook nog herhaald werd door de heer Ludwig. Dus het is gezegd. Mevrouw Van Boxel, begrijp ik?

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Ja, ik heb nog een opmerking over de inhoud ten opzichte van mijnheer Rutjens. We hebben samen een bezoek gebracht aan het Pivot Park, wat de campus toch toevoegt. Wat dat betreft zou ik toch ook wel willen meegeven dat dat een heel goed bezoek was om te zien wat daar ontwikkeld is.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Dan wil ik even reageren op de vraag, of opmerking denk ik, van D66. Dit is natuurlijk een heel andere historie hè? Het Pivot Park, daar was het

bedrijf Merck dat zich terugtrok uit Oss en op dat moment was er een situatie- Daar waren banen, daar waren faciliteiten en op een of andere manier wilde men iets doen. Het was ook een voorwaarde van de firma Merck dat het werd overgenomen door een overheid. Dat is natuurlijk heel anders dan dat je begint, zoals hier. Deze nieuwe stichting is nieuw, het is een nieuw initiatief, je wordt niet door een bedrijf gedwongen dat te doen, althans: dat hoop ik, dat dat niet gebeurt. Dus onze opmerking is: deze stichting, met al die bestuurders, waar ze ook vandaan komen, is niet nodig. Wat wel nodig is, is die maakindustrie natuurlijk steunen, om te kijken of we dat overleg kunnen faciliteren. Dat is een van de taken, daar hebben we bestuurders, daar hebben we politici, daar hebben we ambtenaren voor. Laten we dat gewoon doen, in plaats van weer een nieuwe stichting op te richten en dat uit te besteden, in plaats van het gewoon zelf te doen bij wat je taken hoort. Dat was het punt. En er is dus wel degelijk een verschil.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Boxel, u wilt reageren?

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Dat er een verschil is, is mij ook wel duidelijk hoor. Ik wilde alleen maar aangeven dat het opzetten van campussen op verschillende manieren zou kunnen en dat daar een goede manier voor gevonden moet worden.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mevrouw Van Boxel, wat is uw vraag? Want een interruptie is vaak een vraag. U heeft verder geen vragen?

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Ik heb verder geen vragen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan sluit ik hierbij de termijn van de heer Rutjens van Groep Rutjens en gaan we door naar Groep De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank u wel, voorzitter. Het geldt dat wij beheren voor de Brabantse bevolking behelst een grote verantwoordelijkheid. De Brabantse bevolking, op grote afstand van de provincie, mag slechts eens in de vier jaar haar oordeel hierover geven. Een referendum is onze bevolking immers door dit college niet gegund. Dus als wij het geld van de Brabantse bevolking uitgeven, dan mag op z'n minst worden verwacht wat ons betreft dat concreet duidelijk is waaraan het geld wordt uitgegeven, dat duidelijk is welk concreet doel wordt nagestreefd, dat op voorhand duidelijk is wanneer het beleid een succes is en dat wordt gemeten in hoeverre de uitgave effectief is gebleken.

De fractie van BVNL Brabant heeft geconcludeerd dat wij met de COO stappen in een avontuur waarvan GS het verloop en de afloop eigenlijk niet interessant vinden. In de oordeelsvormende themavergadering waren de antwoorden van de gedeputeerde op onze vragen nogal teleurstellend. Onduidelijk was welke feitelijke activiteiten de stichting ging verrichten. Dat is niet bepaald concreet. Het exacte doel van deze exercitie bleef in nevelen gehuld. Veel verder dan dat het gaat om het verbeteren van het ecosysteem en proberen lijn te krijgen om de ontwikkeling de goede kant op te laten gaan, kwam de gedeputeerde niet. Hoeveel werkgelegenheid willen wij creëren of behouden, binnen welke tijd, hoeveel startups moeten er geholpen gaan worden? Al dit soort vragen blijft onbeantwoord. De gedeputeerde zegt toe over twee jaar te willen rapporteren, maar gaf tevens duidelijk te kennen dat van een nulmeting en scherpe succesnormen geen sprake is. Dus hoe is dat te verenigen? Wat gaat hij dan rapporteren?

Voorzitter. Het voorstel behelst de besteding van een geldbedrag dat voor de provincie beperkt van omvang is – in maatschappelijk opzicht kijk ik daar heel anders naar –, maar zorgvuldigheid is zeker op zijn plaats. Wij dienen een amendement in, dat GS verplicht om de effectiviteit van haar beslissingen te meten, maar geeft GS anderzijds ook voldoende de ruimte om daar zelf op een eerlijke, gedegen manier uitvoering aan te geven en het stelt vervolgens ons, volksvertegenwoordigers, in staat om onze controlerende taak naar behoren te voldoen.

Dank u wel.

Amendement A26-2021: Meten is weten, meet het effect van dit beleid

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021;

behandelend het Statenvoorstel 72/21 Oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC;

besluiten dat de tekst:

'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen uiten met betrekking tot hun voornemen tot oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC'

wordt vervangen door

'Met betrekking tot hun voornemen tot oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen:

- dat Provinciale Staten wensen dat de effectiviteit van de werkzaamheden van Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO wordt gemeten, met behulp van een door Gedeputeerde Staten op te stellen nulmeting en scherpe succesnormen, hetgeen vervolgens jaarlijks aan Provinciale Staten wordt medegedeeld;
- dat zij voor het overige geen wensen en bedenkingen uiten';

Motivering:

Het Statenvoorstel ziet op de oprichting van een stichting en aanwending van publieke middelen, zonder dat voldoende duidelijk is wanneer het beleid als succesvol wordt beschouwd en zonder dat het resultaat / de effectiviteit van het voorstel wordt gemeten.

Met dit amendement wordt de mogelijkheid geboden om de effecten van het beleid te meten. Provinciale Staten worden aldus in staat gesteld zich een oordeel te vormen omtrent de effectiviteit van het beleid. Provinciale Staten kunnen hiermee hun controlerende taak naar behoren vervullen."

Eric de Bie, Groep De Bie.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er is een interruptie-, maar u mag niet interromperen, mijnheer Manders, helaas. Alleen de woordvoerders mogen interromperen.

Dan bent u klaar, dank u wel. U heeft een amendement ingediend, dat we straks op iBabs kunnen terugvinden. De Partij voor de Dieren heeft aangegeven geen spreektijd te willen hebben. Dan kunnen we door naar 50PLUS, de heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter.

Voorzitter. Zelf ben ik op bezoek geweest bij Brainport Industrie Campus op 16 september jl. en ik moet zeggen: ik was onder de indruk. Fantastisch gebeuren daar. Maar het zal de gedeputeerde na die themavergadering niet verbazen dat 50PLUS niet meer kan volgen wat hier aan de hand is. Even wat cijfers. In 2021, dit jaar, bedragen de kosten voor Brainport Industrie Campus, zeg maar BIC, 175.000 euro, en dat gaat naar 800.000 euro in 2025. De vraag is: wat verandert er dan? Om een beetje in te gaan op wat de heer Altundal zei: er komt zeker werkgelegenheid bij, en daar zitten helaas al die kosten in. Ik zal die toch nog eens een keertje opnoemen. Er komt een werkorganisatie van vijf fte's, er komt een raad van toezicht van drie personen, er komt een vestigingscommissie, een raad van advies, een raad van aangeslotenen en twee kwartiermakers. Hoe moeten we dat, gedeputeerde, uitleggen aan de inwoners van Noord-Brabant? Wat verandert er nu eigenlijk? Als het niets oplevert, waarom doen we het dan? Waarom gaan we niet normaal zo door? BIC is zo toch ook ontstaan? En dan wil de provincie ook nog eens deelnemen met een subsidie van 900.000 euro. En, 'och erm', dan mag de provincie in de raad van advies zitten! Vraag aan de gedeputeerde: is het niet beter niét in die raad van advies te gaan zitten en het geld op zak te houden?

Voorzitter, tot zover mijn eerste termijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Hartelijk dank, mijnheer Brouwers. Dan kunnen we door naar de laatste spreker: de heer Van den Broek van Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Dank u wel, voorzitter, heel kort. De Brainport Campus zoals die hier besproken wordt is een goede ontwikkeling, zoals wij daartegen aankijken, zeker belangrijk in de kennispositie voor ons hier in Brabant, Europa, misschien wel in de wereld. Voor ons in ieder geval een belangrijke ontwikkeling, binden van, en zeer zeker ook de mogelijkheid die het biedt, onder andere vanuit hybride leertrajecten, waarbij wij zeker ook wel criteria kunnen plaatsen, zoals de kpi's.

Een evaluatie is toegezegd na twee jaar, zeker van belang ook om dit goed te kunnen monitoren, want de vragen zijn zeer zeker nu al aanwezig: waarom heb je meer geld nodig, wat is het rendement en hoe uit zich dat? Hoeveel eerder dat zou kunnen, hoe liever. Daarnaast wordt gestreefd, dat heb ik kunnen nalezen en begrepen ook in de laatste sessie, en toegezegd door de gedeputeerde. Wij wachten dat ook weer af, om te kijken hoe goed, of minder goed, de BIC Campus presteert. Ik verneem graag van de gedeputeerde hoe hij daarop reageert.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dank u wel. Een interruptie, de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. We horen van Lokaal Brabant dat ze de BIC Industrie Campus een goed idee vindt. Dat vinden wij overigens ook. Alleen, dat ligt niet voor, of wij het een goed idee vinden. Wat voorligt is dat die stichting er komt en dat er extra geld wordt uitgegeven. Ik vraag me af wat Lokaal Brabant daarvan vindt, van die uit de pan rijzende kosten en weer een stichting. Want dat voorstel ligt voor.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Zoals ik het heb gelezen en begrepen: als wij richting een kennispositie willen met een professionalisering, met een Brainport die in de wereld wat wil betekenen, dan zijn we deze weg ingeslagen met elkaar en daarin kan ik het plan zoals het voorligt ook volledig ondersteunen. Wij vinden het om die reden ook een hele goede ontwikkeling en ook zeker belangrijk als het erom gaat om de kennis hier in Nederland op een goede manier te kunnen vasthouden en daarin te kunnen prevaleren, want dat is hard nodig.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Maar moeten wij dan negen ton uitgeven aan personeelskosten voor een stichting?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Blijkbaar is dat nodig om in ieder geval die professionalisering op deze manier in deze inrichting met elkaar, samen ook met de industrie, voor elkaar te krijgen. Ik heb er vertrouwen in dat dat goed gaat komen. Voor niets gaat dat niet lukken. Ik ben heel benieuwd naar de evaluatie, de resultaten die daaruit voortkomen, evenals ook de maatschappelijke resultaten die ook vanuit het bedrijfsleven mogelijk zijn. Voor mij helder.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Laatste interruptie van de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Geen vraag. Ik denk dat we het niet met elkaar eens zijn. Maar ik vraag me echt af: als je negen ton een nodige investering vindt, wat voor bedragen je dan nog normaal vindt om uit te geven aan dit soort dingen. Mijn verbazing stijgt met de minuut.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Daar laten we het dan verder bij, want het was niet echt een gerichte vraag. De heer Ronnes, gedeputeerde. Het woord is aan u. U krijgt van mij acht minuten.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter. In ieder geval dank aan de fracties voor hun inbreng in de eerste termijn. Ik hoor veel fracties ook erg positief zijn over de ontwikkeling op de Brainport Industrie Campus en ook over de opzet van de Campus Ontwikkelings Organisatie.

Ik kom dan eigenlijk meteen bij de heer Altundal van de SP, die vroeg waarom je bij een bestaande organisatie dit soort participaties als overheid moet doen. Juist omdat het een campus in ontwikkeling is. Het eerste deel, de BIC 1, staat er. Er komt een fors vervolg op de ontwikkeling en we zien dat het, met name ook om dat ecosysteem op die plek te borgen, zoals dat nu op de BIC 1-campus is begonnen, een goede zaak is om als overheid daarbij aan te schuiven en daarop ook gewoon onze bijdrage te leveren.

U vroeg aandacht voor de werkgelegenheid, richting de mensen die hun brood moeten verdienen. Juist dat wij bijdragen aan deze ontwikkeling en zorgen dat daar werkgelegenheid ontstaat voor vele verschillende niveaus waar mensen hun boterham kunnen verdienen, juist dat draagt bij aan de zorg die u eigenlijk uitte in de eerste termijn.

Dan kom ik bij de heer Philippart. Hij komt terug op het punt van onderwijs en had dat graag wat scherper in de tekst gezien van het PS-voorstel. Ik kan hem in ieder geval ontzorgen, dat onderwijs nadrukkelijk een onderdeel is van de ontwikkeling. Juist dat ecosysteem moet ook deels gedragen worden door de banden die dat heeft met onderwijs. In de innovatieve maakindustrie is het ook van belang dat daar mensen met praktische vaardigheden deel van uitmaken. We kennen op dit moment al het Summa College, dat aanwezig is op de BIC-campus. Eigenlijk is dat een teken hoe die ontwikkeling ervoor zorgt dat het goed aansluit bij het onderwijsaanbod in onze regio en ook dat talenten in onze regio op ieders eigen niveau maximaal benut worden. Dat is gewoon een goeie zaak. Wij denken dat het belangrijk is dat in zo'n ontwikkeling van de campus ook geborgd is dat dat aspect mee blijft doen in de ontwikkeling en het groter worden van de Brainport Industrie Campus.

Als het gaat om die toezegging van hybride leeromgevingen: die heb ik tijdens de themabijeenkomst al gedaan, en die toezegging staat ook. En als het gaat om dat breder maken, kijk: het gaat ook om de vraag "hoe versterk je nou die banden ook met instellingen, maar ook met onderwijsinstellingen?" Daar kunnen wij als provincie een belangrijke rol in spelen. Ik wil wel even terugpakken op de uitvoeringsagenda 'Campussen in Brabant', die u als Staten recent hebt besproken met mijn collega Martijn van Gruijthuijsen. Daarin staat nadrukkelijk benoemd hoe met name dat onderwijs deel uitmaakt van die campusontwikkeling in Brabant.

Als ik door mag gaan, voorzitter, naar de heer Van Hattem-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nee, u mag van mij nog niet doorgaan, want er is een interruptie van de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter, en ook dank aan de heer Ronnes voor zijn beantwoording. Ik hoor de heer Ronnes zeggen dat hij dat wil funderen, net zoals ik dat in mijn spreektekst heb opgenomen. Ik heb zitten nadenken over: hoe kunnen we dan toch zorgen dat aan al die raden van toezicht, raden van bestuur, raden van rechthebbenden, waarover zo wordt gefulmineerd- Is het misschien een idee om dan concreet mensen ook te zoeken binnen die gremia, die uit dat mbo-veld komen, die daar bijvoorbeeld al in de raden van toezicht of bestuur zitten, of zelfs wat lager, zodat we daar ook aan die tafels ervaring van die sector hebben? Ja, het Summa zit daar, maar we gaan nu iets nieuws opzetten, we zetten een nieuwe stichting op met nieuwe tafels, dat we op die manier ook zorgen dat die kennis ook aan tafel zit?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): De vraag is of je nu moet benoemen wat voor vertegenwoordiging uit die sector aan tafel moet zitten. Wat ik wel toe wil zeggen, is dat ik wil kijken of de kwartiermakers willen kijken hoe in de opzet van die organisatie gekeken kan worden hoe je ook de lijn naar die onderwijsinstellingen borgt. Dat zou ik graag ook aan de ontwikkeling van het traject willen overlaten, om te zorgen dat we niet aan de voorkant wellicht al eisen stellen waarbij je je kunt afvragen of dat zo efficiënt is. Laat het vooral ook aan de kwartiermakers over om het goed te borgen in die doorontwikkeling, waarbij ik kan toezeggen dat wij vanuit de raad van advies, vanuit het college, nadrukkelijk dit aandachtspunt zullen volgen. Dat is ook vanzelfsprekend, want het hoort bij het ontwikkelen van een ecosysteem als dit dat je die aansluiting bij het onderwijs op alle niveaus – dat geldt voor mbo, dat geldt voor hbo, dat geldt voor universitair – gewoon goed borgt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Mijnheer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank, voorzitter, en dank ook voor deze toezegging. Ik snap dat we dat hier misschien niet direct in de Staten- Laat me dan de vraag stellen: acht u het wel, net als ik, opportuun dat daar iemand aan die tafel zou zitten vanuit dat veld?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik vind het wat voorbarig om daar nu op vooruit te lopen. We gaan met een aantal kwartiermakers aan de slag om dat programma nader in te vullen en ik vind het wat prematuur om daar nu op vooruit te lopen.

Voorzitter. De heer Van Hattem komt terug op het punt van de bezoldiging. U, Staten, hebt met elkaar spelregels afgesproken waarmee wij met verbonden partijen regels stellen als het gaat om bezoldiging. Ik denk niet dat dit voorstel de plek is om de discussie aan te gaan over de vraag of u de basisbesluiten die u daarover genomen heeft ter discussie wilt stellen. Ik heb te maken met de spelregels die u daarop gesteld heeft. Bij dit voorstel geven we, denk ik, nadrukkelijk aan dat we ons aan die spelregels houden. En zoals mevrouw Dirken al aangaf: er moet gewoon gezocht worden naar mensen met de juiste skills, de juiste vaardigheden, de juiste netwerken, om op die manier te zorgen dat je die posities goed ingevuld krijgt, dat ze ook nadrukkelijk een versterking zijn voor de opgave die er ligt. Daarop zal gewoon een passende salariering van toepassing zijn.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Als we het hier hebben over de spelregels die we hebben afgesproken: we hadden natuurlijk die Brabantnorm, en die was van toepassing op de ASV, de algemene subsidieverordening; die ging over gesubsidieerde organisaties en daar werd dan een maximum aan gekoppeld. Hier wordt gewoon een-op- een een afspraak gemaakt met een organisatie waarin we als provincie zelf gaan participeren, en dan kun je daar ook gewoon een salarisafpraak over maken. Dat staat los van het feit dat hier in de Staten is afgesproken dat we de Brabantnorm loslaten en uiteindelijk maximaal de WNT-norm hanteren. Nu is bij dit voorstel gezegd: we pakken meteen die maximale WNT-norm tot aan de laatste euro, met daarbij ook nog twee kwartiermakers die duizend euro per dag verdienen. Dan vraag ik toch aan het college: is dat nou een passende salariering voor een onderwijsproject, juist zo'n maatschappelijk veld waar al heel veel discussie is, bijvoorbeeld over lerarensalarissen? Geef je dan eigenlijk niet een verkeerd signaal af? Is dit wel de juiste weg die daarmee bewandeld wordt? Want nogmaals: het is geen expliciet besluit van de Staten dat we de salarissen gewoon helemaal loslaten.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ronnes. Het was trouwens wel een lange interruptie; de volgende keer even op letten.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Toch een reactie naar de heer Van Hattem. Dit is geen onderwijsproject of zo, dit gaat echt om het ontwikkelen van een campus waar vele aspecten bij komen kijken, waaronder ook het element onderwijs. Als het gaat om die salariering: daar wil ik van aangeven dat we hier niet de basis bepaald hebben van wat het moet zijn. We hebben daarmee aangegeven binnen welke spelregels salariering tot stand komt en tot welk niveau dat kan gaan. Het hoeft helemaal niet zo te zijn dat het die hoogte bereikt. Maar uiteindelijk moet wel duidelijk zijn welke spelregels we toepassen, en dat zijn de spelregels zoals u die ook op dit soort samenwerkingsverbanden tot op heden van toepassing hebt verklaard.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nog een tweede interruptie?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter. Wat er nu ligt, is een spelregel waarbij de maximale bandbreedte wordt gehanteerd van 201.000 euro van de WNT-norm, van de balkenendenorm. Was het dan niet ook voor ons inzicht als PS – want ons wordt nu gevraagd om wensen en bedenkingen te uiten – van belang duidelijk aan te geven wat dan wel de te hanteren salariering wordt, als die beduidend lager wordt dan deze norm? Want nu wordt echt gewoon de maximale bandbreedte- Had er dan niet een smallere bandbreedte gehanteerd moeten worden als die uiteindelijk misschien toch lager uit gaat vallen?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, ik verval in herhaling. Dit is een projectsubsidie en daar zijn gewoon afspraken over. Daar wordt rekening mee gehouden in de afspraken die wij maken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nu heeft u nog een interruptie, helemaal achter in de hoek, van de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel. Ik had twee vragen. Eén hele praktische, want ik ben even verward. We hebben ongeveer een jaar geleden die Brabantnorm weer terug gestemd. Ik meende dat de heer Van Hattem zei dat dat niet was, maar ik heb het zelf ingediend en volgens mij werd 'ie toen aangenomen. Nou vraag ik me af, en dat is een vraag aan de heer Ronnes: waarom geldt die Brabantnorm hier dan niet? Want ik dacht dat we hem gewoon terug hadden.

Tweede vraag is of het nu de WNT-norm is of de Brabantnorm die van toepassing is: kunt u in ieder geval toezeggen dat er geen, nou ja, laten we het maar even 'trucjes' noemen, worden toegepast, zoals bij Smart District, waarbij de directeursbaan in tweeën wordt geknipt, zodat twee halve directeurs toch meer dan een hele Brabantnorm kunnen verdienen? Dat we in ieder geval zo'n toezegging hebben.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, het onderscheid zit hem hier echt in projectsubsidies en in begrotingssubsidies. Ik heb daar genoeg over gezegd en daar kom ik niet op terug. U suggereert nu alsof er allerlei trucjes toegepast worden, maar wij proberen heel oprecht de spelregels toe te passen die van toepassing zijn. Dat vragen wij ook aan de organisatie waarmee wij op deze manier gelieerd zijn, waarbij ik wil opmerken dat het splitsen van functies niet per definitie trucjes zijn. Dat kan ook een functionele reden hebben. Ik vind het nogal wat om, gebaseerd op de suggestie dat het een trucje is, het standpunt in te nemen dat je het niet zou moeten doen. De vraag is of er een goed argument is, als dat gebeurt, om een functie te splitsen, maar dat moet dan ook duidelijk gemaakt worden op het moment dat dat aan de orde is. Ik wil hier wel uitspreken dat ik er geenszins van uitga dat daar trucjes gespeeld worden, of dat daarmee de hand gelicht wordt. Absoluut niet.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dat is ook een helder antwoord. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Zeker een helder antwoord, dank aan de gedeputeerde daarvoor. En om hem misschien nog even heel scherp te hebben: als we een functie splitsen – dat was het punt –, moet natuurlijk ook het salaris naar rato worden gesplitst. Als je een directeursfunctie in 50/50 procent splitst, moet je ook de norm die je hanteert, WNT- of Brabantnorm, naar 50/50 procent splitsen. Dus je kunt niet het ene door de helft delen, maar het salaris niet. Dat werkt natuurlijk niet. Dat is even de scherpste die ik erin wil brengen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Oké, dat was meer een kort statement. De heer Ronnes, gaat u verder.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, een detail, maar dan moet je ook naar de inhoud van die functies gaan kijken. Het gaat nu te ver om daar verder op in te duiken.

Dan kom ik bij de heer De Bie, die een amendement heeft ingediend, amendement A26, 'Meten is weten, meet het effect van beleid'. We hebben een maatschappelijke kosten-batenanalyse laten uitvoeren aan de voorkant, die heeft u ook allen ontvangen. In de Statenmededeling die we in september gestuurd hebben zat eigenlijk ook de onderbouwing die impliciet bij dit voorstel hoort. Daaruit is nadrukkelijk naar voren gekomen dat je bij dit soort opstartfases geen gekwantificeerde effecten kunt hanteren als maatstaf. Het is een beweging die je opstart: het bijdragen aan de conceptwaarde, maar ook de hogere concurrentiekracht van de aanwezige bedrijven en instellingen, en instellingen kunnen bijvoorbeeld ook die onderwijsinstellingen zijn waarover we het eerder hadden. In de themabijeenkomst heb ik toegezegd u op gezette tijden te zullen rapporteren. Overigens is dit een verbonden partij en bij de jaarlijkse overlegging van de situatie bij de verbonden partijen zal ook deze verbonden partij nadrukkelijk jaarlijks terugkomen. Dat is misschien dan ook een moment voor u om daar nog eens gewoon scherp op te zijn. Ik wil ook echt toezeggen dat ik majeure stappen in het proces – ik heb ook toegezegd om over twee jaar echt een wat uitgebreidere terugkijk te doen op de COO van de BIC-campus, dat we op die manier ook de vinger aan de pols houden om te zien hoe een en ander zich ontwikkelt.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Een interruptie van de heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank u wel, voorzitter. Toegezegd is dat er zal worden gerapporteerd, maar de vraag is wát er dan zal worden gerapporteerd. Er wordt geen nulmeting gedaan, dus dat betekent dat je ook niet de voortgang, of de verbetering, of de verslechtering, kunt rapporteren en je gaat rapporteren dat er een stichting is opgericht die een zware kostenstructuur heeft, waarvan we niet op voorhand hebben gezegd wat het moet opleveren. Ja, ik ben even de weg kwijt. Wat gaat u nou rapporteren?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Precies de doelstellingen die we met elkaar hebben: te komen tot het behoud van die conceptwaarde, het zorgen dat de uitvoering en de verdere ontwikkeling van de Brainport Industrie Campus, een terrein van 200 hectaren, waarvan nu slechts nog een deel benut is, maar waar nog een flinke uitbreiding op gepland staat, dat we dat ook via die lijn van innovatieve maakindustrie ontwikkelen, zodat het ook gewoon een toegevoegde waarde heeft voor de industrie, de bedrijvigheid in Brabant die die maakindustrie bitter hard nodig heeft.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dus als ik het goed begrijp, geven wij in totaal negen ton uit de komende jaren aan salarissen, om straks te constateren dat de conceptwaarde is bewaard?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): En ontwikkeld.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): En ontwikkeld, ja, oké. Maar dat is het dan, daar moeten wij het mee doen en dat rechtvaardigt de uitgave van 900.000 euro?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, dat doet het zeker, en daar valt meer over te zeggen, want volgens mij was u het, of de heer Van Hattem, die in de themabijeenkomst nog het hele rijtje doelen oplas die bij de planontwikkeling worden meegenomen, en ik vind niet dat u er recht aan doet door nu te zeggen dat we negen ton uitgeven aan een ontwikkeling waarvan we denken dat het ergens toe zal leiden. Nee, we zien in Brabant dat onze bijdragen – ik weet al niet meer wie het zei, volgens mij was het de heer De Kort, dat je op deze manier ontwikkelingen om te komen tot een sterk economisch systeem, tot een ecosysteem dat werk biedt aan vele inwoners van Brabant en veel ook daarbuiten –, zorgen voor het welbevinden van heel veel van de burgers van Brabant.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer De Bie, derde interruptie?

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Ja, want we raken hier de kern. U zegt dat u ziet dat het werkt, maar dan vraag ik me echt af hoé u dat ziet, als u niks meet, als u geen nulmeting doet. Je gooit er negen ton tegenaan en gaat ervan uit dat het werkt, omdat je ziet dat het werkt, maar als de conceptwaarde wordt bewaard en de economie groeit en bloeit, wil dat nog niet zeggen dat dat het gevolg is van die negen ton die wij er nu eventjes tegenaan knallen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ook dat was geen vraag.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Misschien ook een vraag richting de heer De Bie: of hij kennis heeft genomen van de maatschappelijke kosten-batenanalyse die wij gemaakt hebben en die de conclusie neerlegt dat de verdere opzet van de COO een belangrijke stap is om deze plek ook tot een succes te brengen en dat dat het ook rechtvaardigt om deze uitgave te doen. Overigens gaat nu het bedrag van negen ton rond en de heer Brouwers van 50PLUS zei daarstraks dat het in 2025 oploopt tot acht ton, maar het is niet zo dat het een structureel bedrag van acht ton is. Het is in totaal negen ton dat gebruikt wordt voor de bekostiging van de COO over die vijf jaren verdeeld. Het is dus negen ton in totaliteit cumulatief.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Brouwers van 50PLUS.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ik draai de discussie eens om, gedeputeerde. Als we die subsidie van 900.000 euro nou niét geven, wat gaat er dan verkeerd?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Nou ja, u heeft kunnen lezen, ook in die kosten-batenanalyse, dat je met een COO kunt bijdragen aan die versterking van het ecosysteem op de Brainport Industrie Campus. Wat gaat er verkeerd? Ik draai hem juist om: wat gaat er goéd? Als je naar de campusontwikkelingen in Brabant kijkt, hoe sterk die zijn geworden, dan zijn die met name ook sterk geworden doordat partijen de handen in elkaar sloegen; dat waren de bedrijven, dat waren de onderwijsinstellingen, dat waren andere instanties als TNO, noem maar op. Kijk naar de uitvoeringsagenda 'Campussen in Brabant', dáár zit de basis en dat is ook de reden dat je deze stap móét zetten op een zo belangrijke campusontwikkeling, die voor een Brainport die al heel belangrijk is zorgt dat die ook naar de toekomst toe op kracht blijft.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie, mijnheer Brouwers?

De heer **Brouwers** (50PLUS): Ja. Ik raak u een beetje kwijt, moet ik zeggen. Als ik het nu nog eens anders vraag: die 900.000 euro subsidie doen we gewoon niet en alle bedrijven die erin zitten doen dat zelf, zou het dan stil vallen?

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Laat ik er gewoon heel helder op antwoorden: ik denk niet dat het stil valt, maar het ontwikkelt zich niet met de kracht die we met elkaar voorhebben en het ontwikkelt zich niet op die manier waarvoor wij als overheid onze bijdrage willen doen in die verbinding naar die andere partijen toe, in de kennis en kunde die we hebben. Dus ja, ik zie het echt als een meerwaarde om deze stap wel te zetten, en dat ben ik niet alleen, dat is het volledige college.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan is er nog een verzoek om te interrumperen van de heer Altundal van de SP en van Groep Rutjens. Eerst de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ja, voorzitter, ik denk dat we hiermee onze ondernemers echt tekort doen. Onze ondernemers weten donders goed, op het moment van concurrentie en innovatie, dat ze moeten investeren, dat ze dienen samen te werken en die samenwerking zit van oudsher in onze genen in Nederland. Daarvoor hoeven we echt geen stichting te hebben. Wat hier onduidelijk is, is wat deze stichting nu oplevert aan toegevoegde waarde voor de bedrijven. Want bedrijven kunnen hun kennis opdoen op scholen, hebben contact met onderwijs, hebben contact met elkaar, werken al samen. Welke toegevoegde waarde heeft die negen ton nu om zoveel mensen in een stichting te stoppen? Zitten daar zodanig slimme mensen bij dat die de ondernemers op de juiste weg kunnen helpen? Dus ik wil meer inzicht hebben in de toegevoegde waarde die deze stichting heeft, en dat geldt volgens mij voor de meeste fracties hier. Wat levert die stichting-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Eigenlijk is uw vraag wel helder, maar u pakt steeds meer de ruimte om mee te gaan spreken. De gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter. Ik heb de vraag al een paar keer beantwoord.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, maar ik denk dat de antwoorden niet altijd naar tevredenheid zijn.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ik zal het nog één keer proberen. Pak de maatschappelijke kosten-batenanalyse, dan vindt u al een groot deel van het antwoord. En ik kan u zeggen: dit is niet een initiatief dat wij als provincie alleen doen. Dit is wat wij samen doen met de ontwikkelaar op Brainport Industrie Campus, daar zitten we aan tafel met de ondernemers, we doen dit samen met de gemeente Eindhoven. Het is niet zo dat we dit in isolatie doen, sterker nog: tegenovergesteld, we doen dit juist samen met die instellingen.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Tweede interruptie de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter. Ik kan heel goed begrijpen dat u in een tijd van economische crisis als overheid een rol kunt spelen om aan te jagen. Ik kan ook heel goed begrijpen dat, als zich in de samenleving bepaalde problemen voordoen, we als overheid proberen die op te lossen. Maar in een tijd waarin het economisch goed gaat, bedrijven winsten maken en er een werknemerstekort is, wat is dan nog de rol van deze stichting?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, dan zou ik weer in herhaling vervallen. Ik denk dat ik voldoende geprobeerd heb om het u duidelijk te maken. Misschien dat we er dan toch verschillend naar kijken.

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Rutjens. Is het een andere vraag, een vraag uit een andere hoek?

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Niet een andere hoek, maar het is een anders gestelde vraag. Het antwoord van de gedeputeerde komt er eigenlijk op neer, en één keer zei hij dat ook letterlijk, dat verschillende partijen met elkaar praten. Dat zei hij meerdere keren op de terechte vragen van de heer Altundal. Alleen, de vraag is, en dat is een nieuwe vraag: kunnen die partijen niet met elkaar praten op een andere manier? Als ik gewoon een tafel huur in een lokaal – ik zal de naam niet noemen, want dat kan niet –, een lokaal horecabedrijf, daar huur ik een tafel-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ja, u gaat nu een voorbeeld geven op de vraag.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): –en ik zit wat water en koffie bij elkaar, dan hoef ik geen stichting met vijf duurbetaalde mensen op te richten. Als er behoefte is om met elkaar te praten, dan gaan mensen toch praten?

De **plaatsvervangend voorzitter**: De heer Ronnes.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Natuurlijk: elke manier van samenwerking kan een bijdrage leveren aan de totstandkoming van iets, maar ik verwijs weer naar de maatschappelijke kosten-batenanalyse, waarin gewoon staat uitgedrukt dat de aanpak in combinatie met een COO ook een meerwaarde heeft en ook in financieel opzicht, in economisch opzicht, in netwerkopzicht, de verbinding met de onderwijsinstellingen, echt een toegevoegde waarde heeft.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Ik wil eigenlijk voorstellen dat de heer Ronnes zijn eerste termijn afmaakt en dan kan de voorzitter het weer van mij overnemen.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter, volgens mij was ik klaar.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Nou, dan gaan we nu de switch doen. Dank u wel

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter-

De **plaatsvervangend voorzitter**: Er is nog een interruptie van de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, want de gedeputeerde wilde net aan de beantwoording van mijn punten beginnen, toen hij met vele interrupties werd geïnterrupteerd.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter. Wij hebben in de themabijeenkomst – en dat zei de heer Van Hattem ook al – op die onderdelen al heel veel uitgewisseld met elkaar. Ik denk niet dat het goed is om dat inhoudelijk opnieuw te gaan doen. U heeft een amendement ingediend dat zich met name toespitst op de salariëring, en daarover hebben we net ook al met elkaar van gedachten gewisseld. Dus ik denk niet

dat daar op dit moment nog iets aan toe te voegen valt. Het amendement, A25, wil ik daarmee ontraden, en dat geldt ook voor amendement A26 van BVNL.

De **plaatsvervangend voorzitter**: Dan doen we even de stoelwissel en gaan we over naar de tweede termijn.

(Het voorzitterschap wordt overgedragen aan mw. mr. I.R. Adema, commissaris van de Koning)

De **voorzitter**: Hartelijk dank voor de vervanging, mevrouw Otters. Aan de orde is de tweede termijn. Ik ga het lijstje langs. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Wij hebben niks toe te voegen aan onze eerste termijn. Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Nee, dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Nee, dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ook niet, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. Toch enige teleurstelling, want wij hadden de gedeputeerde nog een keer uitgedaagd om te kijken naar de doelstellingen, om daar iets concretere streefwaarden aan te koppelen, zodat het beleid ook meetbaar en controleerbaar is vanuit PS. De gedeputeerde zegt dat er nu een mkba ligt. Een mkba geeft aan of het een haalbaar project is, maar dat is niet onze vraag. Onze vraag is vooral: hoe kunnen wij als PS dit project gaan monitoren, gaan volgen, en straks, als we een paar jaar verder zijn, ook kijken of die doelen gewoon concreet gehaald zijn? Daarom nogmaals de vraag: waar kunnen we het nu echt aan gaan afmeten? Want een mkba is op zich prima, dat is voor de haalbaarheid heel noodzakelijk, maar waar kunnen we het op toetsen? Anders moeten we misschien over een paar jaar de Zuidelijke Rekenkamer weer inschakelen, die dan zal zeggen: had u als Staten maar wat meer concrete, afrekenbare doelstellingen meegegeven. Dus daar wil ik nog graag een reactie op in tweede termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer De Kort. Nee. De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter, heel kort. Het is jammer dat onze ondernemende overheid haar taken steeds meer uitbesteedt aan een woud van stichtingen en bv's. Het wordt echt tijd dat we daar een keer paal en perk aan stellen.

De **voorzitter**: De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Dank u wel, voorzitter. In aanvulling ook op de heer Van Hattem. Hele wezenlijke vragen blijven onbeantwoord. Het is onduidelijk wat de opbrengst van deze 900.000 euro

uitgave nu precies is. In feite wordt ons gevraagd goed te keuren dat we dit bedrag overmaken, en dan zien we wel wat ervan komt. De stichting mag naar bevind van zaken handelen en ook al kan de gedeputeerde ingrijpen, hij zegt dat ook te zullen doen, maar hij zegt niet hoe en welke kant het opgaat. Wat onze fractie betreft is dit niet de manier waarop publieke gelden moeten worden besteed. Brabant verdient een degelijk financieel beleid. Wij kennen weliswaar een traditie van dergelijk beleid zonder succesnormen, maar laten we daar vanaf nu stapje voor stapje verandering in brengen. Het amendement dat wij hebben ingediend is daarvoor een goed begin.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ik zit er ook een beetje droef in. Ik had gehoopt vandaag iets meer te horen na de themavergaderingen. Er wordt hier een kerstboom opgetuigd met zo'n stichting en dan maak ik maar even de vergelijking met het bedrijfsleven: als ik als directeur naar de raad van bestuur ga en ik kom met zo'n verhaal, dan ben ik bang dat mijn kop eraf gaat. Dat gun ik u niet, maar ik heb er gewoon geen vertrouwen in.

Dank u wel.

De **voorzitter**: De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Nee, voorzitter

De **voorzitter**: Dan ga ik nog voor één vraag naar de gedeputeerde, namelijk het punt van de heer Van Hattem.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, dit is toch weer een herhaling. De heer Van Hattem heeft het met name over die meetbaarheid, over het concreet maken, en dan verwijs ik gewoon naar de stukken. Door specialisten wordt gewoon gezegd dat in deze fase – het staat er letterlijk – de elementen niet makkelijk inzichtelijk te maken zijn, omdat je nog in die opstartfase zit en dat het met name af te wegen is aan hoe sterk die organisatie zich ontwikkelt, hoe sterk het ecosysteem daarmee wordt en hoe sterk ook de aantrekkingskracht van de ontwikkeling wordt: wat voor type bedrijven komt op die plekken af en hoe zorg je ervoor – ik heb het ook in de themabijeenkomst gezegd – dat die bedrijven niet als een soort individuele bedrijven in een bedrijfsverzamelgebouw gaan zitten, maar juist ook de kracht met elkaar delen om er samen sterker van te worden?

De **voorzitter**: Oké. Dan komen we daarmee tot een afronding van de beraadslagingen over dit voorstel en ga ik met u naar de beperkte besprekingsstukken-

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter-

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Van Hattem?

De heer **Van Hattem** (PVV): Is het misschien mogelijk een hele korte schorsing in te lassen?

De **voorzitter**: Vijf minuten?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, maximaal.

De **voorzitter**: Oké, dan schorsen we vijf minuten.

Schorsing (14.50-14.57)

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heropen de vergadering. Het onderwerp is Statenvoorstel 61/21, Procedure wensen en bedenkingen inzake leenfaciliteit voor corporaties gemeente Bergeijk.

Beperkte bespreekstukken

61/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake leenfaciliteit voor corporaties gemeente Bergeijk

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Ik zie af van mijn spreektijd, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ik heb geen bijdrage, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank u wel, voorzitter. In de commissievergadering gaf gedeputeerde Ronnes aan met deze grote geldbuidel voor de woningen van de fiascocorporatie Vestia te komen, met als argument: als de belangen van de inwoners in het geding komen is het aan de provincie om te komen tot een oplossing. De vraag is echter of met deze oplossing de inwoners van Bergeijk wel echt worden gediend, want met deze financiering kunnen de Zuidoost-Brabantse corporaties De Zaligheden en Woningbelang hun sociale-woningvoorraad uitbreiden, maar voor wie zijn deze woningen? Op de site van Woningbelang is in de prestatieafspraken te lezen dat deze corporatie voor circa 25 procent voorziet in de realisatie van de taakstelling van de huisvesting van statushouders voor de gemeente Bergeijk, waarbij de gemeente een formeel besluit heeft genomen om het toekennen van urgentie aan de doelgroep statushouders. Deze asielmigranten krijgen in Bergeijk dus nog steeds voorrang voor de eigen inwoners. Op de site van De Zaligheden staat pontificaal een grote foto van een vrouw met hoofddoek uit Syrië, aan wie een huis is weggegeven. En het wordt nog erger. Op park De Buitenjan in Veldhoven worden 200 statushouders nu tijdelijk gehuisvest die al zijn toegewezen aan Zuidoost-Brabant, om daar huizen te krijgen. Kunnen GS dan ook aangeven wie hiermee geholpen wordt: de inwoners van Bergeijk of de asielinvasie? Daarom heb ik een amendement op dat punt ingediend, en ook nog een amendement met bedenkingen bij dit voorstel. Sowieso hebben wij ernstige bedenkingen om die vreselijke corporatie Vestia, die er landelijk een janboel van heeft gemaakt, als provincie te helpen. Laat dit probleem vooral door minister Ollongren opgelost worden, want die is daar direct verantwoordelijk voor. Voorzitter, tot zover in deze termijn.

Amendement A27-2021

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021, ter bespreking van Statenvoorstel 61/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake leenfaciliteit voor corporaties gemeente Bergeijk;
besluiten, het dictum van het ontwerpbesluit:

'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben met betrekking tot hun voornemen tot beschikbaar stellen van een leenfaciliteit van 45 miljoen euro aan de woningcorporaties Woningbelang en De Zaligheden, actief in de gemeente Bergeijk, waaruit gedurende

10 jaar door WSW-geborgde geldleningen verstrekt kunnen worden voor de realisatie van nieuwe sociale huurwoningen en de verduurzaming van bestaande sociale huurwoningen in de gemeente Bergeijk.'

te wijzigen in:

'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij de volgende bedenkingen uiten met betrekking tot hun voornemen tot beschikbaar stellen van een leenfaciliteit van 45 miljoen euro aan de woningcorporaties Woningbelang en De Zaligheden, actief in de gemeente Bergeijk, waaruit gedurende 10 jaar door WSW-geborgde geldleningen verstrekt kunnen worden voor de realisatie van nieuwe sociale huurwoningen en de verduurzaming van bestaande sociale huurwoningen in de gemeente Bergeijk:

- dat het geen provinciale taak is om woningcorporaties te ondersteunen;
- dat het gestelde probleem dat Vestia haar vraagprijs niet kan verlagen vanwege de herstructurering van haar financiële positie en hiervoor geen toestemming krijgt van de toezichthoudende autoriteiten geen kwestie is voor de provincie, maar voor het ministerie van Binnenlandse Zaken;
- dat de financiering plaatsvindt vanuit de immunisatieportefeuille tegen een lager rendement dan het rendementsdoel op portefeuilleniveau en het onwenselijk is om de immunisatieportefeuille op deze manier niet conform afspraken in te zetten;
- dat het veronderstelde 'gerealiseerd maatschappelijk rendement' niet meetbaar en afrekenbaar is en geen bijdrage levert aan de financiële rendementsdoelstelling van de immunisatieportefeuille;
- dat het onwenselijk is bij genoemde verduurzamingsmaatregelen in te zetten op het 'voorbereiden op een aardgasvrije oplossing' bij bestaande bebouwing;

en gaan over tot de orde van dag."

Alexander van Hattem, PVV.

Amendement A28-2021: Geen financiering voor huisvesting statushouders

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021, ter bespreking van Statenvoorstel 61/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake leenfaciliteit voor corporaties gemeente Bergeijk;

overwegende:

- dat met deze provinciale financiering voor de woningcorporaties De Zaligheden en Woningbelang extra sociale huurwoningen worden gerealiseerd in de gemeente Bergeijk;
- dat gelet op de prestatieafspraken en het urgentiebesluit van de gemeente Bergeijk een deel van deze woningen met urgentie - en daarmee met voorrang - aan statushouders zal worden toegewezen;
- dat het volstrekt onaanvaardbaar is om statushouders met voorrang te huisvesten, waardoor de inwoners van Bergeijk nog langer op de wachtlijst voor een sociale huurwoning moeten staan;

besluiten, het dictum van het ontwerpbesluit:

'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben met betrekking tot hun voornemen tot beschikbaar stellen van een leenfaciliteit van 45 miljoen euro aan de woningcorporaties Woningbelang en De Zaligheden, actief in de gemeente Bergeijk, waaruit gedurende tien jaar door WSW-geborgde geldleningen verstrekt kunnen worden voor de realisatie van nieuwe sociale huurwoningen en de verduurzaming van bestaande sociale huurwoningen in de gemeente Bergeijk.'

te wijzigen in:

'Ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij de volgende bedenkingen uiten met betrekking tot hun voornemen tot beschikbaar stellen van een leenfaciliteit van 45 miljoen euro aan de woningcorporaties Woningbelang en De Zaligheden, actief in de gemeente Bergeijk, waaruit gedurende tien jaar door WSW-geborgde geldleningen verstrekt kunnen worden voor de realisatie van nieuwe sociale huurwoningen en de verduurzaming van bestaande sociale huurwoningen in de gemeente Bergeijk:

- met de woningcorporaties dient de afspraak te worden gemaakt dat de provinciale financiering niet gebruikt zal worden voor de huisvesting van statushouders;

- gelet op deze provinciale ondersteuning aan de gemeente Bergeijk dient de eis te worden gesteld dat het formele besluit om urgentie toe te kennen aan de doelgroep statushouders dient te vervallen;’ en gaan over tot de orde van de dag.”

¹ <https://www.woningbelang.nl/downloadfile/2ba840e854cbla1cc9fe11be37f3aac9075808b5>

² <https://www.ed.nl/veldhoven/200-statushouders-tijdelijk-naar-de-buitenjan-in-veldhoven~a1996f31/>

Alexander van Hattem, PVV

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik kijk naar mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik heb heel veel wensen, maar die komen morgen hopelijk uit, dus ik zie af van mijn termijn.

De **voorzitter**: Mijnheer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Wij hebben eerder al laten doorschemeren dat wij voorliggende situatie in Bergeijk, door voorstanders aangeduid als een unieke casus, oprecht een lastige vinden. JA21 hecht er waarde aan dat Brabanders passend kunnen wonen, zeker in een tijd waarin een passende en betaalbare woning pure luxe lijkt te worden. Tegelijkertijd vinden we dat inmenging in dit soort overnames geen provinciale taak is en dat er toch, hoe uniek ook, een zekere precedentwerking vanuit zou kunnen gaan. Ook het feit dat wij hiermee, al dan niet direct, Vestia steunen en financieren, voelt niet goed. Laten we daar ook helder over zijn. En worden we via de voorliggende, gecreëerde situatie niet onder druk gezet? Houden Vestia en de toezichhouders ons nu niet in een houdgreep? Wetende dat passend en betaalbaar wonen alleen maar schaarser wordt en dat overheden, zowel lokaal als provinciaal, uiteindelijk over de brug zullen moeten komen, is het volharden in de financiële eisen en afwachten het meest lucratief.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel. Mijnheer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Wij zien bij nader inzien af van onze spreektijd.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ik blijf er even bij zitten, want het verhaal is niet zo lang. De gedeputeerde zal na mijn vorige verhaal nu wat blijer worden. 50PLUS staat positief tegenover dit Statenvoorstel, omdat het geheel in lijn ligt met de uitgangspunten van 50PLUS. Geld lenen uit de immunisatieportefeuille, maar nu niet alleen met een financieel doel, maar ook met een maatschappelijk doel, zodat de ellende van Vestia opgelost wordt. We praten hier over een lening van 45 miljoen euro met een looptijd van tien jaar, een risico van nul door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw en het is ook nog een geoorloofde Staatssteun. Wat willen we nog meer! En we gebruiken dat geld niet om huurhuizen te kopen, maar nieuwe te bouwen en oude te verduurzamen. Leuk voor de inwoners. Denk maar aan hun energierekening. We praten hier over 446 huurwoningen die anders in de vrije sector terecht zouden komen.

Voorzitter, wij steunen geheel dit voorstel. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer Van den Broek, Lokaal Brabant.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Geen behoefte om spreektijd te gebruiken.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter. Ik kan kort reageren. Ik hoor heel veel draagvlak voor het voorstel dat we u als Gedeputeerde Staten hebben voorgelegd. Er zijn twee opmerkingen waarop ik wil reageren.

De heer Van Hattem had het over het toewijzingsbeleid van de gemeente. Dat is 'des gemeentes'. En als u mij vraagt voor wie die woningen zijn: de woningen zijn bedoeld voor die mensen die aanspraak maken op een sociale-huurwoningen. Amendement A27 gaat helemaal tegen de strekking van het voorstel in en dat zullen wij dan ook ontraden. Ik heb hier overigens maar één amendement gekregen. Als dat het is, is daarmee ook uw termijn wat mij betreft beantwoord.

De **voorzitter**: Mijnheer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ik heb dat amendement ook nog niet op iBabs.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dank, voorzitter. Het amendement was in eerste instantie ingediend als motie, maar wordt nu nog bewerkt tot amendement. Dat is even het technische verhaal erachter, omdat het vanwege de wensen- en bedenkingenprocedure toch beter was om er een amendement van te maken in plaats van een motie. Dus dat komt er nog aan.

De **voorzitter**: Zodra het binnen is, wordt het geplaatst.

De heer **Van Hattem** (PVV): Misschien kan ik gelijk even reageren op de gedeputeerde. De gedeputeerde zegt dat de toewijzing aan statushouders aan de gemeente is, maar wij begrijpen dat het college van GS nu ook aan de overlegtafel zit over die huisvesting van statushouders en wij hebben nu wel een situatie waarbij de provincie dus een bak geld in die gemeente Bergeijk steekt en waarbij die gemeente Bergeijk nog altijd zegt "wij gaan met voorrang die statushouders huisvesten". Is dit niet een uitgelezen kans om als provincie te zeggen: wij komen eens een keer op voor onze eigen inwoners, dat die niet langer op een wachtlijst hoeven te staan, juist omdat dit voorstel bedoeld is om de inwoners van Bergeijk van goede huisvesting te voorzien, in plaats van dat al die woningen straks toch weer een op een worden doorgezet naar statushouders die-

De **voorzitter**: Uw vraag is duidelijk volgens mij. De gedeputeerde.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Ja, voorzitter, ik kan alleen maar in herhaling vervallen. U zegt eigenlijk: ga op de stoel van de gemeente zitten. Dat gaan we niet doen als Gedeputeerde Staten. De toepassing van het toewijzingsbeleid gebeurt door de woningcorporaties en urgentie kan gegeven worden op basis van de gemeentelijke verordening. Ik denk dat we op die manier uiteindelijk die afweging moeten maken.

De **voorzitter**: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, voorzitter, de gedeputeerde zegt nu wel dat hij niet op de stoel van de gemeente gaat zitten, maar u legt wel een grote zak geld op die stoel van de gemeente neer. En als wij als provincie een zak geld op de stoel van de gemeente neerleggen, dan zullen we toch ook wel wat eisen mogen stellen en juist eisen waar onze inwoners van Brabant, en daarmee ook de inwoners van Bergeijk, ook iets aan hebben. Is het dan te veel gevraagd om, als er veel betaald wordt aan die gemeente, en eigenlijk gewoon aan die woningcorporaties, ook gewoon iets terug te vragen en specifiek

iets te doen voor onze eigen mensen in plaats van straks heel de groep die in De Buitenjan zit weer te huisvesten?

De **voorzitter**: De gedeputeerde tot slot.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Feitelijk klopt het niet wat u zegt. Dit is geen bijdrage aan de gemeente Bergeijk, dit is een bijdrage aan de oplossing van de volkshuisvestelijke problematiek die daar speelt. Overigens legt Bergeijk zelf ook een forse duit op tafel om bij te dragen aan de oplossing. Ik vind niet dat je deze dingen op die manier met elkaar kunt mengen. Het zijn echt verschillende grootheden van onderwerpen waar je met elkaar over spreekt.

Ik heb nog één reactie richting de heer Duijs. Hij maakt zich zorgen over een precedentwerking. We hebben het daar eigenlijk al over gehad in de themabijeenkomst, maar ik wil u zeggen dat deze casus echt een unieke situatie is. Ik verwijs nogmaals naar de onderbouwing van het voorstel, waarin dat nadrukkelijk is uitgelegd.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan komen we bij de afronding, denk ik.

De heer **Ronnes** (GS, CDA): Voorzitter, ik krijg nu het amendement binnen dat gaat over de urgentie van statushouders, maar daar heb ik eigenlijk al op geantwoord. Dus ik kan dit amendement op 'ontraden' zetten.

De **voorzitter**: Ja, het amendement komt nu binnen en wordt op iBabs geplaatst.

De heer **Altundal** (SP): Toch even: klopt het dat wij één amendement hebben?

De **voorzitter**: Er was een motie, die is omgebouwd naar een amendement. Er zijn nu twee amendementen: A27 en A28.

De heer **Altundal** (SP): Ik heb alleen A27.

De **voorzitter**: A28 komt net binnen.

De **loco-griffier**: De griffie plaatst op dit moment het amendement; dat kost eventjes tijd.

De **voorzitter**: En beide amendementen worden door het college ontraden, begrijp ik.

Daarmee zijn we wel aan het einde gekomen van de bespreking van dit onderwerp. We gaan naar het volgende beperkte bespreekstuk, tevens het laatste onderwerp van vandaag: procedure wensen en bedenkingen inzake deelneming in BrabantRing BV.

42/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake deelneming in BrabantRing BV

De **voorzitter**: Ik kijk naar de heer De Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Nee, dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: Dan de heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ook niet.

De **voorzitter**: De heer Phillipart.

De heer **Philippart** (GL): Voorzitter. Ondanks dat het een beperkt bespreekstuk is, wil ik er toch even aandacht aan besteden.

Wie verdedigt onze publieke digitale waarden en weegt integraal en vanuit grondwettelijk perspectief wat de juiste weg is in de verdere digitalisering? Deze vraag wordt in onze regio en ons land nog te weinig gesteld, maar data en ICT is als water en haar leidingen. Het dient een publiek doel en dient daarmee een publiek goed te zijn in hoeverre het onze grondrechten en veiligheid raakt. Veel hangt af van hoe de provincie haar sturende rol de komende jaren gaat oppakken om op een verantwoorde manier met de digitalisering van de Brabanders om te gaan, zeker bij een bestuur van een provincie die de bakermat is van de technologische revolutie waar we ons momenteel in bevinden.

Voorzitter. Deze passage sprak ik uit in mijn wittebroodsweken in deze Staten, ook in de richting van de heer Van Gruijthuijsen, bij de behandeling van Brainport Smart District, toen gedeputeerde van onze grootste collega-coalitiepartner en nu gelukkig wederom. Als ik de opgeworpen vraag van tweeënhalf jaar geleden nu moet beantwoorden, zeg ik met trots dat onze gedeputeerde deze publieke waarden middels dit voorstel zeer zeker verdedigt en weegt vanuit het publieke belang. Daarvoor wil ik hem complimenteren. Hij heeft dit onderwerp snel, adequaat en inhoudelijk opgepakt, zowel in de technische beantwoordingen bij de informerende en oordeelsvormende bijeenkomsten alsook in de toegestuurde memo.

Op één onderdeel wil ik nog verder ingaan, namelijk de uitvoering vanuit het duurzaamheidsperspectief. Kunnen GS nog een keer aangeven hoe zij gaan proberen te sturen om duurzaamheid te verankeren in het inkoopbeleid? Want als Staten hebben wij hierover immers niks meer te zeggen. Kiezen we bijvoorbeeld voor een datacentrum dat lokaal de energie opwekt, eventueel middels een windmolen die niemand stoort, CO₂-negatief is, neutraal is ook goed, groene daken heeft en eventueel van een houtig uiterlijk voorzien is? Het feit dat ik lees-

De **voorzitter**: Denkt u aan de tijd?

De heer **Philippart** (GL): Ja, een paar zinnen nog. Het feit dat ik lees dat wordt ingezet op een zo laag mogelijke prijs, vraag ik me af of dat niet conflicterend is. Wat kan de gedeputeerde hier eventueel op toezeggen?

Voorzitter, ik rond af. Als woordvoerder economie en digitalisering ben ik in het verleden kritisch geweest op het digitaliseringsbeleid van de provincie, maar dit voorstel getuigt in de optiek van GroenLinks van goed en verantwoord bestuur. Dus nogmaals complimenten en ik zie uit naar de beantwoording.

Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja, dank, voorzitter. De PVV-fractie heeft wel degelijk bedenkingen bij dit voorstel. Ik zal het kort houden, want we hebben er in de commissie al uitgebreid bij stilgestaan. We zijn nog steeds van mening, ook na de discussie daarover in de commissie, dat dit geen provinciale taak is of hoort te zijn. Bovendien wordt hier een verhaal opgehangen alsof er met die BrabantRing echt een heel veilige verbinding kan worden geconstrueerd, maar het is eigenlijk ook maar een schijnoplossing, want via het reguliere internet kunnen ook al heel veel, gewoon veilige verbindingen worden georganiseerd. Dat is technisch allemaal mogelijk en wordt ook voor heel veel toepassingen gebruikt, dus het is helemaal niet nodig om het op deze manier te doen. Het is eigenlijk een overdreven vorm van schijnveiligheid.

Nog steeds blijft eigenlijk onduidelijk hoe dit voorstel nu gaat uitwerken met de private eindgebruikers. Het gaat dan wel via de institutionele partners lopen, maar zal dit dan ook niet leiden tot onrealistische

verwachtingen? Dat is nog wel een vraag die ik aan de gedeputeerde heb, want dit wordt nu in de samenleving gegooid alsof het een product is dat met allerlei mogelijkheden komt, maar als dit tegen blijkt te vallen, worden wij er als provincie dan juist niet op aangekeken vanuit de samenleving dat het iets is wat misschien niet aan de verwachtingen gaat voldoen? Dus: waar is al dat optimisme van de gedeputeerde op gebaseerd?

Tot zover, voorzitter, in deze termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Nee, dank u, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Voorzitter, dames, mijne heren, Brabanders. Het waren heel bijzondere, heuglijke themavergaderingen over de BrabantRing. Gedeputeerde Van Gruijthuijsen deed namelijk een heel belangrijke toezegging. Hij zei dat het college zou blijven nadenken! Of hij dan niet wat al te vrijzinnig met het begrip 'collegiaal bestuur' omgaat, laten we aan de geschiedschrijving over. Maar er waren nog meer opvallende zaken. De oppositie probeerde eensgezind uit te vinden wat dat nou was, zo'n BrabantRing, wat dat doet, waarom we dat nodig hebben en waarom de provincie zich daarmee bezig zou moeten houden. Het was heel lastig, en dat lag niet aan de inhoudelijke diepgang van het voorstel, maar eerder aan een gebrek daaraan. Tijdens de informerende themavergadering volgden de antwoorden moeizaam. Schriftelijk volgde toen nog een epistel met verdere uitleg en het begin van de oordeelsvormende vergadering hebben we ook besteed aan informatie eigenlijk, het proberen enigszins helder te krijgen wat nou de antwoorden op die drie vragen zijn. Een andere opvallende zaak was dat de coalitie daar bijna geen behoefte aan had, aan die verduidelijking. Ook opvallend was dat, terwijl we wachtten eigenlijk op een soort onvermijdelijke fusie GroenLinks/PvdA, dat nog niet gebeurde, maar dat we wel een gezamenlijk optreden VVD/D66 hadden met een gezamenlijke afvaardiging, die expliciet namens beide delen van deze overheidspartij sprak. Erg interessant. Waarschijnlijk zal dit voorstel aangenomen worden, gezien alle partijen die ervoor zijn, en ook JA21 wil best meewerken aan de verbetering van Brabantse infrastructuur. Dat zien we toch ook wel als een kerntaak. GS proberen ons ervan te overtuigen dat het een oplossing is voor veiligheidsvraagstukken die te maken hebben met internet. Hoewel wij zeker denken dat er andere oplossingen te bedenken zijn dan deze, en dat de combinatie-

De **voorzitter**: U wordt geïnterrupteerd, mijnheer Rutjens; dat kan ook zomaar gebeuren. Mevrouw Van Boxel.

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Het ging eventjes over de opmerking dat VVD en D66 samen optrokken in die vergadering, maar dat kwam omdat mijn collega Suat Kutlu niet aanwezig kon zijn wegens ziekte. Dat is een ander verhaal dan u nu brengt.

De **voorzitter**: Mijnheer Rutjens gaat verder.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ik wens de heer Kutlu heel veel beterschap uiteraard. Ik had het over de combinatie IT en overheid, wat natuurlijk vaak een toxische combinatie blijkt, maar goed. Toch willen we GS graag helpen om ook de doelstelling te halen dat de BrabantRing die veiligheid zou kunnen bieden waar het steeds over gaat. Daarom dienen we graag een amendement in, getiteld 'Chinese muur om de BrabantRing'. Wij willen namelijk voorkomen dat socialistisch China-

De **voorzitter**: Wilt u tot een afronding komen?

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): -zeggenschap krijgt over de BrabantRing. De gedeputeerde gaf al aan dat hij best de hardware uit China wilde weren. Ons amendement gaat over de hardware, de besturingssystemen en mogelijke financiering uit Chinese bron en ik hoop dan ook op steun, niet alleen uit het Brabants parlement, maar misschien ook van de gedeputeerde.

Dank u wel

Amendement A29-2021: Chinese muur om de BrabantRing

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021;

behandelend het Ontwerpbesluit Statenvoorstel 42/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake deelneming in BrabantRing BV;

besluiten dat de tekst:

'ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben betreffende het voorgenomen besluit van Gedeputeerde Staten om voor 30,2 procent aandeelhouder te worden van BrabantRing BV'

wordt vervangen door:

'ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij betreffende het voorgenomen besluit van Gedeputeerde Staten om aandeelhouder te worden van BrabantRing BV de expliciete wens hebben dat nu en in de toekomst wordt voorkomen dat socialistisch China toegang krijgt tot- of zeggenschap krijgt over de BrabantRing, onder meer door geen gebruik te maken van Chinese hardware of Chinese besturingssystemen of Chinese financiering, en Gedeputeerde Staten te verzoeken dit technisch, organisatorisch en juridisch te borgen';

en gaan over tot de orde van de dag."

Willem Rutjens, Groep Rutjens.

De **voorzitter**: Ik neem aan dat het amendement ook eventjes tot ons gaat komen. Dat is ook voor de gedeputeerde best handig, en voor u allen natuurlijk. De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Voorzitter. Het zal de gedeputeerde niet verbazen dat 50PLUS het met de BrabantRing niet ziet zitten, en wel om redenen van veiligheid. We hebben net VDL gehad: een hacker legde alle bedrijven stil, een heel conglomeraat. Maar het Digital Trust Center, onderdeel van Economische zaken, heeft ook gewaarschuwd. Er zijn nog 300 bedrijven die ernstig bedreigd worden, en dan praat ik vooral over de grotere bedrijven. Ze zeggen dat het zelfs kan gebeuren dat een waterkering overgenomen wordt, sluisdeuren platgelegd worden, elektrische centrales niet meer werken en de gaswinning stil komt te liggen. Men kan zelfs de kleur – schrik niet! – van de Erasmusbrug roze maken. En even voor u: dat is ook in de praktijk gebeurd. De Nationale Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid waarschuwt ook voor hackers. En wat doet onze gedeputeerde? Die zegt: wij gaan gewoon door. Moet je je voorstellen dat straks alle gemeentes, provincie, ziekenhuizen, enzovoort, stil vallen! Die vraag heb ik hem ook in de themagroep gesteld en wil ik hem nog een keer stellen: wil de gedeputeerde de geschiedenisboeken ingaan als verantwoordelijk hiervoor?

De **voorzitter**: Ik zie een interruptie, mijnheer Brouwers, van de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik wil even aan de heer Brouwers vragen of hij even duidelijk wil maken dat de risico's waarvoor hij waarschuwt 'sec' over die hackers gaan en dat die niks over de BrabantRing of die constructie hebben gezegd.

De heer **Brouwers** (50PLUS): U moet de vraag nog eens stellen, want ik snap hem even niet.

De heer **Philippart** (GL): U noemt een aantal risico's op voor hackers van, wat was het: het ministerie van Economische Zaken die dat-

De heer **Brouwers** (50PLUS): Digital Trust Center, ja.

De heer **Philippart** (GL): Ja, maar die hebben niks expliciet over de BrabantRing of de constructie die wij kiezen- Nee, dat dat even helder is.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Dat klopt. Ik ga door.

Wil de gedeputeerde de geschiedenisboeken ingaan als verantwoordelijk hiervoor en natuurlijk 50PLUS, die gewaarschuwd heeft "doe het niet!"? Maar zoals altijd wil 50PLUS meedenken. 50PLUS heeft maar één ding gevraagd: laat een onpartijdig specialistisch bureau ernaar kijken of de BrabantRing vandaag veilig is. En het antwoord van de gedeputeerde was: dat doen we niet, de BrabantRing is veilig. Nou, voorzitter, dan begrijpt u dat 50PLUS het niet ziet zitten met deze BrabantRing, dit soort intranet. Voorzitter, dat was mijn eerste termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dat was uw eerste en ook uw laatste termijn, want we spreken hier maar in één termijn. Ik geef het woord aan de heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Ik zie af van spreektijd.

De **voorzitter**: Oké. De gedeputeerde heeft het woord.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dank. We hebben op 19 november een goed gesprek gehad over uw wensen en bedenkingen over de deelname aan de BrabantRing. Met die deelname aan de BrabantRing, deze samenwerking voor een veilige, digitale infrastructuur, zetten we een belangrijke stap naar de slimme maatschappelijke toepassingen van morgen en vandaag. We hebben een gesprek gehad over vele onderwerpen, maar in het bijzonder over veiligheid, duurzaam inkoopbeleid en naar aanleiding van de inbreng van de SP heb ik u nog een memo toegestuurd, waarmee, naar ik hoop, ook de onduidelijkheid wat dat betreft uit de wereld is geholpen.

Kort antwoord op een aantal vragen van de heer Philippart namens de fractie van GroenLinks. Dat duurzaam inkoopbeleid zullen we laten aansluiten, dat zullen we inbrengen wat we als reguliere provincie natuurlijk ook gebruiken als inkoopbeleid. Daar hebben we een duurzaam inkoopbeleid op en we zullen dat via onze Raad van commissarissen vanzelfsprekend inbrengen en dat vertalen naar waar de BrabantRing zich mee bezighoudt. Op die manier brengen wij uw boodschap, en de vorige keer heb ik u ook toegezegd om dat op die manier te doen.

De onrealistische verwachtingen van de heer Van Hattem. Ja, wat u onrealistisch vindt, vind ik wel realistisch. Dus dan gaat het er ook om dat we daarmee aan de slag gaan en daar vooruitgang in boeken. Aan de andere kant zou ik ook de vraag willen stellen: zou er überhaupt ooit een verwachting zijn die in de ogen van de PVV-fractie wel reëel zou zijn?

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter-

De **voorzitter**: De heer Van Hattem wil daar best antwoord op geven. Mijnheer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik vind dit een buitengewoon flauwe opmerking van de gedeputeerde. Kijk, dit is een project waarover we best wat discussie hebben gehad in de commissie, wat, zoals meerdere

sprekers net ook hebben aangehaald, met behoorlijk wat vaagheid is omkleed. Het is niet meteen helemaal duidelijk wat zo'n BrabantRing precies is. Ik heb zelf ook in de gemeenteraad van Den Bosch de discussie meegemaakt en daar werd door een ambtenaar in een presentatie zelfs letterlijk gezegd dat een groot glasvezelnetwerk in alle dorpen in de gemeente zou worden aangelegd, dus dat er overal glasvezel wordt neergelegd en dat de provincie er heel veel in gaat investeren-

De **voorzitter**: En uw punt is?

De heer **Van Hattem** (PVV): De verwachtingen lopen nogal uiteen en mijn punt is: ik heb nog altijd het gevoel dat dat niet duidelijk wordt gemaakt door het college van GS, niet duidelijk wordt gecommuniceerd, en daarom heb ik net, ook gelet op deze beantwoording, waar ik al een klein beetje bang voor was, nog een amendement ingediend om deze en nog enkele andere bedenkingen mee te kunnen geven.

Amendement A30-2021.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant,

in vergadering bijeen op 3 december 2021, ter bespreking van Statenvoorstel Procedure wensen en bedenkingen inzake BrabantRing;

besluiten:

het dictum van het ontwerpbesluit:

'ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij geen wensen en bedenkingen hebben betreffende het voorgenomen besluit van Gedeputeerde Staten om voor 30,2 procent aandeelhouder te worden van BrabantRing BV';

te wijzigen in:

'ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen dat zij bedenkingen hebben betreffende het voorgenomen besluit van Gedeputeerde Staten om voor 30,2 procent aandeelhouder te worden van BrabantRing BV:

- het is geen provinciale taak;
- het biedt schijnveiligheid ten opzichte van reguliere internetoplossingen;
- het schept onduidelijke en daarmee mogelijk onrealistische verwachtingen richting private eindgebruikers';

Alexander van Hattem PVV

De **voorzitter**: Dus u dient nu een nieuw amendement in?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ja.

De **voorzitter**: De gedeputeerde gaat verder.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Daar kan ik nog niet op vooruitlopen, omdat ik dat amendement niet gezien heb, mevrouw de voorzitter. Natuurlijk zijn er ervaringen opgedaan, mijnheer Van Hattem, in de regio Eindhoven met de werking van de Eindhovense ring – laat ik het zo maar even formuleren. Dat zorgt ervoor dat wij, en alle partners in de BrabantRing, zoals we die nu aan het opzetten zijn, verwachten dat dat goed gaat lopen en met name die maatschappelijke toepassingen ook daadwerkelijk kunnen gebruiken, om het leven en welzijn van die Brabander ook goed te maken en beter te maken.

Ik vind het wel opvallend dat de heer Van Hattem van de PVV aan de ene kant vindt dat het internet 'an sich' al veilig genoeg is en dat de heer Brouwers aan de andere kant zegt dat deze aparte laag, de BrabantRing, nog niet veilig genoeg is. Zoals ik ook in de themavergadering heb aangegeven, ga ik er op basis van de ervaringen die er zijn en op basis van hoe er de afgelopen vijftien jaar is gewerkt van uit dat op dit moment, en ook naar de toekomst toe, de veiligheid gewaarborgd is. Daar is geen onpartijdig

onderzoek voor nodig en wij blijven ook via bijvoorbeeld het Brainport Cyber Weerbaarheidscentrum werken, waarin we bijvoorbeeld al het mkb veiliger en cyberweerbaar proberen te maken. Dus we zijn op diverse plekken aan het werken om organisaties en gebruikers cyberweerbaar te maken.

Dan de inbreng van de heer Rutjens van Groep Rutjens. Ja, daar moest ik natuurlijk wel even over nadenken, mijnheer Rutjens, zoals u dat van mij kunt verwachten. Het college heeft bij de themavergadering toezeggingen gedaan, de Chinese muur, en dat gaat over de veiligheid en de onafhankelijkheid van ongewenste buitenlandse inmenging. Dat is volgens mij meer dan voldoende om u gerust te kunnen stellen dat we in de toekomst geen gebruik gaan maken van die ongewenste buitenlandse inmenging. Dus ik zou uw amendement ook willen ontraden, vanuit het oogpunt dat het overbodig is, en het is ook, kan ik u zeggen, technisch en juridisch gezien eigenlijk niet uitvoerbaar. Daarom vind ik de manier waarop u het amendement heeft geformuleerd ook wel lastig.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dank u wel, voorzitter. Kijk, uiteindelijk gaat het er ons niet om of het amendement wel of niet wordt aangenomen, het gaat om het resultaat. Ik hoor uw toezegging heel duidelijk, die had u eerder ook al gedaan over ongewenste buitenlandse inmenging, en toen ging het specifiek over de hardware. Mocht het nou zo zijn dat de gedeputeerde dat wil uitbreiden door niet alleen de hardware expliciet te noemen, maar ook besturingssystemen en financiering, dat te schakelen onder de toezegging 'ongewenste buitenlandse inmenging', dan zou dat voor ons voldoende toezegging kunnen zijn om te zeggen "goh, dan hebben we het amendement niet nodig", maar dan heeft u die toezegging zo duidelijk gemaakt dat dat voor ons voldoende is. Bovendien heeft u dan een tweede hele belangrijke toezegging, naast natuurlijk de legendarische toezegging dat uw college blijft nadenken.

De **voorzitter**: De gedeputeerde.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Blij dat de term die u gebruikt over blijven nadenken-, ja, dat is toch eervol, mijnheer Rutjens. Ja, die toezegging doe ik graag. Ik gebruikte in de themavergadering ook een analogie over de gordel en het rijden van de auto: het gebruik van een gordel in de auto wil nog niet zeggen dat er geen ongelukken gebeuren. En zo is eigenlijk ook de analogie met het gebruik van een iPhone: het is een Amerikaans product, maar toch zitten er Chinese onderdelen in, die niet dominant zijn in het gebruik van de iPhone. Dus wat we niet kunnen doen-, en dan gaat het over die ongewenste buitenlandse inmenging, ik doe eigenlijk een bredere toezegging dan uw amendement aangeeft, dat we dat niet willen hebben, dat die dominantie daarin plaatsvindt, dus wat dat betreft hoop ik daarmee ook aan u, maar ook aan andere mensen hun vraagtekens een antwoord te bieden.

De **voorzitter**: De heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Wij worden steeds blijer met de toezegging van de gedeputeerde, en dan heb ik het natuurlijk ook over de autogordel. Waar het ons om gaat, is dat we dan ook die airbag daarnaast installeren, dus dat we het inderdaad zo interpreteren dat die drie dingen – ik wil het nog even expliciet noemen: hardware, besturingssystemen en financiering –, dat dat ongewenste buitenlandse inmenging is. En als dat zo is – ik heb alleen een knikje nodig –, dan zou ik graag het amendement weer terug willen trekken, want dan is de toezegging ons voldoende.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Daarom ook die analogie met de iPhone. Kijk, het kan zo maar zijn, mijnheer Rutjens, dat- Laten we het hypothetische voorbeeld nemen dat er een Nederlandse onderneming is die voor 100 procent gefinancierd is, 95 procent Nederlands en 5 procent buitenlands.

Daar hebben wij niet altijd zicht op en dat noem ik dan ook niet een dominante buitenlandse inmenging. Dus als u hem zo bedoelt, dan is dat de lijn wat mij betreft.

De **voorzitter**: Mijnheer Rutjens

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ik denk dat we er zijn, voorzitter. In dat geval is de toezegging de dominantie op die drie vlakken, zo interpreteren we hem, en dan is die toezegging uitstekend. Dank u wel.

De **voorzitter**: En u trekt daarmee dit amendement in?

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Ja, daarmee trekken we het amendement in.

De **voorzitter**: Oké, helder. De gedeputeerde gaat verder.

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Kijk, als we zo over en weer blijven nadenken, mijnheer Rutjens, dan komen we er samen uit.

Ik heb zojuist amendement A30 van de PVV snel kunnen doorlezen. Ik heb net al mondeling toegelicht hoe het college, maar ook de BrabantStad-partners erin zitten, dus ik zou dit amendement willen ontraden

De **voorzitter**: Dank u wel. Bent u aan het einde gekomen van uw betoog?

De heer **Van Gruijthuijsen** (GS, VVD): Dat ben ik, mevrouw de voorzitter.

De **voorzitter**: Dan zijn we daarmee aan het einde gekomen van de beraadslagingen over dit voorstel. Ik zie mijnheer Altundal toch nog?

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter, als het gaat over het intrekken of aanhouden van moties. Ik weet niet of dat later nog komt, maar voordat de stemming plaatsvindt wil ik melden dat we onze motie M200 over het opstellen van een bodemenergiebeleid aanhouden, na de toezegging van de gedeputeerde dat ze nog met een memo komt.

De **voorzitter**: Oké, dank u wel. Zijn er nog anderen die dit soort opmerkingen hebben?

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Ja, voorzitter. Hetzelfde geldt voor motie M199. Die willen wij aanhouden.

De **voorzitter**: Oké. Verder niemand meer, dan is het helder waar het zo meteen over gaat.

We komen dan nu aan het einde van deze vergadering. Zoals u weet, vinden de stemmingen over de voorstellen vandaag plaats in een aparte digitale vergadering, aansluitend aan deze vergadering. De aanwezigen hier in de zaal wordt verzocht om naar de vergaderruimte te gaan die hiervoor is aangewezen. De digitale vergadering zal over dertig minuten aanvangen. Ik verzoek u allen u gereed te maken voor deze vergadering en in te loggen voor de digitale stemming.

Dank u wel voor uw aanwezigheid en ik zie u zo meteen terug.

De voorzitter sluit om 15.32 uur de vergadering.

De voorzitter opent om 16.00 uur de digitale vergadering.

De **voorzitter**: Dames en heren. Voordat ik de vergadering heropen, inventariseer ik wie aanwezig zijn in deze vergadering. Dat gebeurt op alfabetische volgorde in een drietal groepen, allereerst de Statenleden met een achternaam beginnend met de letters A t/m H, vervolgens I t/m P en ten slotte Q t/m Z. Wanneer de groep waartoe u met de eerste letter van uw achternaam behoort aan de beurt is, wordt u verzocht de microfoon en de camera aan te zetten. Wanneer de griffier uw naam noemt, meldt u zich dan als volgt: uw naam en "Ik ben aanwezig". U weet het: het is belangrijk dat u deze woorden uitspreekt, omdat de camera u ook eventjes moet vinden als het ware. Als we geconstateerd hebben dat u zowel met geluid als met beeld goed doorkomt, beschouwen we u als aanwezig en de griffier zet u dan op de presentielijst.

Ik geef nu graag het woord aan de griffier.

De loco-griffier: Dank u voorzitter. Wij beginnen met de groep A t/m H. De heer Altundal.

De heer **Altundal** (SP): Ik ben aanwezig, voorzitter.

De loco-griffier: Dank u wel. Mevrouw Arts.

Mevrouw **Arts** (SP): Willemieke Arts van de SP is aanwezig.

De loco-griffier: De heer De Bekker.

De heer **De Bekker** (Groep De Bie): Aanwezig voorzitter, dank je wel.

De loco-griffier: Gezien. De heer Van den Berg.

De heer **Van den Berg** (PVV): Harry van den Berg. Ik ben aanwezig.

De loco-griffier: Dank u wel. De heer De Bie.

De heer **De Bie** (Groep De Bie): Eric de Bie. Ik ben aanwezig.

De loco-griffier: Dank u. De heer Boon.

De heer **Boon** (PVV): Goedemiddag. Ik ben aanwezig.

De loco-griffier: Dank u wel. Mevrouw Van Boxel.

Mevrouw **Van Boxel-van Gruijthuijsen** (D66): Goedemiddag, Bettine van Boxel. Aanwezig.

De loco-griffier: Dank u wel. De heer Van den Broek.

De heer **Van den Broek** (Lokaal Brabant): Goedemiddag, voorzitter. Aanwezig.

De loco-griffier: De heer Brouwers.

De heer **Brouwers** (50PLUS): Goedemiddag, Jan-Frans Brouwers. Aanwezig.

De loco-griffier: Dank u. Mevrouw Van Diemen.

Mevrouw **Van Diemen-Vereijken** (GL): Anne van Diemen. Ik ben aanwezig.

De loco-griffier: Dank u. Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Van Dijk** (PvdA): Edith van Dijk, PvdA, is aanwezig.

De loco-griffier: Dank u. Mevrouw Dirken.

Mevrouw **Dirken** (VVD): Wilma Dirken. Ik ben aanwezig.

De loco-griffier: Dank u. De heer Duijs.

De heer **Duijs** (Groep Rutjens): Goedemiddag, voorzitter, Frank Duijs. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier:** De heer Eerden.

De heer **Hendriks** (CDA): Sorry, dit is Coen Hendriks. Roel krijgt geen verbinding en is nu contact aan het leggen met een van uw collega's.

De **loco-griffier:** Dan kijken we later of hij zich nog kan melden. De heer Everling is niet aanwezig, denk ik. De heer Gremmen.

De heer **Gremmen** (VVD): Goeiemiddag, voorzitter, Roel Gremmen. Ik ben aanwezig.

De loco-griffier: De heer Van Hattem.

De heer **Van Hattem** (PVV): Goeiemiddag, voorzitter. De heer Van Hattem is aanwezig.

De loco-griffier: Dank u. De heer Kees de Heer.

De heer **De Heer** (CDA): Goedemiddag, ik ben aanwezig. Kees de Heer.

De loco-griffier: Dank u. De heer Thierry de Heer.

De heer **De Heer** (D66): Ik ben aanwezig, voorzitter.

De **loco-griffier:** Dank u wel. De heer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nico Heijmans is aanwezig.

De **loco-griffier:** Ik zie u nog niet, mijnheer Heijmans. Kunt u de camera aanzetten alstublieft?

De heer **Heijmans** (SP): Die staat aan.

De **loco-griffier:** Wij zien u niet, mijnheer Heijmans.

De heer **Heijmans** (SP): Nou, dat is dan hartstikke fijn voor jullie, maar ik weet niet wat ik daaraan zou kunnen veranderen.

De **loco-griffier**: Misschien kunt u het schuifje van de camera openzetten.

De heer **Heijmans** (SP): Dat staat open.

De **loco-griffier**: We proberen het zo nog een keer. De heer Hendriks hebben we al gezien.

De heer **Hendriks** (CDA): En gehoord. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u wel. Mevrouw De Hoon.

Mevrouw **De Hoon** (CDA): Goeiemiddag, Ankie de Hoon. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u wel. Dan kom ik nu bij de categorie I t/m P. Het verzoek aan de eerste groep hun geluid en camera's uit te zetten en de tweede groep om die aan te zetten. De heer Janssen.

De heer **Janssen** (VVD): Voorzitter, Robert Janssen. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u. Mevrouw Van der Kammen is niet aanwezig. De heer Karaaslan. Wij horen en zien de heer Karaaslan niet.

De heer **Karaaslan** (VVD): Ja, goedemiddag, Taran Karaaslan. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u wel. Mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Mevrouw Van Kessel heeft technische problemen; die komt eraan.

De **loco-griffier**: Oké, Mevrouw De Kinkelder.

Mevrouw **De Kinkelder** (PvdA): Goedemiddag, ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Ja, dank u wel, gehoord en gezien. Mevrouw Koopman-

De heer **Heijmans** (SP): Griffier, mag ik even uw aandacht? Ik lijk nu in beeld te zijn.

De **loco-griffier**: Wij zien u, dank u wel!

De heer **Heijmans** (SP): Dank u wel.

De **loco-griffier**: Mevrouw Koopman.

Mevrouw **Koopman** (SP): Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u wel. De heer De Kort.

De heer **De Kort** (PvdA): Goedemiddag, griffier, ik ben ook aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u. De heer Kutlu is afwezig. Mevrouw Leeger.

Mevrouw **Leeger** (CDA): Mevrouw Leeger is aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u wel. Mevrouw Van der Linden.

Mevrouw **Van der Linden** (GL): Ja, Jade van der Linden. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank je wel. De heer Ludwig.

De heer **Ludwig** (GL): Tom Ludwig is aanwezig.

De **loco-griffier**: Ja, gezien. De heer Manders.

De heer **Manders** (VVD): Walter Manders, goeiemiddag. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u. De heer Van der Meeren.

De heer **Van der Meeren** (Groep De Bie): Griffier, Camiel van der Meeren is aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u. Mevrouw Meeuwis.

Mevrouw **Meeuwis-van Langen** (D66): Goedemiddag, Ine Meeuwis. Ik ben aanwezig. Griffier, u mag mevrouw Van Kessel opnieuw oproepen, want ze schijnt er weer te zijn.

De **loco-griffier**: Dat ga ik zo meteen eventjes doen. Mevrouw Meuwissen.

Mevrouw **Meuwissen** (VVD): Goedemiddag, Carola Meuwissen, ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u wel. De heer Van Nuland.

De heer **Van Nuland** (VVD): Goedemiddag, Jelle van Nuland. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank je. De heer Van den Oetelaar.

De heer **Van den Oetelaar** (FvD): Goedemiddag. Joris van den Oetelaar. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u wel. Mevrouw Otters.

Mevrouw **Otters-Bruijnen** (VVD): Suzanne Otters. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u. En tot slot van deze groep de heer Philippart.

De heer **Philippart** (GL): Ja, mijnheer Philippart, aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u. En dan roep ik nog op mevrouw Van Kessel.

Mevrouw **Van Kessel** (D66): Goeiemiddag, ik ben ook aanwezig. Mevrouw Van Kessel.

De **loco-griffier**: Dank u wel. Dan gaan we nu naar de groep Q tot en met Z, als de vorige groep de camera's en het geluid wil uitzetten. Dan ben ik bij de heer Rutjens.

De heer **Rutjens** (Groep Rutjens): Dag, voorzitter, ik ben nog steeds aanwezig. Willem Rutjens, JA 21.

De **loco-griffier**: Dank u. Mevrouw Scholder.

Mevrouw **Scholder-Penders** (VVD): Goedemiddag, ik ben aanwezig, Gaby Scholder.

De **loco-griffier**: Dank u. De heer Spooren.

De heer **Spooren** (CDA): Goedemiddag. Chris Spooren is aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u. De heer Stoop.

De heer **Stoop** (CDA): Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Ik zie u nog niet-

De heer **Stoop** (CDA): Dan gaan we het nog een keer proberen. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Ja, dank u, gezien. De heer Thijssen.

De heer **Thijssen** (CDA): Goeiemiddag. Marcel Thijssen. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u. Mevrouw Van de Ven.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Goedemiddag, Tanja van de Ven. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u. De heer Verkade vraag ik zich te melden.

De heer **Verkade** (GL): Ja, die had zijn microfoon al opengezet. Bart Verkade, ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u. Mevrouw Vlasveld.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Goedemiddag, voorzitter. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: De heer Vreugdenhil. De heer Vreugdenhil? De heer Vreugdenhil zit al wel in het stelsysteem, maar dient zich ook te melden in Teams. Ik kom daar zo even op terug. De heer Van der Wel. Ik hoor u niet, mijnheer Van der Wel.

De heer **Van der Wel** (Partij voor de Dieren): De heer Van der Wel van de Partij voor de Dieren is aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u. De heer Van Wely.

De heer **Van Wely** (Groep Rutjens): Goedemiddag, voorzitter. Loek van Wely, aanwezig.

De **loco-griffier**: En dan hebben we ten slotte mevrouw Zwart.

Mevrouw **Zwart** (VVD): Suzanne Zwart. Ik ben aanwezig. Dan weet u dat.

De **loco-griffier**: Dank u wel. Volgens mij zag ik beeld nog de heer Eerden verschijnen. De heer Eerden?

De heer **Eerden** (CDA): Ja, goedemiddag griffier. Ik ben aanwezig, Roel Eerden.

De **loco-griffier**: Dank u wel. Dan constateer ik dat wij missen de heer Everling, mevrouw Van der Kammen, de heer Kutlu en dat de heer Vreugdenhil zich in Teams nog- Hé, ik zie mevrouw Van der Kammen in beeld! Kunt u nog even uw camera en geluid aanzetten, mevrouw Van der Kammen, en u melden?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter, goedemiddag. Patricia van der Kammen. Ik ben aanwezig.

De **loco-griffier**: Dank u wel. En de heer Vreugdenhil roep ik nogmaals op. Ik hoor zojuist dat de heer Vreugdenhil niet aanwezig is. Dan constateer ik dat wij 50 stemgerechtigde leden hebben. En ik roep mevrouw Van der Kammen nog op zich te melden in NotuVote. Volgens mijn gegevens zit u daar nog niet in. Ja, dank u wel.

De **voorzitter**: Misschien kan de griffier nog even het totaalbeeld weergeven.

De **loco-griffier**: Wij hebben 50 stemgerechtigde leden in deze stemming.

De **voorzitter**: Oké. Dank u wel, griffier. Ik constateer derhalve dat er een quorum is in deze digitale vergadering van Provinciale Staten.

Ik stel de agenda aan de orde. Ik neem aan dat u ervan op de hoogte bent dat we hier gaan stemmen over de zaken die zojuist in de vergadering aan de orde zijn geweest. Ik ga ervan uit dat u dus akkoord bent met de agenda.

Zoals gezegd, we gaan vandaag digitaal stemmen over de voorstellen waarover we hebben beraadslaagd zojuist, alsmede over de lijst van ingekomen stukken. Ik vraag de griffier melding te doen van het aantal deelnemers in de stemapplicatie.

De **loco-griffier**: Dat zijn 50 personen.

De **voorzitter**: Dank u wel. U weet het: de gebruikelijke volgorde van stemmen wordt aangehouden: we stemmen eerst over de amendementen, dan over het voorstel zelf en dan over de moties. Per amendement, besluit of moties wordt een stemming opengesteld en kan gestemd worden door middel van de buttons 'Voor', 'Tegen' of 'Onthouden'. U bevestigt uw stem door op de button 'Versturen' te drukken. Druk ook na elke stemming even op 'Refresh'. Het verhaal rondom het onthouden is natuurlijk zoals in elke vergadering: dat is alleen bedoeld voor een stem op grond van artikel 28 van de Provinciewet. Indien van toepassing dient u dit voorafgaande aantal de stemming bij de griffier te melden. Gebruik deze button dan ook alleen voor dit doel. Wanneer u een stemverklaring wenst af te geven, kunt u dat voorafgaand in de chat aan mij aangeven. Ik zie dat een tweetal mensen dat inmiddels heeft gedaan. Ik geef u dan per stemblokje het woord in relatie tot een korte stemverklaring, dus bijvoorbeeld bij het beleidskader Gezondheid als alle stemmingen zijn geweest. Dus: de laatste motie is M198A, als die is geweest, dan zal ik u de gelegenheid geven om over dat hele blokje een stemverklaring af te leggen, indien u daar behoefte aan heeft.

Als wij zo meteen gaan stemmen, dan geef ik de stemming vrij en uiteindelijk verschijnt ook de uitslag natuurlijk in beeld. We zullen dan, net als de vorige keren, even kijken of u zich in de uitslag herkent. Dat kost eventjes tijd, ik moet dat langzaam langslopen. Als u zich niet herkent in de manier waarop u gestemd heeft, kunt u dat melden. Daar wordt dan ook een aantekening van gemaakt, maar deze mededeling – u weet het – heeft geen invloed meer op de uitslag van de stemming.

Als dat allemaal helder is, stel ik voor dat we overgaan naar de stemmingen. We beginnen met het beleidskader Gezondheid 2021-2030.

Stemming

40/21 Beleidskader Gezondheid 2021-2030 (kaderstellende nota)

De **voorzitter**: Aangezien er geen amendementen zijn, gaan we meteen stemmen over het ontwerpbesluit van het Statenvoorstel 40/21. De stemming is geopend.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter-

De **voorzitter**: Ja, mijnheer Van Hattem?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik zie in de NotuVote-app dat er nu 51 deelnemers zijn en eerder werd gemeld dat er 50 deelnemers waren.

De **voorzitter**: Dat klopt. Dat is de heer Vreugdenhil, die nog ingelogd staat in het systeem, maar daar uiteindelijk uitgehaald wordt.

De heer **Van Hattem** (PVV): Oké, duidelijk. Dank u.

De **voorzitter**: De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 39 voor en 11 tegen.

Voor hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuisen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, mw. Vlasveld, Van der Wel, Brouwers en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren en Van den Oetelaar.

De **voorzitter**: Daarmee is het voorstel aangenomen.

Dan ga ik naar motie M193', Gezondheid eerst!'. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 6 stemmen voor, 44 tegen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Vlasveld en Van der Wel.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, Van den Oetelaar, Brouwers en Van den Broek.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen.

Dan gaan we naar motie M194, 'Sociale veerkracht'. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 7 voor en 43 tegen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Vlasveld, Van der Wel en Brouwers.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, Van den Oetelaar en Van den Broek.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen.

Dan gaan we naar motie M195A, 'Negatieve gezondheidseffecten'. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 20 voor en 30 tegen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, mw. Vlasveld, Van der Wel, Brouwers en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren en Van den Oetelaar.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen.

Dan gaan we naar motie M196A, 'Gezonde luchtkwaliteit monitoren'. De stemming is gesloten.

De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 39 voor en 11 tegen.

Voor hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, mw. Vlasveld, Van der Wel, Brouwers en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren en Van den Oetelaar.

De **voorzitter**: Daarmee aangenomen.

Dan komen we bij motie M197A, 'Snel in actie voor een gezond Brabant'. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 23 voor en 27 tegen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, Duijs, Rutjens, Van Wely, mw. Vlasveld, Van der Wel, Brouwers en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, De Bekker, De Bie, Van der Meeren en Van den Oetelaar.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen.

Dan gaan we naar motie M198A, 'Totaalbeeld inzichtelijk'. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 42 voor en 8 tegen.

Voor hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, Duijs, Rutjens, Van Wely, mw. Vlasveld, Van der Wel, Brouwers en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, De Bekker, De Bie, Van der Meeren en Van den Oetelaar.

De **voorzitter**: En daarmee aangenomen.

Daarmee zijn we aan het einde gekomen van de stemmingen rondom het beleidskader Gezondheid. Ik zie één verzoek tot een stemverklaring in de chat, bij M194. Mevrouw Van de Ven van het CDA heeft het woord.

Mevrouw **Van de Ven-Vogels** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wij vinden dit een sympathieke motie. Echter, we hebben hier de BOF2 vastgesteld. BOF2 moet aantoonbaar bijdragen aan brede welvaart voor alle Brabanders, waarbij geluk en gezondheid resultaatgebieden zijn.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik heb verder geen stemverklaringen gezien volgens mij bij dit onderwerp.
Dan gaan we naar Statenvoorstel 71/21, Regionaal Water- en Bodem Programma.

71/21 Regionaal Water- en Bodem Programma 2022-2027

De **voorzitter**: We gaan eerst stemmen over het ontwerp-Statenvoorstel 71/21. De stemming is geopend.
De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 46 voor en 4 tegen.

Voor hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, mw. Vlasveld, Van der Wel, Van den Oetelaar, Brouwers en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden Van den Berg, Boon, Van Hattem en mw. Van der Kammen.

De **voorzitter**: Daarmee aangenomen.

Dan gaan we naar de moties. De eerste motie waarover we gaan stemmen in dit blokje is M201, 'Prudent omgaan met onteigeningen'. De stemming is geopend.
De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 32 voor en 18 tegen.

Voor hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, Van den Oetelaar, Brouwers en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, mw. Vlasveld en Van der Wel.

De **voorzitter**: En daarmee aangenomen.

Dan gaan we naar motie M202, 'Houd waterschappen bij de les'. De stemming is geopend.
De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 6 voor en 44 tegen.

Voor hebben gestemd de leden Duijs, Rutjens, Van Wely, mw. Vlasveld, Van der Wel en Van den Oetelaar.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, Brouwers en Van den Broek.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen.

Dan gaan we naar motie M203, 'Geen doorboring van onze beschermende kleilaag'. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 6 voor en 44 tegen.

Voor hebben gestemd de leden De Bekker, De Bie, Van der Meeren, mw. Vlasveld, Van der Wel en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, Duijs, Rutjens, Van Wely, Van den Oetelaar en Brouwers.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen.

En dan de laatste stemming in dit blokje: motie M204, 'Bodemenergie publiek maken'. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 7 voor en 43 tegen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Vlasveld, Van der Wel en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, Van den Oetelaar en Brouwers.

De **voorzitter**: En daarmee verworpen.

Mevrouw Vlasveld van de Partij voor de Dieren heeft aangegeven een stemverklaring te willen afleggen. Ik geef haar nu de gelegenheid.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. De Partij voor de Dieren vindt het belangrijk om door te gaan, maar niet door de kleilaag.
Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel. Veder heb ik geen stemverklaringen gezien. We gaan door naar Statenvoorstel 72/21, Oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie ten behoeve van Brainport Industrie Campus.

72/21 Oprichting Stichting Campus Ontwikkelings Organisatie COO ten behoeve van de Brainport Industrie Campus BIC

De **voorzitter**: We beginnen met een amendement: amendement A25, zonder titel. De stemming is geopend.
De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 15 voor en 35 tegen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, Duijs, Rutjens, Van Wely, mw. Vlasveld, Van der Wel, Van den Oetelaar en Brouwers.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, De Bekker, De Bie, Van der Meeren en Van den Broek.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen.

Dan gaan we naar het volgende amendement: amendement A26, 'Meten is weten, meet het effect van dit beleid'. De stemming is geopend.
De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 17 voor en 33 tegen.

Voor hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, mw. Vlasveld, Van der Wel en Van den Oetelaar.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, Brouwers en Van den Broek.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen.

Dan gaan we stemmen over het ontwerpbesluit Statenvoorstel 72/21 zelve. De stemming is geopend.
De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 32 voor en 18 tegen.

Voor hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, mw. Vlasveld, Van der Wel, Van den Oetelaar en Brouwers.

De **voorzitter**: Daarmee aangenomen.

Ik heb geen stemverklaringen gemeld gekregen. Dan ga ik naar het volgende onderwerp, de procedure wensen en bedenkingen inzake de leenfaciliteit gemeente Bergeijk.

61/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake leenfaciliteit voor corporaties gemeente Bergeijk

De **voorzitter**: Ook hier hebben we een tweetal amendementen. We beginnen met amendement A27, zonder titel. De stemming is geopend.
De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 8 voor en 42 tegen.

Voor hebben gestemd de leden Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, Duijs, Rutjens, Van Wely en Van den Oetelaar.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, mw. Vlasveld, Van der Wel, Brouwers en Van den Broek.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen.

Dan gaan we naar amendement A28, 'Geen financiering voor huisvesting statushouders'. De stemming is geopend.
De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 11 voor en 39 tegen.

Voor hebben gestemd de leden Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren en Van den Oetelaar.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, mw. Vlasveld, Van der Wel, Brouwers en Van den Broek.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen.

Dan komen we bij het ontwerpbesluit Statenvoorstel 61/21. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 40 voor en 10 tegen.

Voor hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, Brouwers en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, Duijs, Rutjens, Van Wely, mw. Vlasveld, Van der Wel en Van den Oetelaar.

De **voorzitter**: Daarmee aangenomen.

Ik heb geen stemverklaringen gezien bij dit onderwerp. Dan ga ik naar Statenvoorstel 42/21, Procedure wensen en bedenkingen inzake deelneming in BrabantRing BV.

42/21 Procedure wensen en bedenkingen inzake deelneming in BrabantRing BV

De **voorzitter**: Hierbij is één amendement ingediend, amendement A30 van de PVV. De stemming is geopend.

De stemming is gesloten.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 7 voor en 43 tegen.

Voor hebben gestemd de leden Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, mw. Vlasveld, Van der Wel en Van den Oetelaar.

Tegen hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, Duijs, Rutjens, Van Wely, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, Brouwers en Van den Broek.

De **voorzitter**: Daarmee verworpen.

Dan gaan we naar het ontwerpbesluit, Statenvoorstel 42/21. De stemming is geopend.

De **loco-griffier**: De heer Spooren en mevrouw Koopman dienen hun stem nog uit te brengen.

Mevrouw **Koopman** (SP): Het werkt niet, voorzitter.

De **voorzitter**: We kunnen mevrouw Koopman ook vragen haar stem mondeling uit te brengen. Bent u voor of tegen?

Mevrouw **Koopman** (SP): Voor.

De **loco-griffier**: Er zijn 50 stemmen uitgebracht, 39 voor en 11 tegen.

Voor hebben gestemd de leden mw. Dirken, Gremmen, Janssen, Karaaslan, Manders, mw. Meuwissen, Van Nuland, mw. Otters-Bruijnen, mw. Scholder-Penders, mw. Zwart, Eerden, C. de Heer, Hendriks, mw. De Hoon, mw. Leeger, Spooren, Stoop, Thijssen, mw. Van de Ven-Vogels, Altundal, mw. Arts, Heijmans, mw. Koopman, mw. Van Boxel-van Gruijthuijsen, T. de Heer, mw. Van Kessel, mw. Meeuwis-van Langen, mw. Van Diemen-Vereijken, mw. Van der Linden, Ludwig, Philippart, Verkade, mw. Van Dijk, mw. De Kinkelder, De Kort, Duijs, Rutjens, Van Wely en Van den Broek.

Tegen hebben gestemd de leden Van den Berg, Boon, Van Hattem, mw. Van der Kammen, De Bekker, De Bie, Van der Meeren, mw. Vlasveld, Van der Wel, Van den Oetelaar en Brouwers.

De **voorzitter**: Daarmee aangenomen.

Ik heb één stemverklaring gezien. Mevrouw Vlasveld van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **Vlasveld** (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Wij willen vermeld hebben dat wij tegen de BrabantRing zijn, omdat we daarmee een probleem oplossen dat niet bestaat. Het geldt dat gemoeid is met de BrabantRing kunnen we besteden aan het oplossen van echte problemen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Dank u wel, mevrouw Vlasveld. Ik verder geen verzoeken tot stemverklaring gezien. Daarmee ronden we ook deze stemming af.

Rest ontwerpbesluit Statenvoorstel 77/21, de lijst van ingekomen stukken.

77/21 Lijst Ingekomen Stukken Provinciale Staten van 3 december 2021

De **voorzitter**: Ik kan mij voorstellen dat we dat bij acclamatie doen. Ik zie geen meldingen van bezwaren, daarmee is dat vastgesteld.

Daarmee komen we ook aan het einde van deze vergadering. Ik wil graag eenieder danken voor zijn of haar inbreng. De eerstvolgende Statenvergadering vindt plaats op 17 december, tevens de laatste van dit jaar. Ik wens u een heel weekend thuis en voor degenen die Sinterklaas vieren: veel plezier, ook al kan het wederom alleen maar in kleine kring dit jaar.

Ik sluit de vergadering. Tot ziens.

Sluiting

De voorzitter sluit om 16.45 uur de vergadering.